

Звіт

про гірський туристський
спортивний похід III категорії складності
здійснений з 09.08.2021 р. по 23.08.2021 р.

Маршрутна книжка №13/2021

Керівник групи Поворознюк Андрій Михайлович

Електронна адреса керівника: povoroznuka.m@gmail.com

Маршрутно-кваліфікаційна комісія _____ розглянула звіт і вважає, що похід може бути зарахований усім учасникам та керівникові як похід ____ категорії складності.

Звіт використовувати в [бібліотеці т.к. «Глобус»](http://tkg.org.ua/) на сайті <http://tkg.org.ua/>

Штамп МКК

Зміст

Список скорочень	3
1. Довідкові дані про туристський спортивний похід	4
1.1. Параметри походу	4
1.2. Характеристика району проведення походу	4
1.3. Докладна нитка маршруту	5
1.4. Дані про досвід учасників	6
2. Організація туристського спортивного походу	8
2.1. Загальна ідея походу	8
2.2. Варіанти під'їзду та від'їзду. Точки початку та кінця маршруту	8
2.3. Організація закидок	11
2.4. Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти	11
2.5. Зміни маршруту та їхні причини	12
2.6. Інформація про проходження маршруту кожним учасником	13
3. Графік руху та технічний опис проходження маршруту	14
3.1. Графік руху	14
3.2. Висотний профіль маршруту	23
3.3. Технічний опис проходження маршруту	24
3.4. Технічні перешкоди	146
3.5. Розрахунок категорії складності походу	147
3.6. Картографічний матеріал	149
4. Висновки та рекомендації щодо проходження маршруту	150
5. Додатки	151
5.1. Перелік особистого спорядження	151
5.2. Перелік командного спорядження	153
5.3. Оцінка придатності інвентарю, рекомендації по спорядженню	157
5.4. Склад та використання рем.набору	167
5.5. Медицина	170
5.5.1. Склад аптечок	170
5.5.2. Захворювання в поході та використання ліків	182
5.5.3. Медична підготовка групи та дослідження висотної акліматизації	183
5.5.4. Графіки оксигенації учасників	184
5.6. Перелік продуктів, раціон харчування і їх вага	189
5.7. Загальна вага продуктів та спорядження на групу, розподіл ваги по людям	193
5.8. Фінанси	201
5.9. Зв'язок та страхування учасників	202
5.9.1. Зв'язок	202
5.9.2. Страхування	202
5.10. Оформлення дозволу у прикордонників	205
5.11. Список літератури, туристичних звітів та інших джерел інформації	206
5.12. Трек маршруту	206
5.13. Фото знятих перевальних записок	207

Список скорочень

Право та ліво вказується в орографічному значенні, крім місць, в яких зазначено окремо.

Скорочення	Пояснення
в.	вершина
г.	гора
д.р.	долина річки
дол.	долина
к.с.	категорія складності
льод.	льодовик
м.	місто
м.н.	місце ночівлі
МКК	Маршрутно-кваліфікаційна комісія
оз.	озеро
пер.	перевал
пол.	полонина
р.	річка
рад.	радіально
с.	селище
ЧХЧ	чистий ходовий час

1. Довідкові дані про туристський спортивний похід

1.1. Параметри походу

Вид туризму	Категорія складності	Довжина маршруту, км	Тривалість		Термін проведення
			Загальна	Ходових днів	
гірський	третя	128,49	14	13	09.08.2021 - 23.08.2021

1.2. Характеристика району проведення походу

Похід проводився в районі Приказбеччя - частини Східного та Центрального Кавказу. А саме: долини річок Джута, Чаухі, Шарванітскалі, Кора, Артмосцкалі, Нарвані, Мнаісі.

Географічне розташування, топографія. Східний Кавказ простягається на схід від Казбека до узбережжя Каспійського моря. Східний Кавказ знаходиться на території росії (Осетія, Інгушетія, Чеченська республіка та Дагестан), Грузії та Азербайджану. Можна умовно розділити на Східний - між річками Терек та Самура. Південно-східний, частина якого на південний схід від г. Бабадаг називається Каспійським ланцюгом. Внутрішній Дагестан між хребтами Андійський та Салатау з півночі та Гімринським з північного сходу. Та зовнішній Дагестан за Андійським та Гімринським хребтами. Висоти до 4493 м., найвища точка - гора Тебулосмта. ГКХ на Східному Кавказі розташований на південь від Бічного хребта на відстані 2-25 км і значно нижче Бічного, крім східної частини. Він є нерозривним гірським ланцюгом, починаючи від Терека. Також частина походу проходила на Центральному Кавказі, який славиться своєю вражаючою топографією. Усі вершини Кавказу вище 5 тисяч метрів знаходяться тут, а також Безенгійська Стіна. Центральний Кавказ локалізований між вершинами Казбек та Ельбрус.

Льодовики. Обсяги зледеніння на Східному Кавказі менше, ніж на Центральному, але є сучасні невеликі льодовики Диклос-Мта, Датах-Корт, Шагдаг та інші. Загальна площа зледеніння складає приблизно 115 км². Льодовики досягають товщини 25-35 м, в окремих випадках - 60 м. Деякі льодовики, які ми відвідали (Кібіші, Чаухі), значно зменшилися відносно звітів та фото минулого десятиріччя. Обсяги зледеніння на Центральному Кавказі

значно більші від Східного. Найбільші льодовики: Дихсу (довжина 13,3 км, площа 34 км²), Караугом (довжина 12,27 км, площа 20,55 км²), Безенгійський льодовик (довжина 9 км), Лекзирі (довжина 11,8 км) та інші. Ми відвідали теж один з великих льодовиків району - Гергеті (Орцвері), довжина льодовика приблизно 7,1 км та площа 11 км². Також з Казбекського плато стікають льодовики Девдорак, Абано, Майлі, Чач, а в масиві другої за висотою вершини району Приказбеччя Джимарай знаходяться льодовики Суатісі, Мна та Мидограбін.

Клімат та погода. Високогірні області Приказбеччя, такі як високогірні хребти, льодовики та вершини, мають характер суворого гірського клімату. Зими в цих областях можуть бути дуже холодними з низькими температурами і великими сніговими опадами. Літа короткі і прохолодні. Погода може раптово змінюватися, і високогірні регіони піддаються швидким змінам в таких умовах. Відстань від Східного та Каспійського морів впливає на клімат Приказбеччя. Регіони, що розташовані ближче до Каспійського моря, можуть бути сухими з меншими опадами, тоді як області більше внутрішнього Приказбеччя отримують більше опадів.

Туристичні можливості. Приказбеччя має великий потенціал для гірського туризму, альпінізму та природних відкриттів. Серед популярних місць для відвідування туристами в Приказбеччі можна виділити масив г. Чаухі, долину річки Кістинки (Хдістскалі), ущелину Трусو з мінеральним джерелами, Кельське Вулканічне Плато та масив Казбека. Класичний маршрут підйому на найвищу точку району - г. Казбек (5033) через Казбецьке фірнове плато (4300-4500 м) - проходить з метеостанції по льодовику Гергеті. Цей маршрут робить цей район привабливим для груп, що здійснюють походи 3 к.с. та комерційних турів.

1.3. Докладна нитка маршруту

с. Джута - д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - д.р. Чаухі - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - льод. Кібіші - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора - с. Сно - д.р. Артмосцкалі - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - д.р. Нарвані - с.Кобі - д.р. Мнаісідон - пер. Орцвері (2А, 4106) - льод. Гергеті - стоянки "Чорний хрест" - в. Казбек (2А, 5034, рад) - стоянки "Чорний хрест" - Казбекська метеостанція - д.р. Чхері - м. Степанцмінда.

1.4. Дані про досвід учасників

П.І.Б.	Рік народження	Обов'язки в поході	Туристський досвід	Фото
Поворознюк Андрій Михайлович	07.05.1992	керівник	5ГУ Паміро-Алай, 4ПК Трансильванські Карпати, 2ГК Карпати	
Білоус Лілія Олегівна	05.09.1996	зав. харчуванням	2ПК Карпати, 3ПУ Карпати	
Буднік Олексій Віталійович	10.07.1992	зав. інд. спорядженням	3ГУ Приказбечья	
Каріка Анастасія Олександрівна	09.04.1992	літописець	2ГУ Карпати	

П.І.Б.	Рік народження	Обов'язки в поході	Туристський досвід	Фото
Кулагін Вячеслав Юрійович	10.05.1982	фотограф	1ГК Зах.Кавказ, ЗГУ Сванетія	
Музичко Ольга Миколаївна	24.01.1984	медик	2ГУ Карпати	
Никонов Андрій Володимирович	16.01.1980	зав. груповим споряджен- ням	2ГК Домбай-Узункол, ЗГУ Приельбрусся, альп. ЗБ Крим	
Очкур Олексій Юрійович	15.03.1989	ремонтник, логіст	2ГУ Карпати	

2. Організація туристського спортивного походу

2.1. Загальна ідея походу

Після проходження двотижневого зимового походу українськими Карпатами поновився склад команди, готовий до участі у гірських походах вище 2 к.с. Всім хотілось в похід у великі гори зі сходженням на високі вершини. Керівником було прийняте рішення зводити технічно нескладний, але при цьому цікавий маршрут по мальовничим місцям з вишенькою на торті - сходженням на нескладний популярний п'ятитисячник - г. Казбек, що мало б також забезпечити поповнення команди новими учасниками. Ну а після походу вирішено організувати обширне знайомство з Грузією відправившись в автоподорож по країні: від столиці Грузії, Тбілісі, і до Чорного моря, відвідуючи всі місця, які могли нас зацікавити.

Підготовка до походу мала пройти інтенсивно враховуючи її наявний термін - 6 місяців. Склад команди був підібраний так, що кожен учасник мав ще свою окрему додаткову мотивацію: хтось хотів саме на висоту, хтось піднятися на г. Казбек, на яку не вдавалось піднятися в минулому, хтось у «великі гори», ну а дехто просто поласувати грузинської кухні та погуляти горами.

Так і сталося, як гадалося: команда з 8 учасників вирушила у цікаву подорож на 3 тижні.

2.2. Варіанти під'їзду та від'їзду. Точки початку та кінця маршруту

На перше місце при організації походу ставилась цікавість маршруту та відповідність складності перешкод досвіду групи. Таким чином було визначено старт маршруту в селищі Джута.

В оптимальності вибору населеного пункту Казбегі (Степанцмінда), як кінцевої точки походу, не було сумнівів, адже він є найбільшим селищем району, а також популярним місцем звідки багаточисельні групи починають сходження на г. Казбек, для якого необхідна поступова акліматизація, що дає змогу використовувати маршрутний та приватний транспорт та житло місцевих жителів у разі необхідності.

Найближчим аеропортом до місця старту є аеропорт м. Тбілісі.

Серед авіакомпаній, які здійснюють рейси до Тбілісі, ми обрали рейси авіакомпаній МАУ з відправленням в п'ятницю, 6 серпня 19:20 і прибуттям о

23:05 (вартість квитка з багажем в обидві сторони становила 5593 грн / 207 доларів), і SKYUP з відправленням в середу 4 серпня о 08:35 та прибуттям о 12:15 (вартість квитка в обидві сторони 5690 грн / 210 доларів).

Найбільш зручним по часу відправлення є рейс авіакомпанії МАУ, що дозволяє найбільш ефективно використовувати робочий день. Для перельоту рейсом авіакомпанії SKYUP необхідно використати додатковий день відпустки, але час прибуття дозволяє використовувати залишок дня (приблизно з 14 години) для вирішення необхідних питань в Тбілісі.

З огляду на необхідність купівлі газу в Тбілісі, наявності в учасника (Кулагін Вячеслав) вільного часу, а також відсутності інформації від прикордонної служби Грузії (центральный офіс якої знаходиться в Тбілісі) про місце отримання перепустки до прикордонної зони і можливої необхідності про її уточнення "на місці", на етапі придбання квитків було прийнято рішення про роздільний старт групи. Група з 7 осіб скористалася рейсом авіакомпанії МАУ і 1 людина - рейсом SKYUP.

Далі потрібно було обрати транспорт до місця старту. Ми розглядали варіанти комбінацій з літаком Київ-Тбілісі маршрутного транспорту, а також автотранспорт з місцевим водієм.

Найдешевшим варіантом трансферу в с. Казбегі є використання маршрутного таксі Тбілісі - Казбегі (Степанцмінда), яке ходить раз на годину з 07:00 до 18:00, місце відправлення - автовокзал «Окріба» - поруч зі станцією метро «Дідубе». Час у дорозі становить 3-4 години. Квиток коштує 10 ларі.

Розглянувши цей варіант детальніше для спільного трансферу групи, з'ясувалося, що для його використання були потрібні 3 ночівлі одного учасника в Тбілісі (68 ларі за ніч), а також ночівля 8-ми людей в гестхаузі (208 ларі). З огляду на підсумкові витрати за цим варіантом (345 ларі), час у дорозі всієї групи (9 годин) та час очікування в Тбілісі одного учасника, цей варіант був відкинутий.

Іншим варіантом є найманий транспорт. Цей варіант набагато швидший та зручніший попереднього. Час у дорозі з Тбілісі в Казбегі становить 2.5-3 години. Водій зустрічає в аеропорту та з'являється можливість докупити продукти в цілодобових супермаркетах.

Врешті-решт, враховуючи наявність у відомих нам місцевих водіїв тільки 7-місних машин (Мерседес Віто), а отже дворазове подорожчання трансферу в разі трансферу всієї групи, було прийнято рішення про роздільний трансфер на ділянці з Тбілісі до с. Казбегі. Для організації трансферу одного учасника з Тбілісі до Казбегі було використано рейсове маршрутне таксі Тбілісі - Казбегі, а

також місцеве таксі до автовокзалу «Окріба» вартістю 7 ларі. З огляду на час прибуття авіарейсу SKYUP та відправлення першого рейсу маршрутки виникла необхідність ночівлі в м.Тбілісі.

Для ночівлі був використаний раніше перевірений гест-Хаус Meidani Guest house (Grishashvili Street 17, <https://www.booking.com/hotel/ge/guesthouse-meidani-tbilisi.uk.html>), 2-х місний номер вартістю 68 ларі).

Для трансферу 7 осіб з аеропорту Тбілісі до Казбегі був використаний зручний варіант автомобільного транспорту з найманим водієм вартістю 100 доларів (310 ларі). Для цього трансферу домовилися з перевіреним раніше водієм Дато (+995598511811 <https://www.facebook.com/david.pitskhelauri.9>).

Перед стартом маршруту, у зв'язку з необхідністю ночівель, пов'язаних з вимогою зробити ПЛР-тест на 3-ю добу перебування в Грузії, був використаний гест-хаус, який належить нашому водієві Дато - Mount Guest (Kostava street # 2 (вартість 1 ніч з 3-х разовим харчуванням 65 ларі)).

Єдиним варіантом трансферу з Казбегі до місця старту в с. Джута є найманий транспорт. Для групи з 8 чоловік з використанням двох машин ми домовилися з водієм Дато, який підключив свого родича. Вартість трансферу склала 120 ларі, час у дорозі 40 хвилин.

Слід враховувати, що на момент написання звіту транспорт із Тбілісі до с. Казбегі проїжджає через перевал “Хрестовий”, який в зимові та весняні місяці (включаючи червень) може бути закритий у зв'язку з лавинною небезпекою на невизначений період. Альтернативою дороги через перевал є канатна дорога Алмасіні - Кобі, а в майбутньому - автомобільний тунель, що будується на момент написання звіту.

2.3. Організація закидок

Закидки по маршруту були організовані в с. Джута, с. Ахалцихе, с. Земо Окрокана. З огляду на віддаленість цих місць, варіантів окрім завезення найманим транспортом ми не знайшли. Враховуючи складність та деяку невизначеність щодо місця зберігання закидок, було прийнято рішення щодо більш дорогого, але зручнішого варіанту - підвезення закидок із с. Казбегі за попереднім дзвінком водієві. Для цього домовилися з Дато (нашим водієм), який підвозив їх в заздалегідь оговорене місце. Сумарна вартість склала усього 150 ларі. Дуже зручно, надійно, а ще й дешево.

2.4. Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти

Заявлена нитка маршруту:

с. Джута - д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - оз. Абуделаурі (рад.) - д.р. Чаухі - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - льод. Кібіші - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора - с. Сно - д.р. Артмосцкалі - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - д.р. Нарвані - с. Кобі - д.р. Мнаісідон - пер. Орцвері (2А, 4106) - в. Орцвері (1Б, 4258, рад.) - в. Казбек (2А, 5034, рад.) - льод. Орцвері - д.р. Чхері - м. Степанцмінда (Казбегі).

Запасні варіанти:

1. Обхід пер. Шаванський (2А) через пер. Кібіші Західний (1А).
2. Обхід пер. Орцвері (2А) через пер. Орцвері Східний (1Б).
3. Відмова від сходження на в. Орцвері (1Б).
4. Відмова від сходження на в. Казбек (2А).

Аварійні виходи з маршруту:

1. Вихід на автомобільну дорогу Сно-Джута з долин.
2. Вихід на Військово-Грузинську дорогу з долин
3. Вихід в м. Степанцмінда.
4. З в. Казбек (2А), пер. Орцвері (2А) та в. Орцвері (1Б) – на метеостанцію.
5. З пер. Шаванський (2А) - в долину р. Кібіші.

2.5. Зміни маршруту та їхні причини

1. Задля влаштування мальовничої ночівлі неподалік пер. Чаухі в “Кавказьких Доломітах” було прийняте рішення не йти радіально до оз. Абуделаурі. Група оцінила ночівлю, як одну з наймальовничіших в поході, ввечері встигли полазити прості болдери біля стоянки.

2. Через погіршення погоди по прогнозу на наступні два дні (штормове попередження, гроза, снігопад) було вирішено відмовитися від сходження на в. Орцвері (1Б, 4258) та одразу після спуску з пер. Орцвері у той самий день йти на в. Казбек. Через різні причини - недостатність фізичної підготовки, досвіду для швидких висотних сходжень, брак часу на достатню акліматизацію - частина учасників вирішили відмовитися від сходження на в. Казбек. Особливо, враховуючи, що усі заплановані перешкоди для 3 к.с. були пройдені на момент спуску з пер.Орцвері, а також те, що ніхто не хотів перечікувати негоду ще 1-2 дні - сходження на в. Казбек видавалось скоріше великим бонусом для учасників, ніж необхідністю.

Усі інші частини заявленого маршруту пройдено повністю всіма учасниками.

2.6. Інформація про проходження маршруту кожним учасником

Учасники Поворознюк А.М., Білоус Л.О., Буднік О.В., Кулагін В.Ю., Очкур О.Ю. пройшли маршрут: с. Джута - д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - д.р. Чаухі - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - льод. Кібіші - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора - с. Сно - д.р. Артмосцкалі - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - д.р. Нарвані - с. Кобі - д.р. Мнаїсідон - пер. Орцвері (2А, 4106) - льод. Гергеті - стоянки "Чорний хрест" - в. Казбек (2А, 5034, рад) - стоянки "Чорний хрест" - Казбекська метеостанція - д.р. Чхері - м. Степанцмінда.

Учасники Каріка А.О., Музичко О.М., Никонов А.В. пройшли маршрут: с. Джута - д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - д.р. Чаухі - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - льод. Кібіші - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора - с. Сно - д.р. Артмосцкалі - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - д.р. Нарвані - с. Кобі - д.р. Мнаїсідон - пер. Орцвері (2А, 4106) - льод. Гергеті - стоянки "Чорний хрест" - Казбекська метеостанція - д.р. Чхері - м. Степанцмінда.

Обидва маршрути включають в себе одну перешкоду 1Б, дві перешкоди 2А, як мінімум 4 категорійні перешкоди загалом - тобто відповідають вимогам маршруту для зарахування учасникам та керівнику як гірський похід 3 категорії складності. Більш детально у розділі [3.5. Розрахунок категорії складності походу.](#)

3. Графік руху та технічний опис проходження маршруту

3.1. Графік руху

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
9.08.21 1 день	1.1	с. Джута - д.р. Джута	7:20-7:35 7:40-8:10 8:55-9:30	5,51 км +256 м -67 м	+10 ⁰ , змінна хмарність +18 ⁰ , сонячно, ясно +24 ⁰ , сонячно, трохи вітряно	Підйом розбитою ґрунтовою дорогою до посту прикордонників, далі через стоянки пастухів ґрунтовою стежкою вздовж річки до м.н. у д.р. Джута.
		Всього	1 год. 20 хв.	5,51 км +256 м -67 м		
10.08.21 2 день	2.1	д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338, рад.)	6:15-7:05 7:20-8:10 8:20-8:45 8:50-9:20 9:30-10:00 10:10-10:50 11:00-11:23 12:16-12:41 12:51-13:25 13:35-14:04	5,5 км +1093 м -133 м	+16 ⁰ , змінна хмарність, вітряно	Підйом стежкою вздовж річки, декілька разів переходимо річки вбід, далі крутим трав'яним схилом з заростями рододендрону в обхід водоспадів по лівому борту. Поступово трав'яний схил змінюється дрібноосипним.
	2.2	пер. Чаухі - д.р. Чаухісцкалі	14:04-14:35 15:25-16:11	2,4 км +15 м -427 м	+23 ⁰ , сонячно, ясно, вітряно +26 ⁰ , сонячно, вітряно	Спуск дрібноосипним схилом до пересохлого русла річки Чаухісцкалі, далі крутий спуск по кам'янистому руслу річки між трав'яних схилів, до м.н. у долині р. Чаухісцкалі.

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
		Всього	6 год. 53 хв.	7,9 км +1108 м -560 м		
11.08.21 3 день	3.1	д.р. Чаухісцкалі - базовий табір Чаухі	8:00-8:25 8:30-8:46	2,6 км -330 м	+15°, похмуро, з проясненнями, вітряно	Спуск стежкою по трав'яним схилам через долину р. Чаухісцкалі до дороги у с. Джута.
	3.2	базовий табір Чаухі - р. Джута - д.р. Шарвініска лі	9:10-10:11 11:32-12:17	5,7 км +118 м -459 м	+20°, змінна хмарність, сильний вітер	
		Всього	2 год. 27 хв.	8,3 км +118 м -789 м		
12.08.21 4 день	4.1	д.р. Шарвініска лі - цирк пер. Кібіші Центральни й	7:25-7:50 8:05-8:23 8:38-9:05 9:16-9:23 9:28-9:50 10:24-11:00 11:05-11:48 12:05-12:18 12:22-13:04 13:11-13:48 15:20-16:05	3,3 км +1089 м -10 м	+24°, сонячно, ясно, іноді трохи вітряно +27°, сонячно +10°, змінна хмарність	Підйом від м.н. крутим трав'яним схилом, який поступово переходить у крутий дрібно- та середньоосипний схил, до м.н. у цирку перевалу.

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
			16:20-17:05			
		Всього	6 год. 0 хв.	3,3 км +1089 м -10 м		
13.08.21 5 день	5.1	цирк пер. Кібіші Центральни й - пер. Кібіші Центральни й (1Б, 3500)	6:44-7:20 7:25-7:48	0,4 км +138 м	+9°, змінна хмарність, трохи вітряно	Підйом крутим дрібно- та середньоосипним схилом від м.н.
	5.2	пер. Кібіші Центральни й - цирк пер. Шаванський	8:28-8:43 9:00-9:40 10:03-10:12 10:22-10:47 13:10-13:54	3,2 км +135 м -327 м	+17°, змінна хмарність, вітряно	Спуск з перевалу крутим осипним схилом до початку відкритого льодовика, далі рух у зв'язках до кінця льодовика, далі рух верхів'ям д.р. Кістинка, підйом до цирку пер. Шаванський до м.н. трохи вище озера.
		Всього	3 год. 12 хв.	3,6 км +273 м -327 м		
14.08.21 6 день	6	цирк пер. Шаванський			+8°, хмарно, вітряно, сильний дощ, гроза	Днювання через погану погоду
		Всього	0 год. 0 хв.	0 км		

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
15.08.21 7 день	7.1	цирк пер. Шаванський - пер. Шаванський (2А, 3600)	8:19-8:32 8:36-09:10 09:10-13:20	0,9 км +290 м -5 м	+5°, хмарно, мряка, туман	Підйом від м.н. осипним схилом до початку відкритого льодовика, далі підйом по льодовику із самостраховкою льодорубами до скельних виходів. Організовуємо перильну страховку по сніжним та скельно-осипним ділянкам, від другої станції рух осипним схилом із самостраховкою льодорубом до перевалу.
	7.2	пер. Шаванський - д.р. Кора	13:20-15:38 15:48-16:41 16:51-17:11 17:48- 18:12	2,9 км +12 м -864 м	+16°, хмарно, трохи вітряно	Спуск крутим дрібно- та середньоосипним схилом поміж скельних виходів, багато живого каміння. Поступово крутий схил змінюється більш пологим та переходить у трав'яний схил, яким продовжуємо рух до м.н. у долині р. Кора.
		Всього	9 год. 02 хв.	3,8 км +302 м -869 м		
16.08.21 8 день	8.1	д.р. Кора - д.р. Сно	8:07-8:31 8:35-9:03 9:10-9:35 9:50-10:36 10:42-11:45	7,8 км +204 м -1058 м	+15°, змінна хмарність, трохи вітряно	Рух траверсом по крутим трав'яним схилам вздовж річки Кора по лівому берегу, до виходу на стежку. Декілька разів бродимо річку, стежкою пастухів виходимо до д.р. Сно, далі рух ґрунтовою стежкою до м.н. у долині р. Артмосцкалі.
	8.2	д.р. Сно - д.р. Артмосцкалі	13:06-13:54 14:11-15:03 15:20-15:35	6,9 км +75 м -101 м	+21°, сонячно, ясно, трохи вітряно	
		Всього	5 год. 1 хв.	14,7 км		

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
				+279 м -1159 м		
17.08.21 9 день	9.1	д.р. Артмосцкалі - с. Артмо - цирк пер. Нарвані	8:00-9:02 9:53-10:29 10:48-12:17 13:20-13:45 13:55-14:45 14:55-15:03	8,5 км +794 м -155 м	+18 ⁰ , сонячно, ясно +26 ⁰ , сонячно, ясно	Йдемо зарослою стежкою вздовж річки, декілька разів переходимо її (через міст, потім вбід), далі підіймаємось по каньйону річки Артмосцкалі, після чого йдемо крутим трав'яним схилом у напрямку перевалу Нарвані.
		Всього	4 год. 30 хв.	8,5 км +794 м -155 м		
18.08.21 10 день	10.1	цирк пер. Нарвані - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010)	7:36-7:51 8:05-8:23 8:28-8:45 9:06-9:35 10:00-10:27 10:38-10:50	1,7 км +637 м -6 м	+14 ⁰ , сонячно, ясно	Підйом крутим трав'яним схилом, перед сідловиною - незначний осипний схил. Спуск крутим дрібно-осипним схилом, далі спуск трав'яними схилами через вершину 2803 та через коші пастухів до с. Ухаті, далі ґрунтовою стежкою до с. Кобі, йдемо ґрунтовою дорогою через с. Алмасіані до с. Земо Окрокана до посту прикордонників.
	10.2	пер. Нарвані Хибний - вершина 2803 - с. Алмасіані	11:38-11:56 12:12-13:21 13:26-13:47 13:50-15:40	9,7 км +101 м -1220 м	+24 ⁰ , сонячно, ясно +35 ⁰ , сонячно, ясно, трохи вітряно	
	10.3	с. Алмасіані - с. Земо Окрокана	18:35-19:27	5,0 км +71 м -28 м	+22 ⁰ , змінна хмарність, трохи вітряно	

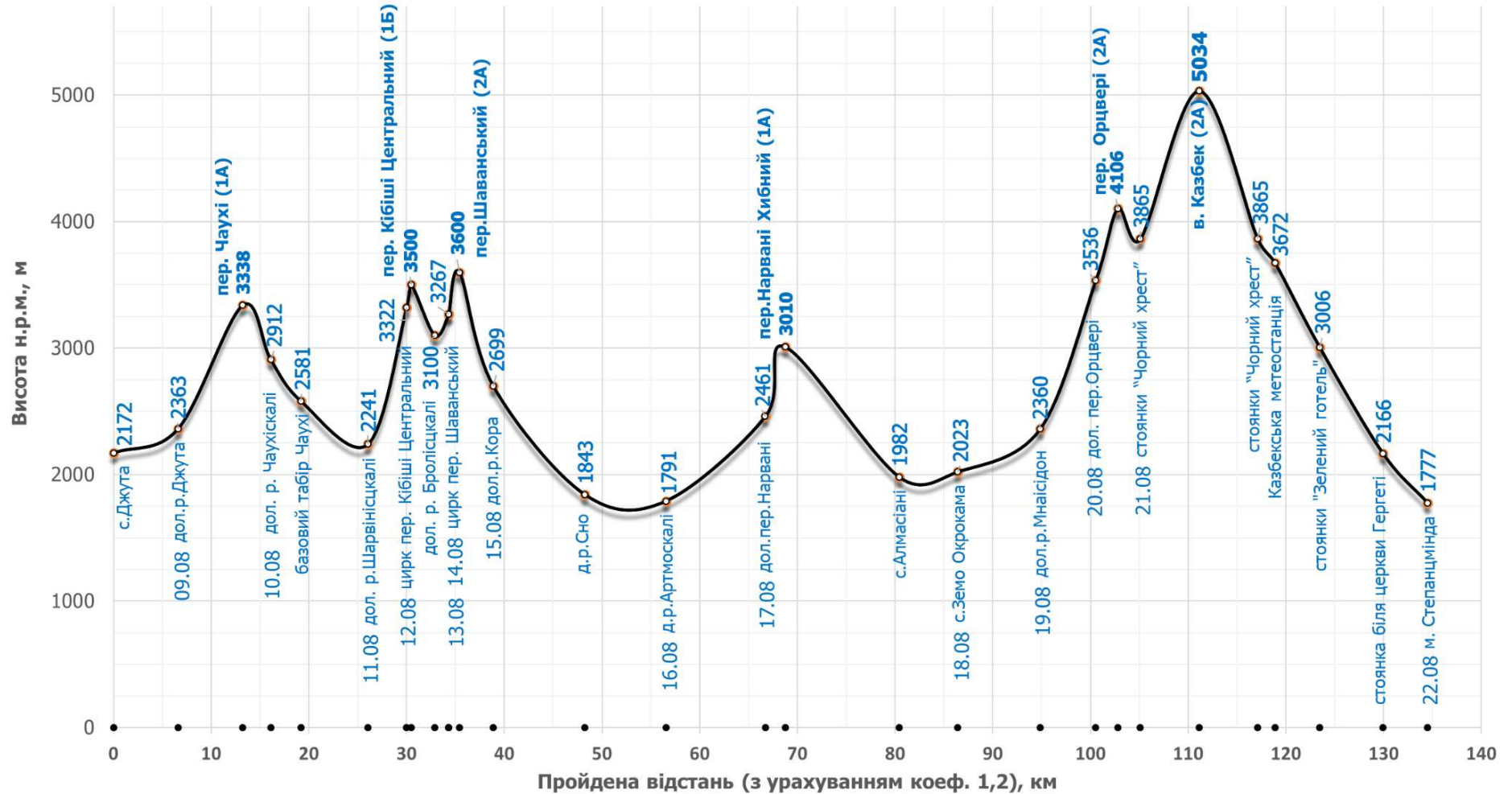
Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
		Всього	6 год. 28 хв.	16,4 км +809 м -1254 м		
19.08.21 11 день	11.1	с. Земо Окрокана - д.р. Тергі - д.р. Мнаїсідон	14:48-15:38 15:52-16:28 16:42-17:10 17:20-17:35	7,01 км +358 м -20 м	+25 ⁰ , сонячно, ясно +28 ⁰ , сонячно, ясно +19 ⁰ , змінна хмарність	Підйом від м.н. долиною р. Тергі по стежці пастухів, по лівому березі річки, проходимо заболочену місцевість з нарзаном, на більш-менш сухій ділянці розбиваємо табір.
		Всього	2 год. 9 хв.	7,01 км +358 м -20 м		
20.08.21 12 день	12.1	д.р. Мнаїсідон - цирк пер. Орцвері	9:20-9:58 10:12-10:38 10:45-11:08 11:15-11:44 11:50-12:18 12:25-13:10 13:15-13:44 13:58-14:33 14:38-15:00 15:22-15:58 16:04-16:32 16:48-17:34	4,76 км +1190 м -13 м	+15 ⁰ , похмуро, трохи вітряно +8 ⁰ , змінна хмарність	Підіймаємось по крутому трав'яному гребеню у напрямку перевалу Орцвері, оминаючи скельні виходи (полиці), що поступово змінюється на осипний схил. Виходимо до першого моренного виположення під перевалом Орцвері, далі рухаємось моренними валами до озера під перевалом.
		Всього	6 год. 25 хв.	4,76 км +1190 м -13 м		

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
21.08.21 13 день	13.1	цирк пер. Орцвері - пер. Орцвері (2А,4106)	7:04-7:22 7:33-8:05 8:33-10:38	1,9 км +553 м	+5°, змінна хмарність, трохи вітряно	Від м.н. біля озера підходимо осипним схилом до початку відкритого льодовика. Піднімаємося льодовиком до перевалу Орцвері у зв'язках.
	13.2	пер. Орцвері - льод. Гергеті - стоянки “Чорний хрест”	11:55-12:25 12:41-13:05 13:24-14:08	1,9 км +26 м -251 м	+6°, хмарно, трохи вітряно	Спуск від перевалу йде по закритому льодовику, йдемо у зв'язках до початку покривної морени льодовика Гергеті, далі йдемо із самостраховкою льодорубами до м.н. на стоянку.
		Всього	4 год. 03 хв.	3,8 км +579 м -251 м		
22.08.21 14 день	14.1	стоянки “Чорний хрест” - пер. Казбек (2А, 5034, рад)	02:00-02:40 02:50-04:28 04:37-05:43 05:52-07:19 07:27-09:00	5,0 км +1136 м -8 м	0°, змінна хмарність, трохи вітряно, туман	Підйом покривною мореною льодовика до масиву Хмаура із самостраховкою льодорубом, далі йдемо у зв'язках по льодовику до пер. Казбекський, потім до вершини сніжно-фірновим схилом.
	14.2	пер. Казбек (2А, 5034, рад) - стоянки “Чорний хрест”	09:10-10:17 10:25-12:48 12:56-13:30 16:55-17:30	5,0 км +8 м -1136 м 1,5 км +5 м	+6°, змінна хмарність, туман, сніжить +10°, змінна хмарність	Спуск з вершини також у зв'язках до м.н. на стоянках. Потім рух стежкою по покривній морені до Казбекської метеостанції, спуск відкритим льодовиком Гергеті до стежки по трав'яному схилу, що веде до стоянок “Зелений готель”.

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
	14.3	стоянка "Чорний хрест" - Казбекська метеостанція	18:06-18:33 18:54-19:39	-225 м 3,8 км + 25 м -690 м	+14 ⁰ , змінна хмарність, трохи вітряно, моросить	Спуск стежкою по трав'яним схилам до стоянки біля церкви Гергеті, далі спуск грунтовою стежкою до м. Степанцмінда.
	14.4	Казбекська метеостанція - стоянки "Зелений готель"	19:45-20:10 20:25-20:42 20:58-21:50	5,4 км +41 м -882 м	+12 ⁰ , змінна змінна хмарність, трохи вітряно	
	14.5	стоянки "Зелений готель" - д.р. Чхері - стоянка біля церкви Гергеті	21:58-22:46 23:01-23:27	3,8 км +54 м -411 м		
	14.6	стоянка біля церкви Гергеті - м. Степанцмінд а				
		Всього	15 год. 3 хв.	24,5 км		

Дата День походу	№ ділянки маршруту	Назва ділянки	Час проходжен- ня (ЧХЧ)	Відстань по карті та перепад висот	Метеоумови	Опис ділянки
				+1269 м -3352 м		
Всього за похід:			72 год. 33 хв.	112,08 км - 5 км (в. Казбек, рад.) = 107,08 км з коеф 1,2 = 128,49 км +8424 м -8826 м		

3.2. Висотний профіль маршруту

3.3. Технічний опис проходження маршруту

День 1 - 09.08.2021

с. Джута - д.р. Джута

Зранку прокидаємось о 5:00, о 06:35 виїжджаємо з нашого затишного місця проживання у гостинного Дато (власника гест-хауса та водія) на місце старту. Вже о 07:15 вивантажуємо речі у селі Джута на місці старту. Робимо групове фото та о 07:20 починаємо наш похід (фото 3.1.1).

Фото 3.1.1 - Група на старті маршруту біля с.Джута

Йдемо по розбитій ґрунтовій дорозі до посту прикордонників на іншому березі річки (фото 3.1.2). Влаштуємо невеликий привал, доки керівник пішов оформлювати перепустки.

Фото 3.1.2 - Пост прикордонників на іншому березі річки вздовж дороги.

Підходимо до поселень пастухів та кошів (фото 3.1.3), погода покращилася: сонячно, хоч і трохи вітряно.

Фото 3.1.3 - Стоянки пастухів

Фото 3.1.4 – Продовжуємо рух вздовж річки

Відходимо вище місць випасу отар овець та корів на більш-менш пологі ділянку перед початком нашого майбутнього підйому та о 9:30 розбиваємо табір поруч із річкою (фото 3.1.4, фото 3.1.5). Обідаємо та засмагаємо на сонці. Настрій у всіх чудовий, налаштовуємося на наступний день та лягаємо спати о 19:00.

Поруч тече річка, тож проблем з доступом до води нема. Але треба добре прокип'ятити воду перед вживанням через те, що тут поруч постійно випасають худобу.

Фото 3.1.5 - Місце ночівлі 09.08.2021

День 2 - 10.08.2021

д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - д.р. Чаухісцкалі

Паспорт перевалу Чаухі

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезо н	Зима	Міжсе - зоння
Східний Кавказ, Грузія	Хребет Чаухі	Д.р. Джута - д.р. Абуделаурі	Чаухі	3338	42°33'19.98"N 44°48'54.94"E	1А		

Карта розташування перевала Чаухі (місце ночівлі вказано червоним трикутником)

1. Загальний час проходження: **06:53** (від м.н. у д.р. Джута до м.н. у д.р. Чаухісцкалі);
2. Витрачено часу на підйом: **05:36**; перепад висот +1093 м /-133 м;
3. Витрачено часу на спуск: **01:17**; перепад висот +15 м / -427 м;
4. Рухались з самостраховкою: **03:18**; з одночасною страховкою: **00:00**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **00:00**;
6. Організовано пунктів страховки: 0;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само-страховкою	Одночасною	Поперемінною	Перильною	
Обхід водоспаду по лівому борту	03:18	1800	8-45	+770 -4	крутий трав'яний схил, рододендрони	03:18	-	-	-	0

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:
 - індивідуальне: трекінгові палиці - 1 пара, каска - 1 шт, льодоруб - 1 шт;
9. Рекомендовані місця для ночівлі: д.р. Джута, д.р. Абуделаурі, д.р. Чаухісцкалі;
10. Перевал пройдено: 10.08.2021 р. у поході 3 к.с.;
11. Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +26⁰, сонячно, вітряно;
12. Необхідні додаткові умови до організації руху і страховки: відсутні;
13. Потенційна небезпека: крутий трав'яний схил, осипний схил.
Засоби безпеки: рух у касках з самостраховкою льодорубом.
14. Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;
15. Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк.

Встаємо рано (чергові о 4:45, інші о 05:00). Зранку трохи вітряно, прохолодно. Йдемо стежкою вздовж річки (фото 3.2.1). Декілька разів перебрівши річку, продовжуємо підйом (фото 3.2.2). Обходимо водоспади зліва по крутому трав'янистому схилу з рододендроном, який поступово переходить у дрібноосипний схил (фото 3.2.3-3.2.7). Через періодично доволі крутий кут підйому йдемо у касках та з льодорубами.

Після короткого обіду о 12:15 продовжуємо підйом (фото 3.2.8). На перевал виходимо о 14:04. З перевалу відкривається захоплюючий краєвид на масив Чаухі (фото 3.2.12) та на озера Абуделаурі (фото 3.2.10).

Сфотографувавшись на перевалі (фото 3.2.9), спускаємося по руслу річки у долину (фото 3.2.11, фото 3.2.13, фото 3.2.14). Внизу трохи вітряно, змінна хмарність з проясненнями. Вечеряємо та споглядаємо захід сонця. У його променях масив Чаухі особливо чарівливий. О 16:11 знаходимо майже рівну ділянку під шатро і ставимо табір.

Витоки річки Чаухі ближче до самого перевалу висохли, але русло ручки, що знаходиться орографічно правіше, досить повноводне. Саме по ньому і проходив спуск з хребта до долини.

Лягаємо спати о 21:00, вночі трохи дощить.

Фото 3.2.1 - Виходимо зранку з м.н. у напрямку перевалу Чаухі

Фото 3.2.2 - Бродимо річку

Фото 3.2.3 - Обходимо водоспади

Фото 3.2.4 - Обходимо водоспади лівіше (орографічно)

Фото 3.2.5 – Привал

Фото 3.2.6 – Продовжуємо підйом

Фото 3.2.7 – Продовжуємо підйом

Фото 3.2.8 – Вже бачимо наш перевал

Фото 3.2.9 - Групове фото на перевалі Чаухі

Фото 3.2.10 - Вид з перевалу Чаухі на озера Абуделаурі

Фото 3.2.11 - Вид на долину р.Чаухі та м.н.10.08.2021

Фото 3.2.12 - Масив Чаухі - вид з перевалу

Фото 3.2.13 – Спуск руслом річки у долину р.Чаухісцкалі

Фото 3.2.14 - Спуск руслом річки у долину на місце ночівлі

День 3 - 11.08.2021

д.р. Чаухісцкалі - базовий табір Чаухі - р. Джута - д.р. Шарвінісцкалі

Зранку прокидаємося о 6:00, чергові о 5:30. Трохи похмуро, вітряно та прохолодно. Без поспіху збираємося, снідаємо та виходимо з місця ночівлі о 8:00. Спускаємося трав'янистими схилами вздовж витоків річки Чаухісцкалі (фото 3.3.1, 3.3.2), о 8:46 проходимо базовий альп. табір Чаухі. Перед самим с. Джута о 10:11 виходимо до полонини, де розміщено невеликий туристичний притулок з кафе (фото 3.3.3, 3.3.4), тож вирішуємо там теж зробити привал.

У с. Джута забираємо нашу заброску та прямуємо по дорозі д.р. Шарвінісцкалі. Переходимо річку по залізній балці на інший берег та розбиваємо табір о 12:17 (фото 3.3.5, 3.3.6). Другу частину дня відпочиваємо, насолоджуючись сонечком та чудовими видам на оксамитові пагорби.

Вздовж дороги, що поруч з місцем ночівлі, тече річка Джута. Річка Шарвінісцкалі, яка потім впадає в Джуту, бере початок ближче до перевалу Кібіші. Вода з цієї річки чистіша.

Фото 3.3.1 - Спускаємося по д.р. Чаухісцкалі

Фото 3.3.2 - Продовжуємо спуск до селища

Фото 3.3.3 - Полонина біля тур.притулку з видом на масив Чаухі

Фото 3.3.4 - Тур.притулок з кафе на полонині вище с. Джута

Фото 3.3.5 - Йдемо по дорозі від с. Джута до місця ночівлі

Фото 3.3.6 - Переходимо на інший берег річки Джута

День 4 - 12.08.2021

д.р. Шарвінісцкалі - цирк пер. Кібіші Центральний

Зранку встаємо знову рано, о 5:00 (чергові), поки прохолодно, збираємося та починаємо наш підйом о 7:25. Переходимо праву притоку річки Шарвінісцкалі по камінцям та піднімаємося трав'янистими схилами у напрямку цирку перевалу Кібіші Центральний (фото 3.4.1, 3.4.2, 3.4.3). Поступово трав'янистий схил переходить у дрібно- та середньоосипний та стає більш крутим (фото 3.4.4, 3.4.5, 3.4.7). Зробивши перерву на обід о 13:48, продовжуємо рух нагору в 15:20 (фото 3.4.6, 3.4.8).

Піднявшись до цирку перевалу о 17:05, шукаємо більш-менш рівне місце під табір. Викладаємо площадки під шатро та кухню (фото 3.4.9, 3.4.10, 3.4.11). Добре видно, що раніше тут вже були викладені площадки під невеличкий намет, тож ми їх добудовуємо під себе.

Вирішуємо розвідати дорогу на перевал, поки достатньо світло. Виявляється, що можна піднятися на нього без завішування мотузок. З перевалу добре видно наш табір, масив Чаухі, а також тур. притулок, який ми проходили, і перші будинки с. Джута (фото 3.4.13).

Вечір проводимо милуючись заходом сонця та видами на сусідні хребти та масив Чаухі, а пізніше - зоряним небом (фото 3.4.12, 3.4.14).

Воду завчасно набрали з витоків річки Шарвінісцкалі. Під самим перевалом Кібіші трохи залишків снігу, води немає.

Фото 3.4.1 - Підйом трав'янистим схилом від місця ночівлі

Фото 3.4.2 - Продовжуємо підйом, внизу видно р.Шарвініскалі, що впадає у Джуту

Фото 3.4.3 - Вже видно перевал Кібіші Центральний

Фото 3.4.5 - Поступово трав'яний схил поступається кам'янистому, видно витoki р.Шарвінісцкалі

Фото 3.4.6 - Перерва на обід

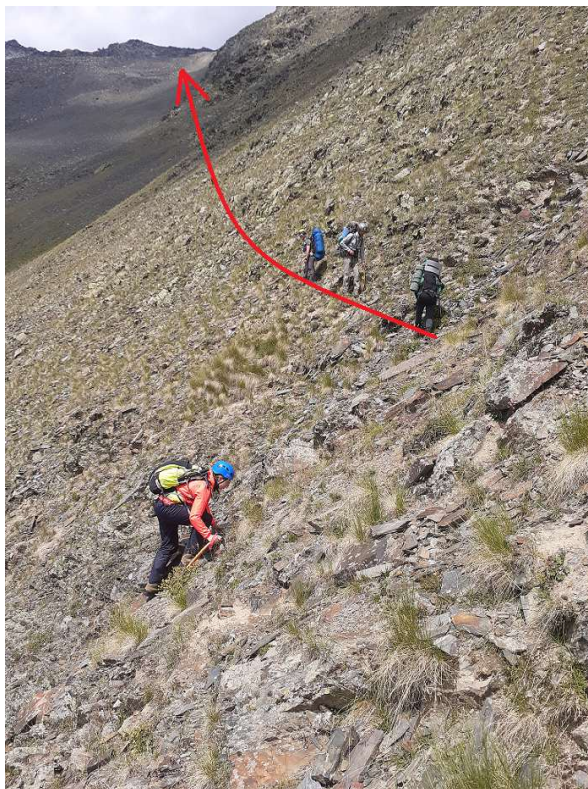

Фото 3.4.7 - Йдемо з льодорубами по травянисто-кам'яному схилу в напрямку перевалу

Фото 3.4.8 - Продовжуємо підйом по дрібному та середньому осипу до цирку перевалу

Фото 3.4.9 - Облаштовуємо місце під намет та кухню

Фото 3.4.10 - Табір поставили з чудовим видом на масив Чаухі

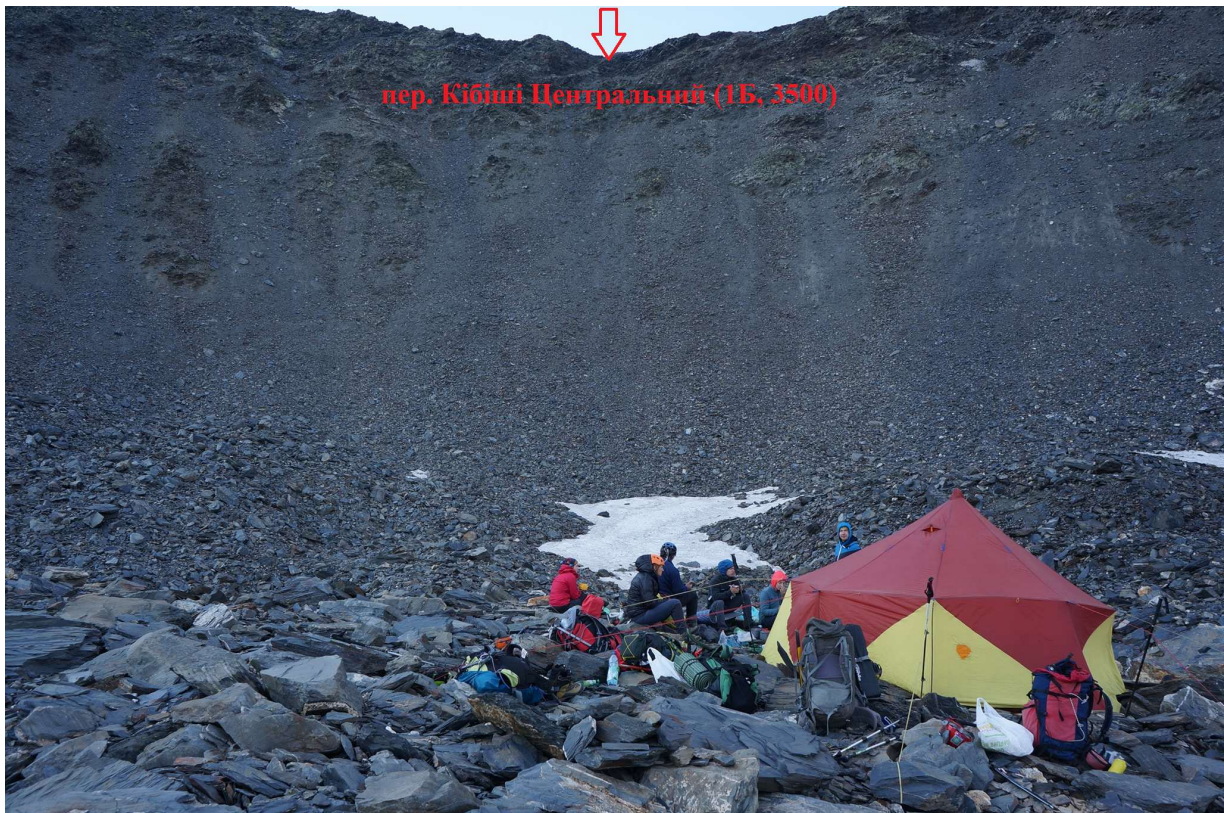

Фото 3.4.11 - Вид з місця ночівлі на перевал Кібіші Центральний

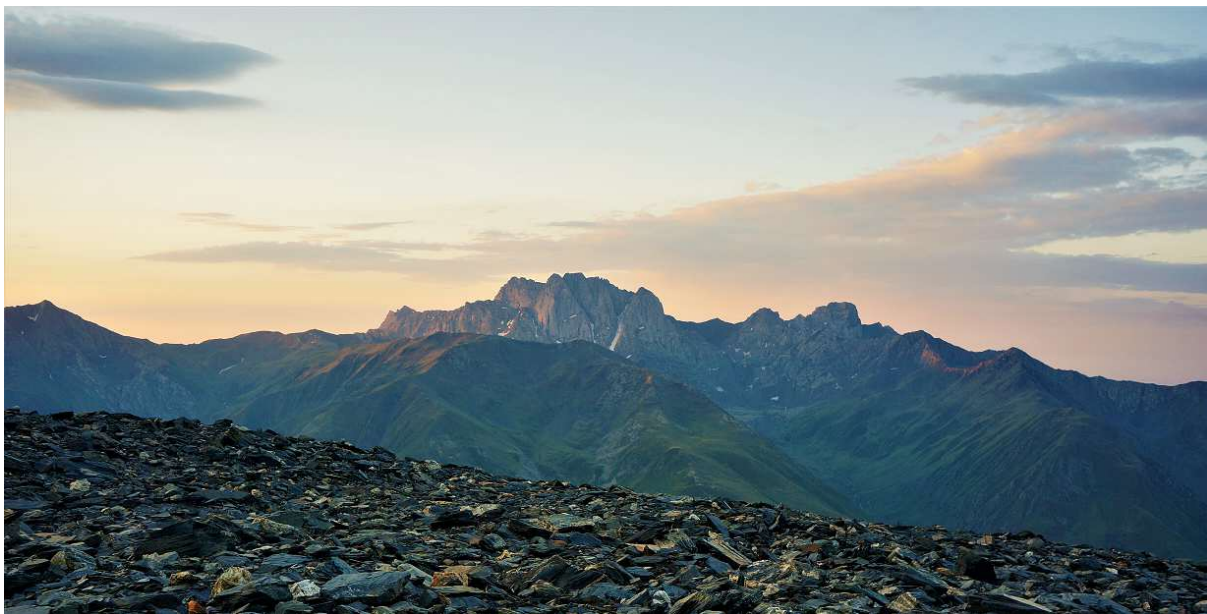

Фото 3.4.12 - Ввечері насолоджуємося заходом сонця

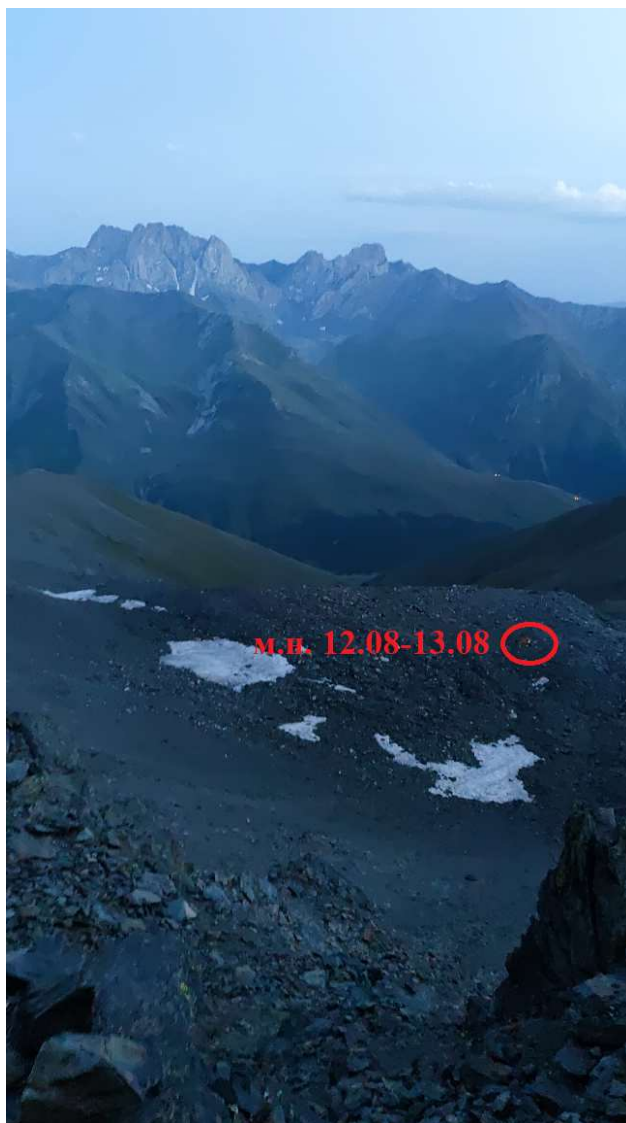

Фото 3.4.13 - Вид з перевалу Кібіші Центральний назад на місце ночівлі

Фото 3.4.14 - Зоряна ніч

День 5 - 13.08.2021

цирк пер. Кібіші Центральний - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - цирк пер. Шаванський

Паспорт перевалу Кібіші Центральний

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезон	Зима	Міжсезоння
Східний Кавказ, Грузія	Хребет Вододільний	Д.р. Джута - д.р. Кістінка	Кібіші Центральний	3500	42°37'3.11"N 44°45'14.55"E	1Б		

Карта розташування перевала Кібіші Центральний (місця ночівель вказані червоними трикутниками)

1. Загальний час проходження: **03:12** (від м.н. у цирку пер. Кібіші Центральний до м.н. у цирку пер. Шаванський);
2. Витрачено часу на підйом: **00:59**; перепад висот +138 м;
3. Витрачено часу на спуск: **02:13**; перепад висот + 135 м / -327 м;
4. Рухались з самостраховкою: **01:14**; з одночасною страховкою: **00:40**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **00:00**;
6. Організовано пунктів страховки: 0;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само страховкою	Одночасною	Перемінною	Перильною	
Підйом від м.н.	00:59	400	21-34	+138	крутий осипний схил, дрібна та середня осип	00:59	-	-	-	0
Спуск до д.р. Кістінка (до кінця льодовика)	00:55	600	10-15	-112	осипний схил, відкритий льодовик	00:15	00:40	-	-	0

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:
 - групове: мотузки – на кожну зв'язку треба по мотузці, карабіни;
 - індивідуальне: каска – 1 шт., льодоруб – 1 шт., страх. система в комплекті – 1 шт. , кішки - 1 пара, льодобури - 1 шт.;
9. Рекомендовані місця для ночівлі: д.р. Кістінка, д.р. Джута;
10. Перевал пройдено: 13.08.2021 р. у поході 3 к.с.;
11. Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +17⁰, змінна хмарність, вітряно;
12. Необхідні додаткові умови до організації руху і страховки: рух з самостраховкою льодорубом, рух з одночасною страховкою;
13. Потенційна небезпека: падіння каміння (багато живого каміння на підйомі та спуску з перевалу до початку льодовика), падіння у тріщину на льодовику;
Засоби безпеки: постійно рух у касках обов'язковий, рух при підйомі та на спуску по осипному схилі з самостраховкою льодорубом, рух з одночасною страховкою або з самостраховкою льодорубом по відкритому льодовику;
14. Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;
15. Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк.

Виходимо з місця ночівлі о 6:44 та піднімаємося крутим дрібно- та середньоосипним схилом.

З вечора намітили шлях підйому, максимально безпечний для групи - відмічено на фото 3.5.1, трохи правіше від самого перевалу. Йдемо з самостраховкою льодорубом до самого перевалу (фото 3.5.2, 3.5.3, 3.5.4, 3.5.5).

На перевалі о 7:48, робимо групове фото (фото 3.5.6), надягаємо системи. З перевалу добре видно шлях спуску льодовиком та далі долиною річки (фото 3.5.7).

Спуск з перевалу починаємо о 8:28 крутим осипним схилом до початку відкритого льодовика, де надягаємо кішки та зв'язуємося (фото 3.5.8). О 9:00 починаємо рух відкритим льодовиком, проходимо його в кішках, з льодорубами та у зв'язках (фото 3.5.9, 3.5.10, 3.5.11). Льодовик закінчується набагато раніше, ніж по даним карт та звітам минулих років (на висоті 3347 м). Добре видно шлях спуску з перевалу (фото 3.5.12). Спустившись з льодовика о 9:40, стаємо на привал, щоб зняти системи та кішки, сховати мотузки (фото 3.5.13).

Далі рухаємося долиною річки Кістинка, в долині багато квітів (фото 3.5.14, 3.5.15). Проходимо притоку річки Кістинка (водоспади з цирку перевалу) та піднімаємося до цирку пер. Шаванський (фото 3.5.16, 3.5.17).

В цирку перед спуском у долину знаходиться озеро, тож відходимо трохи вище від нього та розбиваємо табір о 13:54 (фото 3.5.17).

З льодовика Кібіші під перевалом Шаванським витоки річки Кістинка стікають частково у озеро (фото 3.5.18) і лівіше від озера (орографічно) водоспадом - вниз у долину самої річки. Вода доволі чиста. Під час зливи весь цирк перевалу Шаванський від льодовика до озера майже повністю заповнюється водою, тож потрібно обирати місце для шатра на підвищенні. На фото 3.7.3 видно місце ночівлі поруч з озером та правіше від озера - потік води з-під льодовика, що нижче утворює водоспади і впадає у річку Кістинка.

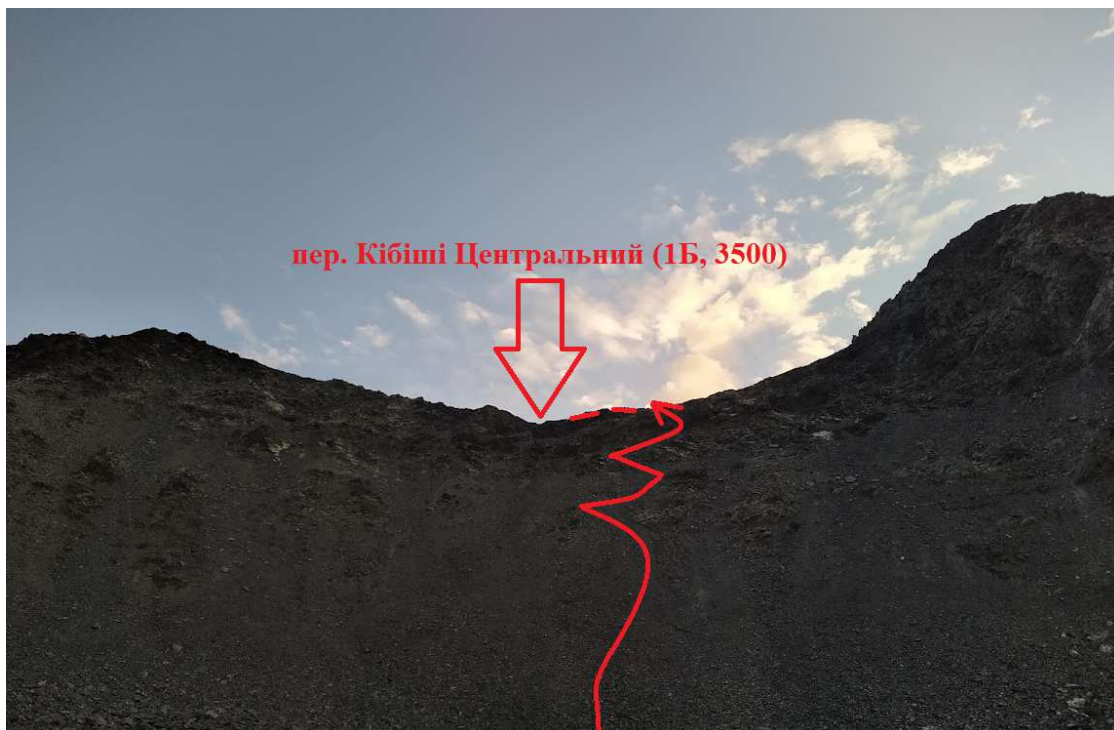

Фото 3.5.1 - Шлях підйому на пер.Кібіші Центральний

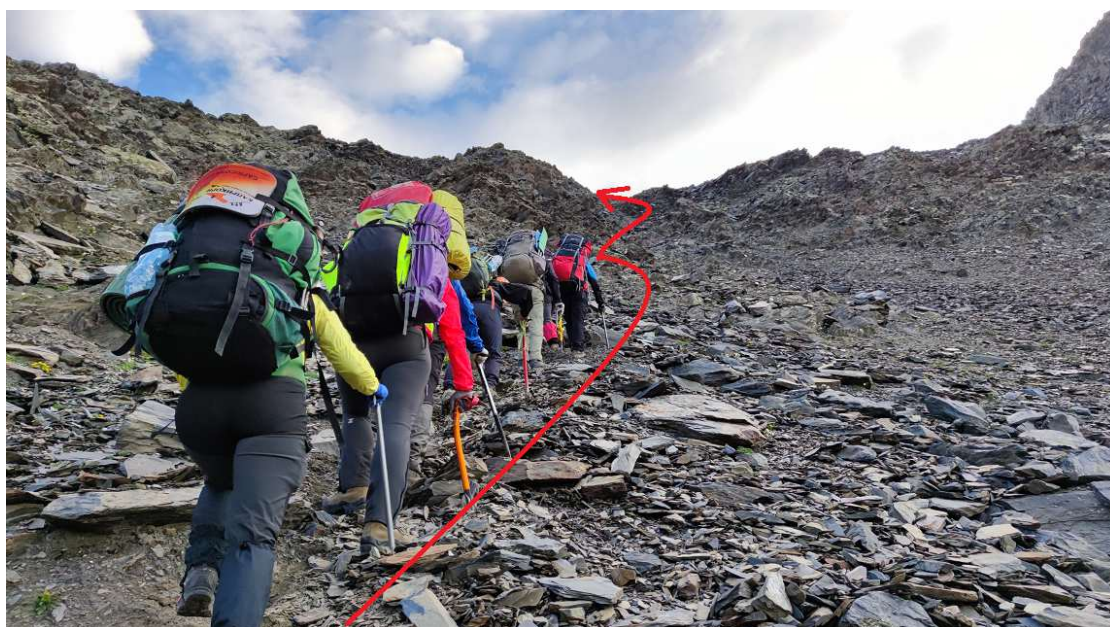

Фото 3.5.2 - Підйом на перевал Кібіші Центральний

Фото 3.5.3 - Початок підйому

Фото 3.5.4 - Підйом на перевал Кібіші Центральний

Фото 3.5.5 - Підйом на перевал Кібіші Центральний

Фото 3.5.6 - Група на перевалі Кібіші Центральний

Фото 3.5.7 - Вид з перевалу на долину річки Кістінка

Фото 3.5.8 - Спуск з перевалу дрібно- та середньоосипним схилом

Фото 3.5.9 - Зв'язуємося перед спуском льодовиком у долину

Фото 3.5.10 - Спуск зв'язками відкритим льодовиком

Фото 3.5.11 - Спуск зв'язками відкритим льодовиком

Фото 3.5.12 - Шлях спуску з перевалу Кібіші Центральний до кінця льодовика

Фото 3.5.13 - Привал після спуску з льодовика

Фото 3.5.14 - Рух долиною річки Кістінка від льодовика

Фото 3.5.15 - Квіти у долині річки Кістінка

Фото 3.5.16 - Підйом з долини річки Кістінка до цирку перевалу Шаванський

Фото 3.5.17 - Водоспад вздовж шляху підйому до цирку перевалу Шаванський з долини р.Кістінка

Фото 3.5.18 - Озеро у цирку перевалу Шаванський

День 6 - 14.08.2021

цирк пер. Шаванський - днювання

Із самого ранку збираємося і виходимо в напрямку нашого перевалу. Погода не дуже хороша, сильний вітер, похмуро.

Бачимо групу від Команди МКС (м. Київ), що рухається повз нас в напрямку перевалу, але набагато вище по схилу, тож вирішуємо перечекати, поки вони пройдуть, щоб не потрапити під каменепад.

Підходимо до початку льодовика, надягаємо кішки та продовжуємо підйом. Встигаємо завісити дві мотузки та полишаємо їх, бо вже насуваються грозові хмари. Швидко спускаємося назад у цирк до місця ночівлі, знову ставимо шатро.

Усе особисте спорядження з металу (кішки, льодоруби, палиці, карабіни) відносимо на підвищення, що знаходиться подалі від нас та озера, зв'язуємо його в імпровізований громовідвід (фото 3.6.1). Встигаємо приготувати обід перед початком сильної грози.

Доводиться провести днювання через сильний дощ. Під шатром під карематами протікає ціла річка від льодовика до озера та далі у долину річки вниз. Завдяки тому, що шатро поставили на підвищенні, вода лише під карематами, спальники залишаються сухими. Після закінчення зливи, рівень води швидко спадає.

Ближче до вечора погода трохи покращується, але вирішуємо йти на перевал наступного дня з самого ранку. Є час полагодити стінку шатра (порвало об камені через сильний вітер при складанні табору), підточити кішки та за потребою полагодити особисте спорядження (фото 3.6.2).

Фото 3.6.1 - Громовідвід з особистого спорядження

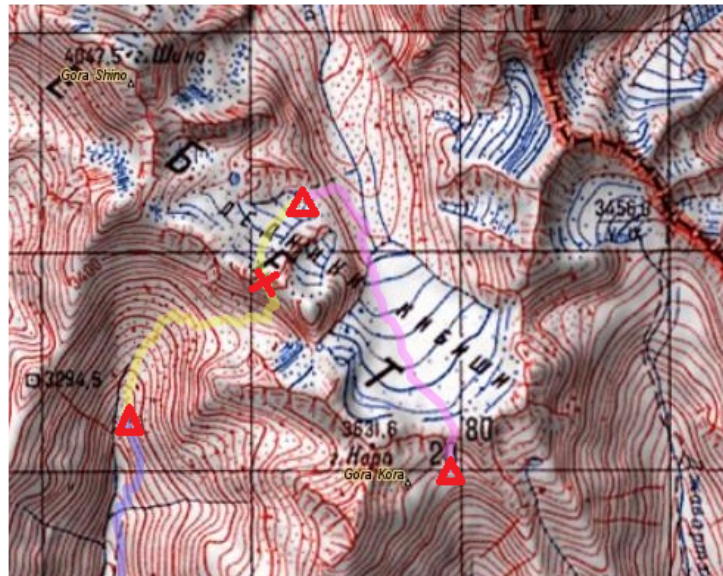
Фото 3.6.2 - Табір біля озера з видом на перевал Шаванський

День 7 - 15.08.2021

цирк пер. Шаванський - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора

Паспорт перевала Шаванський

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезон	Зима	Міжсезоння
Східний Кавказ, Грузія	Хребет Вододільний	Д.р. Кістінка - д.р. Кора	Шаванський	3600	42°37'50.50"N 44°43'53.53"E	2А		

Карта розташування перевала Шаванський (місця ночівель вказані трикутниками)

1. Загальний час проходження: **09:02** (від м.н. у цирку пер. Шаванський до м.н. у д.р. Кора);
2. Витрачено часу на підйом: **04:57**; перепад висот + 290 м / -5 м;
3. Витрачено часу на спуск: **04:05**; перепад висот +12 м / -864 м;
4. Рухались з самостраховкою: **03:12**; з одночасною страховкою: **00:00**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **03:50**;
6. Організовано пунктів страховки: 2;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само страховкою	Одночасною	Перемінною	Перильною	
Відкритий льодовик	00:34	400	8-24	+131	відкритий льодовик	00:34	-	-	-	0
Перевальний злет	04:10	200	11-45	+100 -9	крутий осипний схил, дрібна та середня осип	00:20	-	-	03:50	3
Осипний схил на спуску	03:11	2400	9-41	+12 м -748 м	крутий осипний схил, дрібна та середня осип	02:18	-	-	-	0

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:
 - групове: мотузки 50 м – 3 шт., петлі, карабіни;
 - індивідуальне: каска – 1 шт., льодоруб – 1 шт., страх. система в комплекті – 1 шт., кішки - 1 пара;
9. Рекомендовані місця для ночівлі: цирк пер. Шаванський, д.р. Кістінка, д.р. Кора (верхів'я);
10. Перевал пройдено: 15.08.2021 р. у поході 3 к.с.;
11. Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +16⁰, хмарно, трохи вітряно;
12. Необхідні додаткові умови до організації руху і страхівки: рух по перилам, рух в кішках з самостраховкою льодорубом;
13. Потенційна небезпека: падіння каміння з перевалу Шаванський (багато живого каміння на перевальному злеті та на спуску).
Засоби безпеки: постійно рух у касках обов'язковий, рух по перилам на перевальному злеті по одному, на спуску по осипному схилі рух з самостраховкою льодорубом декількома групами по черзі;
14. Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;
15. Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк.

З місця ночівлі добре видно сам перевал та шлях підйому на нього. Також добре помітні місця постійних каменепадів з перевалу (фото 3.7.1.). Сам цирк перевалу нижче льодовика вкритий рештками вулканічної породи з часточками кришталю.

Рано вранці встаємо о 6:00 (чергові), снідаємо і виходимо в напрямку нашого перевалу о 8:19. Дві мотузки встигли завісити ще вчора, тож не гаймо часу. Підійшовши до початку льодовика о 8:32, надягаємо кішки та продовжуємо підйом (фото 3.7.2, 3.7.3).

О 9:10 підходимо до місця, звідки можна починати підйом по перилах. Поки один піднімається, всі інші ховаються за великим виступаючим каменем від дрібного каміння, що падає при русі по перилах (фото 3.7.4, 3.7.5).

Починаємо підйом по двоє. Підіймається один до 1-ої станції (R0), стає на самостраховку, знімає та ховає кішки та чекає напарника, далі продовжує рух по перилах до 2-ої станції (R1), знову чекає напарника, і далі рух до 3-ої станції (R2) (фото 3.7.6, 3.7.7, 3.7.8, 3.7.9) та підйом із самостраховкою льодорубом на сам перевал (фото 3.7.10, 3.7.11). Поки чекаємо на станціях напарника, намагаємося не рухатися, щоб не скидати вниз каміння одне на одного.

Піднявшись на перевал Шаванський, робимо групове фото о 13:20 (фото 3.7.12). Через розміщення цирку перевалу тут постійно збираються хмари, тож на перевалі не затримуємося і починаємо спуск.

Спуск з перевалу Шаванського до долин річки Кістінка йде спочатку крутим дрібно- та середньоосипним схилом. Спускаємося траверсом, розділившись підгрупами по троє на відстані 20-50 м одна від одної, з самостраховкою льодорубами, оскільки спосіб спуску щільною лінією один за одним не виправдовував себе при наявному спуску з комбінацією скелястих виходів та середньоблочного осипу. Таким чином виходило безпечніше, каміння не летіло на інших учасників (фото 3.7.13, 3.7.14, 3.7.15, 3.7.16, 3.7.17). Поступово схил змінюється з осипного на більш пологий трав'янистий (фото 3.7.18, 3.7.19).

Спустившись в долину, шукаємо більш-менш полого місце поруч із річкою та о 18:12 стаємо на бівак (фото 3.7.20, 3.7.21).

Неподалік від місця ночівлі ми знайшли невеличкі витoki річки Кора, де змогли набрати води. Можна також спуститися трохи нижче у долину, поближче до більш повноводних притоків, але там немає більш-менш рівних

місць під шатро, хіба що вже біля дороги (через декілька переходів, там пасовища і вода у річці брудна).

Фото 3.7.1 - Напрямок руху на перевал Шаванський: червоним - рух з самостраховкою льодорубом, синім - рух по перилам, жовтий - постійні каменепади з перевалу

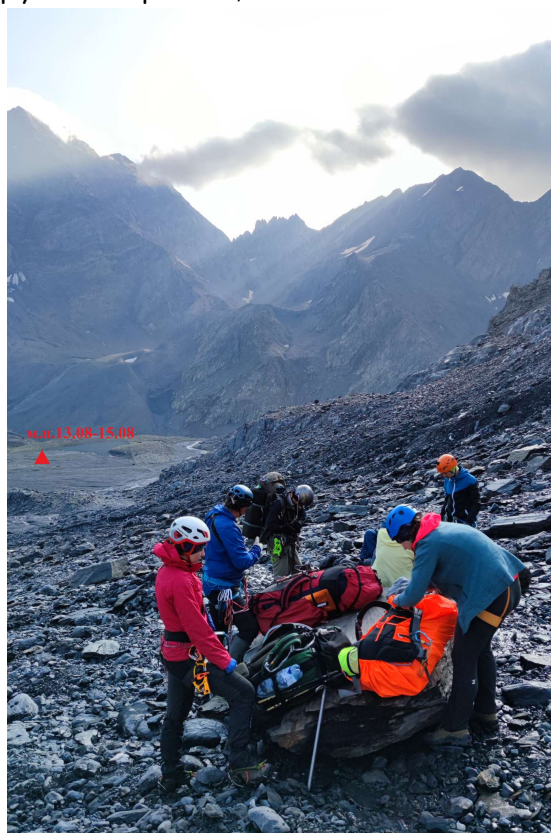

Фото 3.7.2 - Вдягаємо кішки перед виходом на льодовик

Фото 3.7.3 - Підйом льодовиком під перевал Шаванський

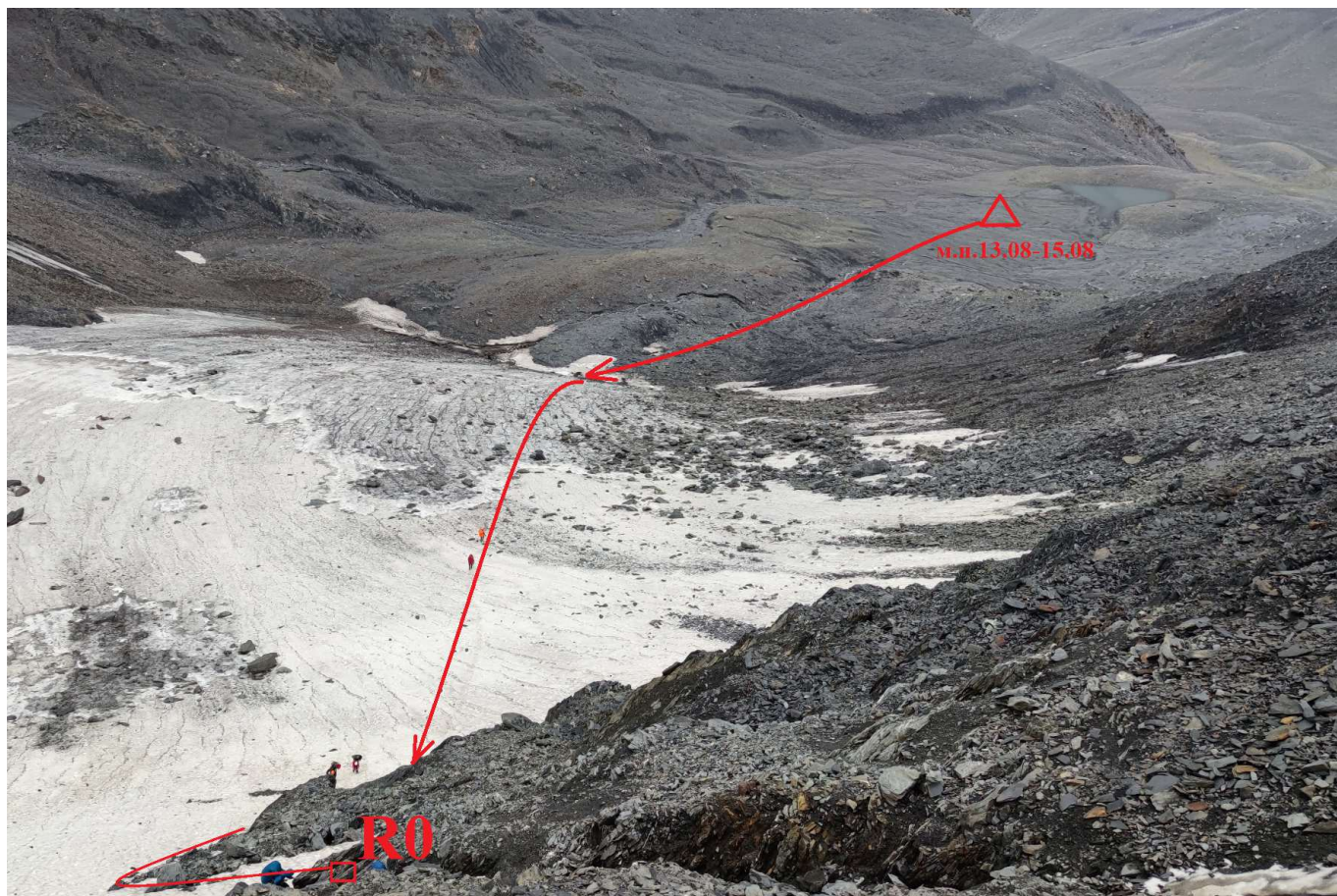

Фото 3.7.4 - Вигляд з 2-ої станції (R1) на 1-шу станцію (R0), льодовик та місце ночівлі

Фото 3.7.5 - Вигляд на шлях підйому на перевал Шаванський: червоним - рух з самостраховкою льодорубом, синім - рух по перилам, станції

Фото 3.7.6 - Вид на 1-у (R0) та 2-у станцію (R1)

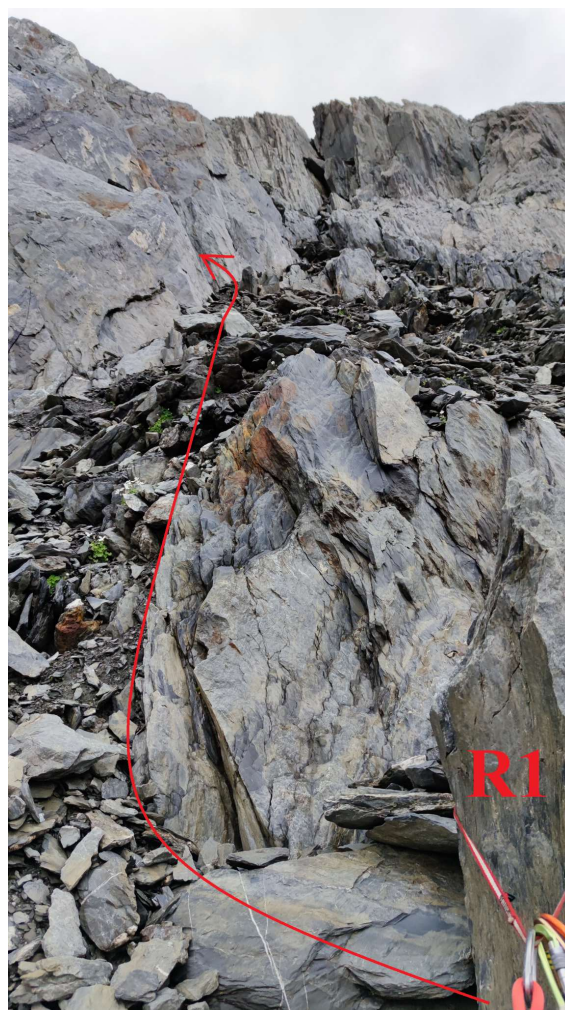

Фото 3.7.7 - Рух від 2-ої станції (R1)

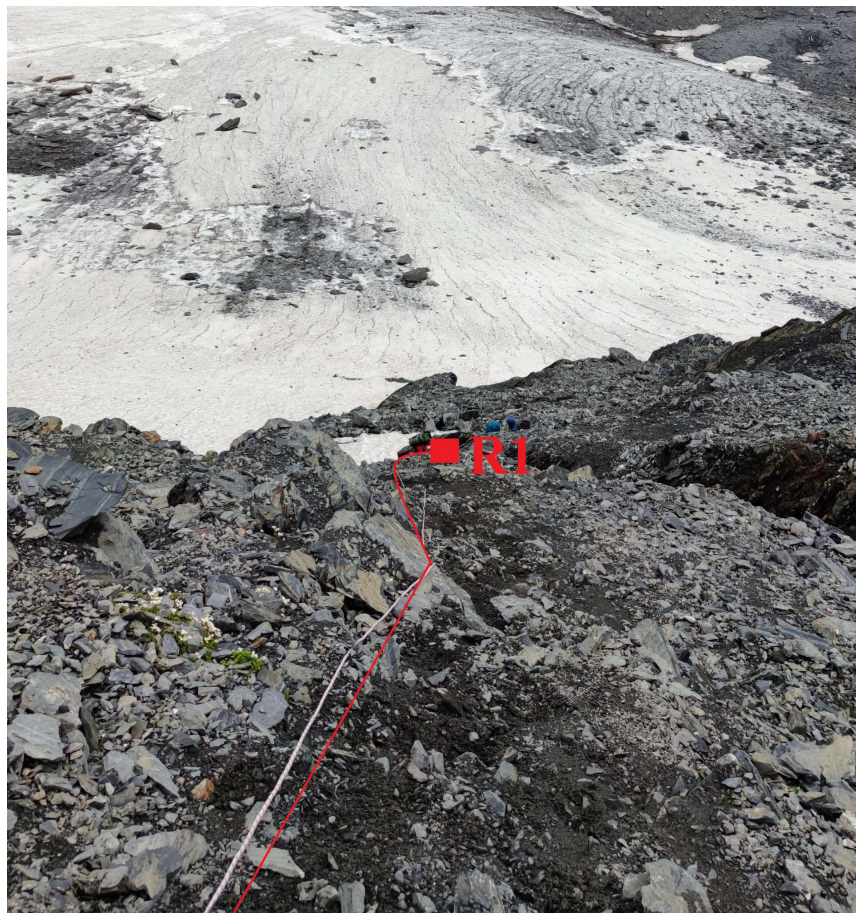

Фото 3.7.8 - Вид з 3-ої станції (R2) вниз

Фото 3.7.9 - 3-я станція (R2)

Фото 3.7.10 - Вид з перевалу на шлях підйому від 3-ої станції (R2)

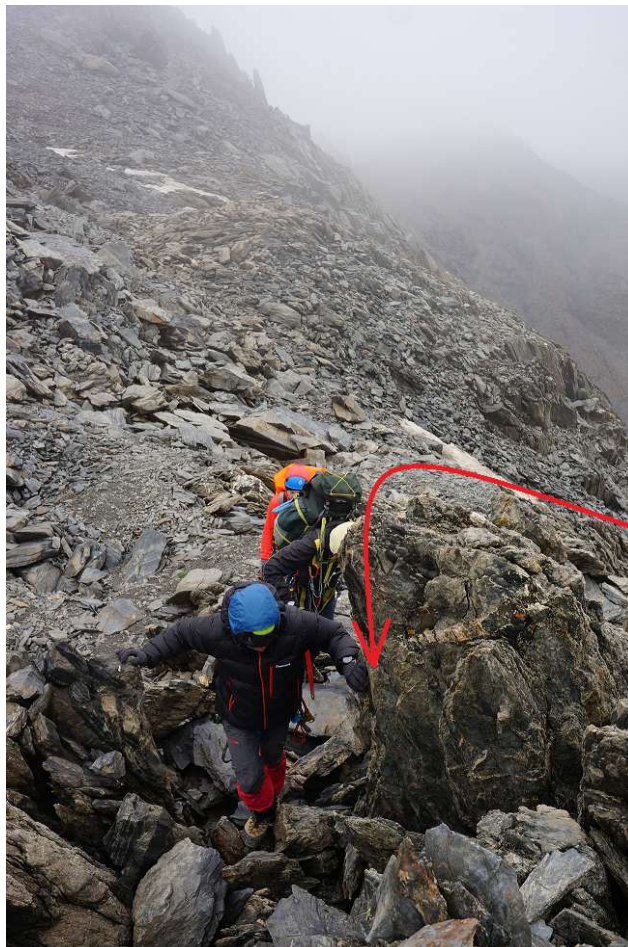

Фото 3.7.11 - Піднімаємося на перевал від останньої станції

Фото 3.7.12 - Група на перевалі Шаванський

Фото 3.7.13 - Шлях спуску з перевалу Шаванський у напрямку долини річки Кора

Фото 3.7.14 - Обережно продовжуємо спуск по осипному схилу

Фото 3.7.15 - Спускаємося з самостраховкою льодорубом

Фото 3.7.16 - Спуск з перевалу Шаванський

Фото 3.7.17 - Вже бачимо спуск у долину річки Кора

Фото 3.7.18 - Поступово спускаємося до долини

Фото 3.7.19 - Схил поступово змінюється з осипного на трав'янистий

Фото 3.7.20 - Йдемо долиною річки Кора

Фото 3.7.21 - Місце ночівлі у долині річки Кора

День 8 - 16.08.2021

д.р. Кора - д.р. Сно - д.р. Артмосцкалі

Добре відпочивши та виспавшись, о 8:07 виходимо з місця ночівлі та спускаємося долиною річки Кора у напрямку дороги.

Рухаємося траверсом по крутим трав'яним схилам вздовж річки Кора по лівому березі, до виходу на стежку (фото 3.8.1, 3.8.2, 3.8.3, 3.8.4, 3.8.5). В нижній частині доводиться декілька разів переходити річку вброд. Далі стежкою пастухів виходимо до д.р. Сно, далі рух ґрунтовою стежкою до м.н. у долині р. Артмосцкалі (фото 3.8.6, 3.8.7), де робимо привал об 11:45, поки чекаємо водія із нашою заброскою та смачним бонусом - кавуном.

Забравши заброску, розподіляємо її (фото 3.8.8), віддаємо непотрібні речі водієві та рушаємо далі о 13:06. Потрібно відійти від дороги і підійти ближче у напрямку нашого наступного перевалу (фото 3.8.12).

Пройшовши подалі від с. Сно та місця випасу корів, о 15:35 розбиваємо табір. Чудова погода та річка поруч дає нагоду привести себе та речі до ладу (фото 3.8.11), просушити та обробити спец. засобом взуття (фото 3.8.10).

Вечір проводимо біля вогнища, куштуємо кавун (фото 3.8.9) та ділимося смаколиками, які приїхали до нас разом із заброскою.

Через велику кількість пасовищ воду з річки потрібно добре прокип'ятити, щоб запобігти отруєнням та проблем з травленням у учасників.

Фото 3.8.1 - Рух від місця ночівлі

Фото 3.8.2 - Спуск трав'янистими схилами

Фото 3.8.3 - Продовжуємо спуск долиною річки

Фото 3.8.4 - Рух від перевалу та місця ночівлі

Фото 3.8.5 - Огинаємо притоки річки Кора

Фото 3.8.6 - Нарешті видно дорогу, що веде повз селища

Фото 3.8.7 - Виходимо до дороги, де маємо забрати нашу заброску

Фото 3.8.8 - Забрали заброску та перепаковуємо рюкзаки

Фото 3.8.9 - Смачний бонус від нашого водія

Фото 3.8.10 - Колективна сушка та додаткова обробка взуття

Фото 3.8.11 - Є час на прання та сушку речей

Фото 3.8.12 - Місце ночівлі

День 9 - 17.08.2021

д.р. Артмосцкалі - с.Артмо - цирк пер. Нарвані

Встаємо о 6:00, виходимо з місця ночівлі о 8:00. Йдемо зарослою стежкою вздовж річки (фото 3.9.1, 3.9.2), декілька разів переходимо її (по мосту, потім вбхід) (фото 3.9.3, 3.9.4). Далі піднімаємося по каньйону річки Артмосцкалі, проходим прижими (фото 3.9.5, 3.9.6). О 12:17 робимо привал на обід, та рушаємо далі о 13:20. Нарешті о 13:55 переходимо до лівої притоки річки в напрямку нашого перевалу (фото 3.9.7), після чого йдемо крутим трав'яним схилом у напрямку перевалу Нарвані (фото 3.9.8, 3.9.9).

О 15:03 знаходимо місце під шатро поруч із джерелами (витоки річки Артмосцкалі), але схил недостатньо пологий, тож доводиться вирівнювати майданчик (фото 3.9.10, 3.9.11, 3.9.12). Встановивши шатро, готуємо вечерю та відпочиваємо (фото 3.9.13).

Фото 3.9.1 - Рух від місця ночівлі

Фото 3.9.2 - Йдемо ґрунтовою стежкою вздовж річки Артмосцкалі

Фото 3.9.3 - Переходимо річку по містку

Фото 3.9.4 - Декілька разів доводиться бродити річку

Фото 3.9.5 - Рухаємося каньйоном річки, часом трапляються прижими

Фото 3.9.6 - Рухаємося каньйоном річки

Фото 3.9.7 - За пагорбом останній раз бродимо річку

Фото 3.9.8 - Нарешті підйом трав'яним схилом у напрямку перевалу Нарвані

Фото 3.9.9 - Десь там наше майбутнє місце ночівлі

Фото 3.9.10 - Вирівнюємо майданчик під шатро

Фото 3.9.11 - Колективна праця на благо команди та акліматизації :)

Фото 3.9.12 - Нарешті можна ставити шатро

Фото 3.9.13 - Місце ночівлі

День 10 - 18.08.2021

цирк пер. Нарвані - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - вершина 2803 - с. Алмасіані - с. Земо
Окрокана (д.р. Тергі)

Паспорт перевалу Нарвані Хибний

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезон	Зима	Міжсе- зоння
Східний Кавказ, Грузія	Хребет Вододільний	р.Артмосцкалі(р.С носцкалі, р.Терек) - р.Нарвані (р.Терек)	Нарвані Хибний	3010	42°32'35.52"N 44°35'26.11"E	1А		

Карта розташування перевалу Нарвані Хибний (місце ночівлі вказано трикутником)

1. Загальний час проходження: **05:36** (від м.н. у цирку пер. Нарвані до с. Алмасіані);
2. Витрачено часу на підйом: **01:58**; перепад висот +637 м / -6 м;
3. Витрачено часу на спуск: **03:38**; перепад висот +101 м / - 1220 м;
4. Рухались з самостраховкою: **00:00**; з одночасною страховкою: **00:00**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **00:00**;
6. Організовано пунктів страховки: 0;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само-страховкою	Одночасною	Попеременною	Перильною	
Підйом від м.н.	01:58	1700	8-34	+637 -6	крутий трав'яний схил з дрібним осипом	-	-	-	-	-
Спуск до с.Алмасіані	03:38	9700	9-36	-101 -1220	крутий осипний схил, трав'яний	-	-	-	-	-

					схил, грунтова дорога, військово- грузинська дорога					
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:

- індивідуальне: трек.палиці - 1 пара;

9. Рекомендовані місця для ночівлі: д.р. Артмосцкалі, д.р. Нарвані;

10.Перевал пройдено: 18.08.2021 р. у поході 3 к.с.;

11.Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +24⁰, сонячно, ясно;

12.Необхідні додаткові умови до організації руху і страховки: немає;

13.Потенційна небезпека: живе каміння на початку спуску з перевалу.

Засоби безпеки: може знадобитися самостраховка льодорубом та рух у касці на початку спуску з перевалу.

14.Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;

15.Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк.

Зранку встаємо о 05:00 (чергові о 4:30), снідаємо та виходимо з місця ночівлі о 7:36 (фото 3.10.1). Піднімаємося крутим трав'яним схилом (фото 3.10.2, 3.10.3, 3.10.4), перед сідловиною перевалу - незначний осипний схил (фото 3.10.5, 3.10.6). Робимо групове фото на перевалі о 10:50. Сьогодні сонячно та ясно, з перевалу добре видно г. Казбек (фото 3.10.7), тож робимо привал на перевальну шоколадку та просто помилуватися краєвидом.

О 11:38 починаємо спуск крутим дрібно-осипним схилом (фото 3.10.8), далі спуск трав'яними схилами через вершину 2803 (фото 3.10.9) та через коші пастухів до с. Ухаті (фото 3.10.10, 3.10.11), далі ґрунтовою стежкою переходимо через с. Кобі, о 15:40 заходимо до с. Алмасіані, тут стаємо на обід та чекаємо на водія з заброскою (фото 3.10.12,). По звітам попередніх груп село Кобі раніше було малонаселене, але зараз йде будівництво нової дороги через декілька гірських хребтів, тож доволі багато бруду від будівництва, річка теж доволі забруднена. Поруч немає чистих джерел, тож доводиться просити чисту воду у робітників на будівництві.

Після тривалого привалу виходимо о 18:35 через с. Алмасіані до с. Земо Окрокана (фото 3.10.13), де облаштовуємо табір трохи в стороні від посту прикордонників (фото 3.10.14).

Фото 3.10.1 - Збори зранку

Фото 3.10.2 - Привал

Фото 3.10.3 - Підйом у напрямку перевалу Нарвані Хибний

Фото 3.10.4 - Мальовниче місце для групового фото

Фото 3.10.5 - Вид на долину перевалу та місце ночівлі

Фото 3.10.6 - Продовжуємо підйом

Фото 3.10.7 - Фото на перевалі Нарвані Хибний з видом на г.Казбек

Фото 3.10.8 - Спуск з перевалу Нарвані

Фото 3.10.9 - Продовжуємо спуск з перевалу у напрямку с. Ухаті

Фото 3.10.10 - Продовжуємо спуск з перевалу у напрямку с. Ухаті

Фото 3.10.11 - Продовжуємо спуск з перевалу у напрямку с. Ухаті

Фото 3.10.12 - Пройшовши с. Кобі, рухаємось до с. Алмасіані

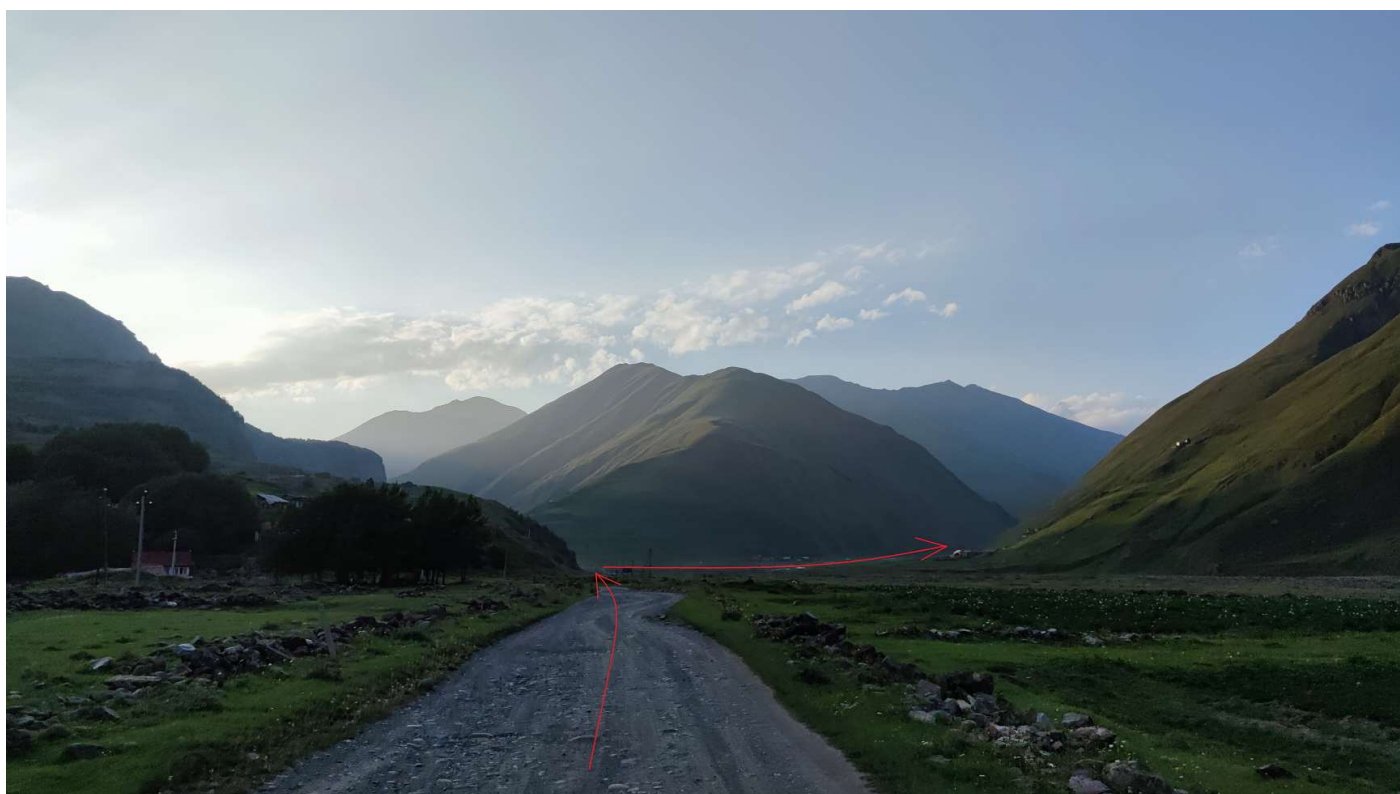

Фото 3.10.13 - Рух с. Алмасіані до с. Земо Окрокана

Фото 3.10.14 - Підходимо до посту прикордонників у селі Земо Окрокана (фото зроблено наступного дня зранку, з місця ночівлі)

День 11 - 19.08.2021

с. Земо Окрокана (д.р. Тергі) - д.р. Мнаїсідон

Виявляється, що потрібні нам дозволи для проходження запланованим далі маршрутом потрібно було все ж завчасно оформити у місті Тбілісі, хоча там нам сказали, що це робиться на місці при проходженні посту.

Тому зранку двоє з групи (включаючи керівника) їдуть разом з прикордонниками, щоб оформити необхідні дозволи. Більш детально про дозволи описано у [розділі 5.10](#). Інша частина група залишилася на біваку (фото 3.11.1, 3.11.2).

Після оформлення перепусток нарешті збираємося і о 14:48 виходимо з місця ночівлі (фото 3.11.3).

Після посту прикордонників переходимо р. Мнаїсідон через місток і далі йдемо долиною р. Тергі по стежці пастухів, по лівому березі річки, проходимо заболочену місцевість з нарзаном (фото 3.11.4, 3.11.5, 3.11.6). Намагаємося якнайближче підійти під завтрашній крутий підйом. На більш-менш сухій та пологій ділянці розбиваємо табір о 17:35 (фото 3.11.7).

Фото 3.11.1 - Місце ночівлі поруч з постом прикордонників

Фото 3.11.2 - Поїздка за оформленням перепустки

Фото 3.11.3 - Групове фото перед виходом

Фото 3.11.4 - Рухаємося долиною річки Мнаїсідон

Фото 3.11.5 - Рухаємося долиною річки Мнаїсідон

Фото 3.11.6 - Рухаємося долиною річки Мнаїсідон

Фото 3.11.7 - Шукаємо більш-менш рівне місце під табір

День 12 - 20.08.2021

д.р. Мнаїсідон - цирк пер. Орцвері

Зранку встаємо о 7:15 (чергові о 6:45), не поспішаючи снідаємо, вихід о 9:20. Переходимо невелику ліву притоку річки, дістаємо льодоруби, ховаємо палиці і далі довго піднімаємося по крутому трав'яному гребеню у напрямку перевалу Орцвері, оминаючи скельні виходи (полиці), що поступово змінюється на осипний схил (фото 3.12.1-3.12.11). Круті скельні виходи йдемо не в лоб, а обходимо траверсом трохи правіше. Виходимо до першого моренного виположення під перевалом Орцвері о 14:38, періодично трапляється крупноблочна осип (фото 3.12.12, 3.12.13). О 16:04 виходимо у цирк перевалу Орцвері і далі рухаємося моренними валами до озера під перевалом. О 17:34 ми на місці, ставимо шатро і ночуємо (фото 3.12.13-3.12.18).

Ввечері милуємося заходом сонця та навколишнім краєвидом. З місця ночівлі добре видно сусідні хребти та вершини (фото 3.12.19), сам перевал Орцвері та шлях підйому на нього.

Воду набираємо з озера, поруч з яким ночуємо.

По шляху підйому до долини перевалу справа від нас були витoki річки з льодовика Орцвері (впадають нижче в р.Мнаїсідон), але вони доволі віддалені від озера та самого перевалу Орцвері.

Фото 3.12.1 - Початок підйому від місця ночівлі

Фото 3.12.2 - Переходимо притоку річки

Фото 3.12.3 - Поступово підіймаємось крутим трав'яним схилом

Фото 3.12.4 - Привал з чудовим краєвидом

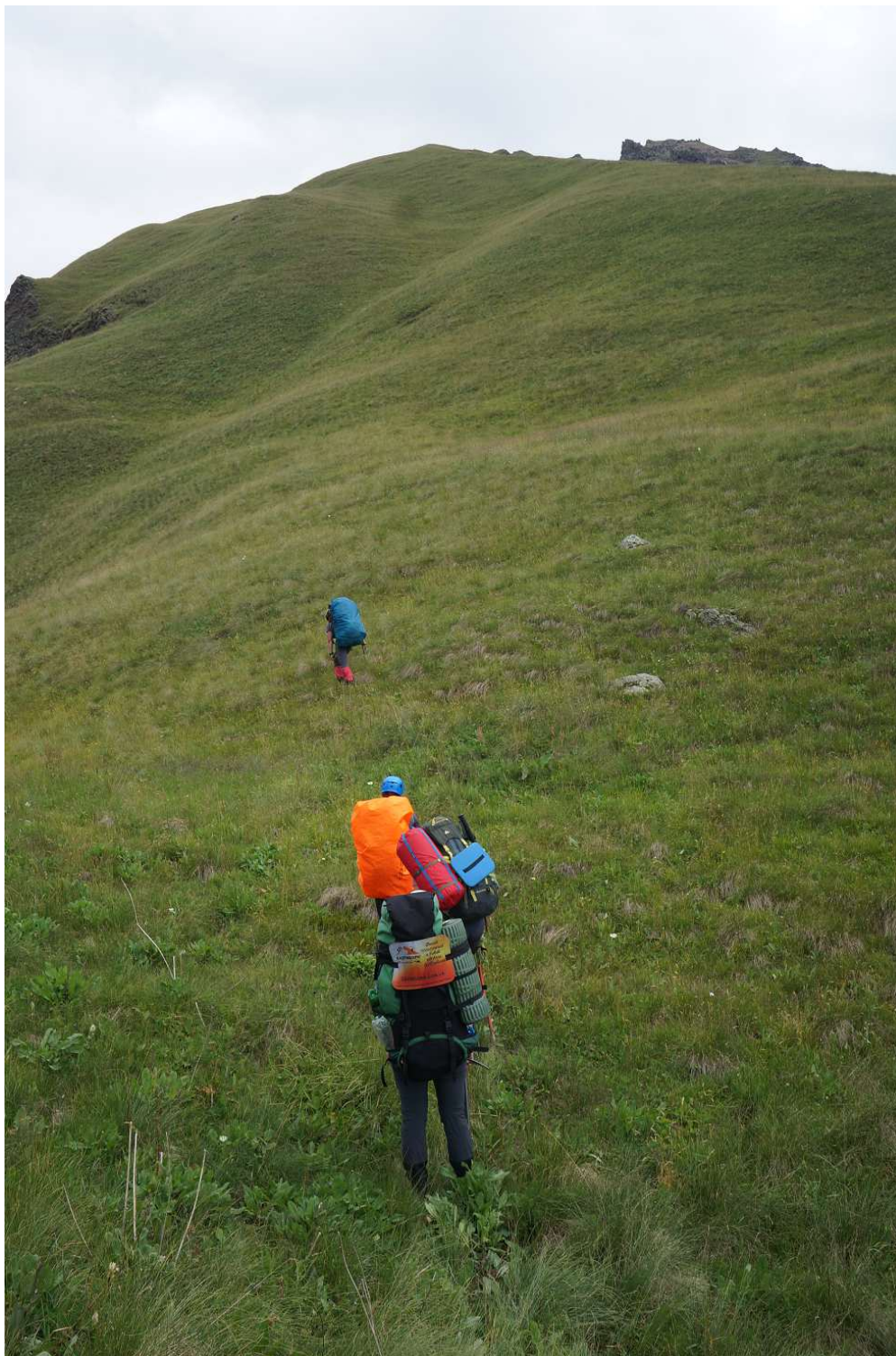

Фото 3.12.5 - Продовжуємо підйом

Фото 3.12.6 - Нарешті піднялися на гребінь

Фото 3.12.7 - Поступово трав'яний схил змінюється осипним - йдемо правіше, обходячи скельні виходи

Фото 3.12.8 - Схил стає більш крутим на шляху підйому

Фото 3.12.9 - Продовжуємо підйом

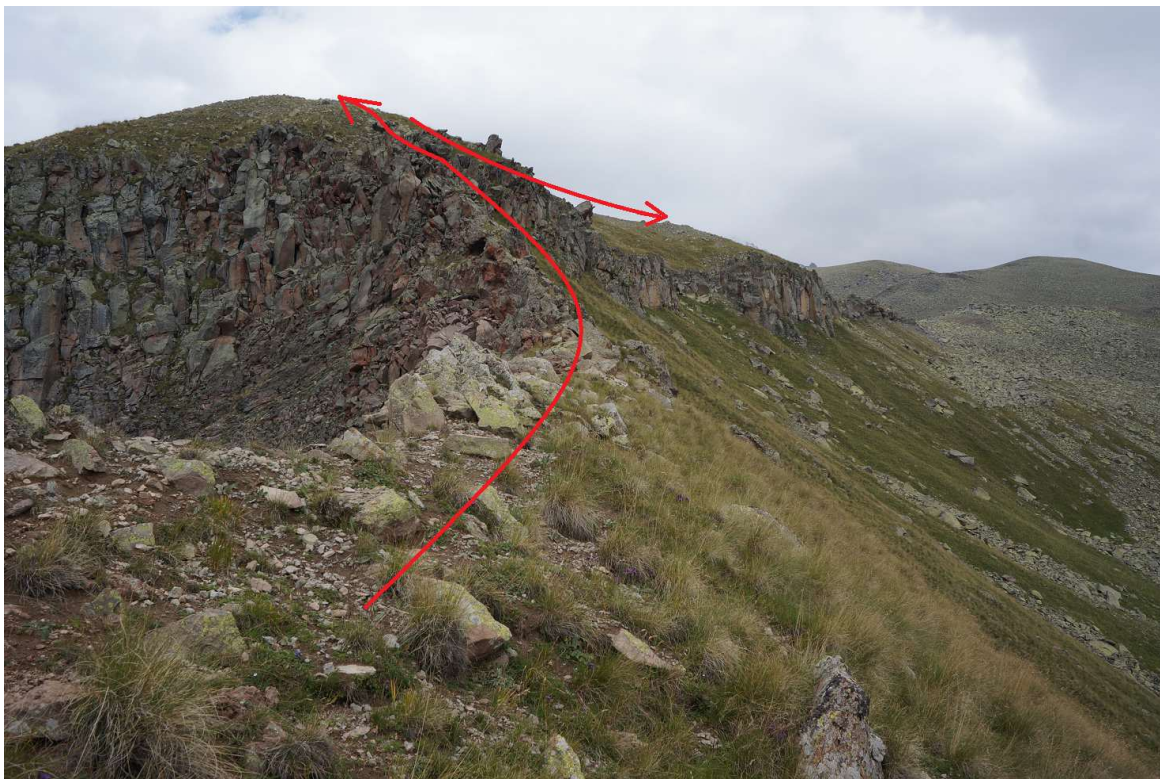

Фото 3.12.10 - Продовжуємо підйом

Фото 3.12.11 - Продовжуємо підйом

Фото 3.12.12 - Схил остаточно стає осипним, а ми майже на плато під перевалом

Фото 3.12.13 - Ще трошки до майбутнього місця ночівлі

Фото 3.12.14 - Нарешті бачимо наш перевал

Фото 3.12.15 - Не поспішаючи, прямуємо до озера

Фото 3.12.16 - Вже добре видно наш перевал і шлях його подолання

Фото 3.12.17 - Обираємо місце під шатро

Фото 3.12.18 - Місце ночівлі

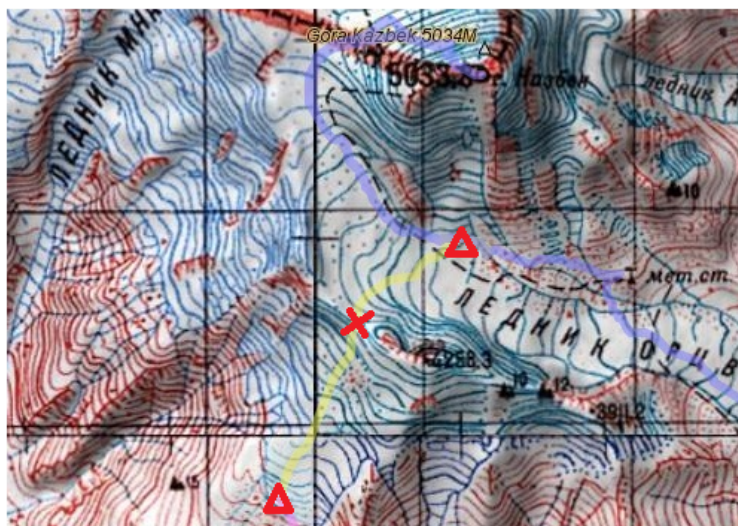
Фото 3.12.19 - Фантастичні краєвиди біля озера під перевалом

День 13 - 21.08.2021

цирк пер. Орцвері - пер. Орцвері (2А,4106) - льод. Гергеті - стоянки “Чорний хрест”

Паспорт перевалу Орцвері

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезон	Зима	Міжсе- зоння
Східний Кавказ, Грузія	Головний хребет	д.р. Мнаісі - льод. Гергеті	Орцвері	4106	42°40'33.91" N 44°30'13.22"E	2 А		

Карта розташування перевала Орцвері (місця ночівель вказані трикутниками)

1. Загальний час проходження: **04:03** (від м.н. біля озера на плато під пер.Орцвері до м.н. на стоянках “Чорний хрест”);
2. Витрачено часу на підйом: **02:25**; перепад висот + 553 м;
3. Витрачено часу на спуск: **01:38**; перепад висот +26 м / -251 м;
4. Рухались з самостраховкою: **01:08**; з одночасною страховкою: **02:30**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **00:00**;
6. Організовано пунктів страховки: 0;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само страховкою	Одночасною	Перемінною	Перильною	
Початок льодовика - пер.Орцвері	02:05	1600	4-32	+514	відкритий льодовик	-	02:05	-	-	-
Пер.Орцвері - початок покривної морени льод.Гергеті	00:30	800	10-18	-143	закритий льодовик	-	00:30	-	-	-

Початок покривної морени льод.Гергеті - м.н. на стоянках "Чорний хрест"	01:08	1100	5-23	+25 -108	покривна морена льодовика	1:08	-	-	-	-
---	-------	------	------	-------------	---------------------------	------	---	---	---	---

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:
 - групове: мотузки 50 м – на кожну зв'язку треба по мотузці, карабіни;
 - індивідуальне: каска – 1 шт., льодоруб – 1 шт., страх. система в комплекті – 1 шт. , кішки - 1 пара, льодобури - 1 шт.;
9. Рекомендовані місця для ночівлі: д.р. Мнаісі, озеро на плато під пер. Орцвері, на пер. Орцвері, стоянки "Чорний хрест";
- 10.Перевал пройдено: 21.08.2021 р. у поході 3 к.с.;
- 11.Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +6⁰, хмарно, трохи вітряно;
- 12.Необхідні додаткові умови до організації руху і страховки: рух у зв'язках;
- 13.Потенційна небезпека: постійне падіння каміння з вершини Орцвері після сходу сонця, можливий зрив на льодовому схилі, падіння у тріщину на льодовику Гергеті.
Засоби безпеки: постійно рух у касках обов'язковий, обов'язкова страховка (одночасна, поперемінна або перильна).
- 14.Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;
- 15.Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк

Встаємо якомога раніше, чергові о 4:20, інші у 5:00, щоб встигнути піднятися на перевал до того, як зійде сонце. Із самого перевалу каменепадів немає, але по шляху підйому на перевал стаються каменепади саме з вершини Орцвері через нагрівання сонцем, а також при русі інших груп, що виконують сходження на в. Орцвері за маршрутом по гребеню.

Від місця ночівлі біля озера виходимо о 7:04, підходимо осипним схилом до початку відкритого льодовика о 7:33 (фото 3.13.1). Надягаємо кішки, зв'язуємося у зв'язки (фото 3.13.2). О 08:33 починаємо підйом льодовиком до перевалу Орцвері у зв'язках. Будучи вже майже на перевалі, зауважуємо, що від вершини Орцвері починає періодично летіти каміння. Тож ми максимально обережно та швидко долаємо шлях до перевалу (фото 3.13.3, 3.13.4, 3.13.5). Як ми дізналися пізніше, в цей час на вершину гребеневим маршрутом підіймалася інша група.

На перевалі о 10:38 робимо групове фото (фото 3.13.8), обідаємо (фото 3.13.6, 3.13.7). На сідловині трохи вітряно, хмарно, термометр показує $+6^{\circ}$, але сидимо в теплому одязі, бо досить холодно через близькість до льодовиків по обидві боки перевалу. На сідловині є підмерзле озерце, з якого наче можна набирати воду. Так як насуваються грозові хмари, а скельний шлях до вершини дещо засніжений та часом зледенілий, ідея сходження на вершину Орцвері відпала через небезпечність ночівлі на перевалі.

Спуск від перевалу йде по закритому льодовику, тож о 11:55 починаємо рух у зв'язках від перевалу до початку покривної морени льодовика Гергеті (фото 3.13.9, 3.13.10, 3.13.11), о 12:41 підходимо до морени, знімаємо кішки та йдемо по стежці через морену із самостраховкою льодорубами до стоянки "Чорний хрест", де о 14:08 стаємо на бівак та облаштовуємо майданчик під шатро (фото 3.13.12). Встигаємо дуже вчасно - починає моросити.

Фото 3.13.1 - Чудова панорама на навколишні гори та місце ночівлі біля озера

Фото 3.13.2 - Перед початком льодовика надягаємо кішки та зв'язуємося

Фото 3.13.3 - Шлях підому на перевал Орцвері

Фото 3.13.4 - Піднімаємося зв'язками до перевалу Орцвері

Фото 3.13.5 - Максимально швидко і обережно долаємо останні метри до перевалу. В центрі кадру видно озеро на березі якого було влаштовано попередню ночівлю

Фото 3.13.6 - Обід на перевалі Орцвері з видом на льодовик Гергеті

Фото 3.13.7 - З перевалу добре видно шлях підйому на вершину Орцвері

Фото 3.13.8 - Групове фото на перевалі Орцвері

Фото 3.13.9 - Проходимо льодовик Гергеті (спуск з перевалу Орцвері)

Фото 3.13.10 - Проходимо льодовик Гергеті

Фото 3.13.11 - Шлях спуску по льодовику з перевалу Орцвері у напрямку стоянок "Чорний хрест"

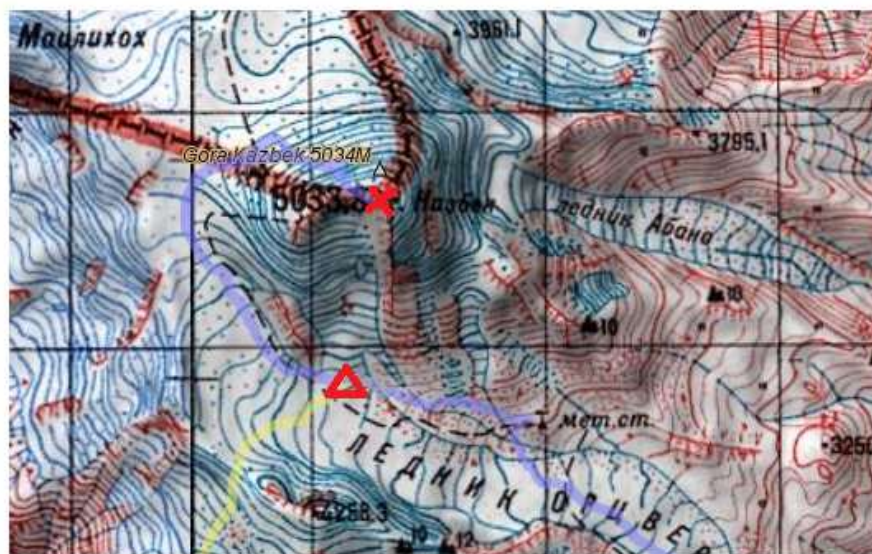
Фото 3.13.12 - Вирівнюємо майданчик під шатро та добудовуємо стінку з каменів від вітру

День 14 - 22.08.2021

стоянки "Чорний хрест" - в. Казбек (2А, 5034, рад) - стоянки "Чорний хрест" - Казбекська метеостанція - стоянки "Зелений готель" - д.р. Чхері - м. Степанцмінда

Паспорт вершини Казбек

Район	Хребет, масив	Які долини з'єднує	Назва (рекомендована)	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
						Сезон	Зима	Міжсезоння
Східний Кавказ, Грузія	Головний хребет	Льодовики Орцвері (Гергеті), Девдоракський, Абано	Казбек (Мкінварцвері)	5034	42°41'49.416"N 44°31'5.232"E	2А		

Карта розташування г.Казбек (місце ночівлі вказано трикутником)

1. Загальний час проходження: **10:28** (від м.н. на стоянках “Чорний хрест” до в.Казбек і назад);
2. Витрачено часу на підйом: **06:24**; перепад висот +1136 м /- 8 м;
3. Витрачено часу на спуск: **04:04**; перепад висот + 8 м / -1136 м;
4. Рухались з самостраховкою: **01:14**; з одночасною страховкою: **09:14**;
5. Рухались з перемінною страховкою: **00:00**; з перильною страховкою: **00:00**;
6. Організовано пунктів страховки: 0;
7. Характеристика ключової частини підйому та спуску по ділянкам:

Ділянка шляху (від - до)	Загальний час проходження (год:хв)	Довжина (м)	Крутизна (град.)	Перепад висоти (м)	Характер рельєфу	Характеристика руху зі страховкою (протяжність, м; крутизна, град; час, год:хв)				Кількість організованих пунктів страховки
						Само страховкою	Одночасною	Перемінною	Перильною	
Підйом від м.н. до пер. Казбекський	04:51	3400	5-24	+597	покривна морена льодовика, закритий льодовик	00:40	04:11	-	-	0
Предвершинний взліт	01:33	1600	11-49	+539 -8	сніжно-фірновий схил	-	01:33	-	-	0
Спуск до пер. Казбекський	01:07	1600	11-49	+8 -539	сніжно-фірновий схил	-	01:07	-	-	0

Спуск від пер. Казбекський до стоянок “Чорний хрест”	02:57	3400	5-24	-597	закритий льодовик, покривна морена льодовика	00:34	02:23	-	-	0
--	-------	------	------	------	--	-------	-------	---	---	---

8. При проходженні перевалу необхідно наступне спеціальне спорядження:
 - групове: мотузки 50 м – на кожну зв'язку треба по мотузці, карабіни. Потенційно можуть знадобитися льодобури.
 - індивідуальне: каска – 1 шт., льодоруб – 1 шт., страх. система в комплекті – 1 шт. , кішки - 1 пара;
9. Рекомендовані місця для ночівлі: пер. Орцвері, стоянки “Чорний хрест”, ночівлі “Білий хрест”, казбекська метеостанція;
10. Перевал пройдено: 22.08.2021 р. у поході 3 к.с.
11. Метеорологічні умови при проходженні перевалу: +6⁰, змінна хмарність, туман, сніжить, трохи вітряно;
12. Необхідні додаткові умови до організації руху і страховки: рух у зв'язках, рух з самостраховкою льодорубом;
13. Потенційна небезпека: постійне падіння каміння з масиву Хмаура, можливий зрив на сніжно-льодовому схилі, падіння у тріщину на закритому льодовику.
Засоби безпеки: постійно рух к касках обов'язковий, обов'язкова страховка (одночасна, поперемінна або перильна), рух з самостраховкою льодорубом.
14. Керівник походу Поворознюк Андрій Михайлович;
15. Маршрутна книжка № 13/2021 Поворознюк.

На найближчі три дні отримали інформацію від зв'язкового про значне погіршення погоди. Тож вирішуємо використати наявне “погодне вікно” для підйому на вершину г.Казбек.

Встаємо дуже рано, чергові (хто відчував, що акліматизація для них недостатня і тому залишався в таборі) о 00:00, решта о 1:00 годині ночі. Швидкі збори, “сніданок”, перевірка спорядження і вихід о 2:00 ночі.

Підйом покривною мореною льодовика до масиву Хмаура із самостраховкою льодорубом, далі йдемо у зв'язках по льодовику до перевалу Казбекський (фото 3.14.1, 3.14.2, 3.14.3), потім до вершини сніжно-фірновим схилом (фото 3.14.4, 3.14.5).

Піднявшись на вершину гори Казбек о 9:10 робимо групове фото (фото 3.14.7). На жаль, хмарно і майже нічого не видно (фото 3.14.6).

Спуск з вершини за шляхом підйому відбувався також у зв'язках до покривної морени льодовика повз масив Хмаура (фото 3.14.8, 3.14.9). Далі до місця ночівлі на стоянках йдемо із самостраховкою льодорубом. З масиву Хмаура часто падає каміння, тож необхідно бути досить обережним та обирати альтернативний шлях подалі від каменепадів (фото 3.14.10-3.14.12). Періодично трапляються великі тріщини у льодовику, тому навіть у зв'язках необхідно йти досить обережно.

При спуску по льодовику від масиву Хмаура трохи розвиднілося (фото 3.14.13, 3.14.14). У табір спускаємося о 13:30.

У таборі обідаємо та робимо невелику перерву на кілька годин сну.

Після відпочинку збираємо табір та виходимо о 16:55, йдемо стежкою по покривній морені до Казбекської метеостанції (фото 3.14.15, 3.14.16). Біля стоянки “Білі Хрести” проходимо по сніжному мосту через сильний потік води з верхньої частини льодовика, що ближче до вершини Казбек. На Казбекській метеостанції о 17:30 робимо невеликий привал, перебираємо залишки по їжі, частину залишаємо на станції для інших груп. Тут доволі багато наметів (фото 3.14.17), відкривається чудовий вид на вершину Казбек, перевал, вершину Орцвері та сам льодовик Гергеті (фото 3.14.18, 3.14.19). Трохи спустившись вниз від станції (фото 3.14.20), знову виходимо на льодовик, вдягнувши кішки (фото 3.14.21). Льодовик Гергеті тут відкритий, тож йдемо лише в кішках та з палицями (фото 3.14.22, 3.14.23).

З льодовика Гергеті спадають водоспади у каньйон, поруч видно язик льодовика (фото 3.14.24). З льодовика треба обережно йти правіше, щоб безпечно перейти в напрямку стежки до міста.

Після проходження льодовика йдемо по стежці трав'яним схилом, яка веде до стоянок "Зелений готель" (фото 3.14.25, 3.14.27). Підходимо до стоянок о 19:39. Тут доволі багато наметів. Починає трохи моросити.

Враховуючи, що всі перевали для заліку походу пройдені, і хочеться вже цивілізаційних благ, вирішуємо не затримуватись тут і спускатися далі вниз, до с. Степанцмінда. Всім дуже хочеться спати нарешті в особистому ліжку, гарячий душ та смачну домашню їжу.

Спускаємося стежкою по трав'яним схилам (фото 3.14.26), о 21:50 доходимо до стоянки біля церкви Гергеті, далі за два переходи спуск ґрунтовою стежкою до м. Степанцмінда (фото 3.14.28). У місто заходимо о 23:27, трохи виснажені, але дуже задоволені.

Нарешті похід закінчено і ми можемо виспатися і зранку вже нікуди не поспішати :)

Фото 3.14.1 - З перевалу Орцвері добре видно шлях підйому повз масив Хмаура

Фото 3.14.2 - Трохи розвиднілося і хоч щось видно навколо

Фото 3.14.3 - Привал на підйомі на гору Казбек

Фото 3.14.4 - Передвершинний зліт гори Казбек

Фото 3.14.5 - Останні метри до вершини

Фото 3.14.6 - На жаль, вершина вкрита хмарами і майже нічого не видно навкруги

Фото 3.14.7 - Групове фото на вершині гори Казбек

Фото 3.14.8 - Спускаємося в “молоці”

Фото 3.14.9 - Трохи розвиднілося і стає видно тріщини і масив Хмаура

Фото 3.14.10 - Тріщини на льодовику біля масиву Хмаура

Фото 3.14.11 - Масив Хмаура

Фото 3.14.12 - Тріщини на льодовику Гергеті на шляху підйому/спуску на вершину Казбек

Фото 3.14.13 - Видно, що з масиву Хмаура часті каменепади

Фото 3.14.14 - Майже спустилися до стоянок "Чорний хрест"

Фото 3.14.15 - Йдемо від стоянок “Чорний хрест” у напрямку Казбекської метеостанції

Фото 3.14.16 - Підходимо до Казбекської метеостанції

Фото 3.14.17 - Багато груп на Казбекській метеостанції

Фото 3.14.18 - Вид з метеостанції на гору Казбек

Фото 3.14.19 - Вид з метеостанції на вершину Орцвері та льодовик Гергеті

Фото 3.14.20 - Шлях спуску від місця ночівлі на стоянках "Чорні хрести"

Фото 3.14.21 - Останній раз надягаємо кішки в цьому поході

Фото 3.14.22 - Спуск відкритим льодовиком Гергеті

Фото 3.14.23 - Спуск відкритим льодовиком Гергеті

Фото 3.14.24 - Водоспади та язик льодовика Гергеті

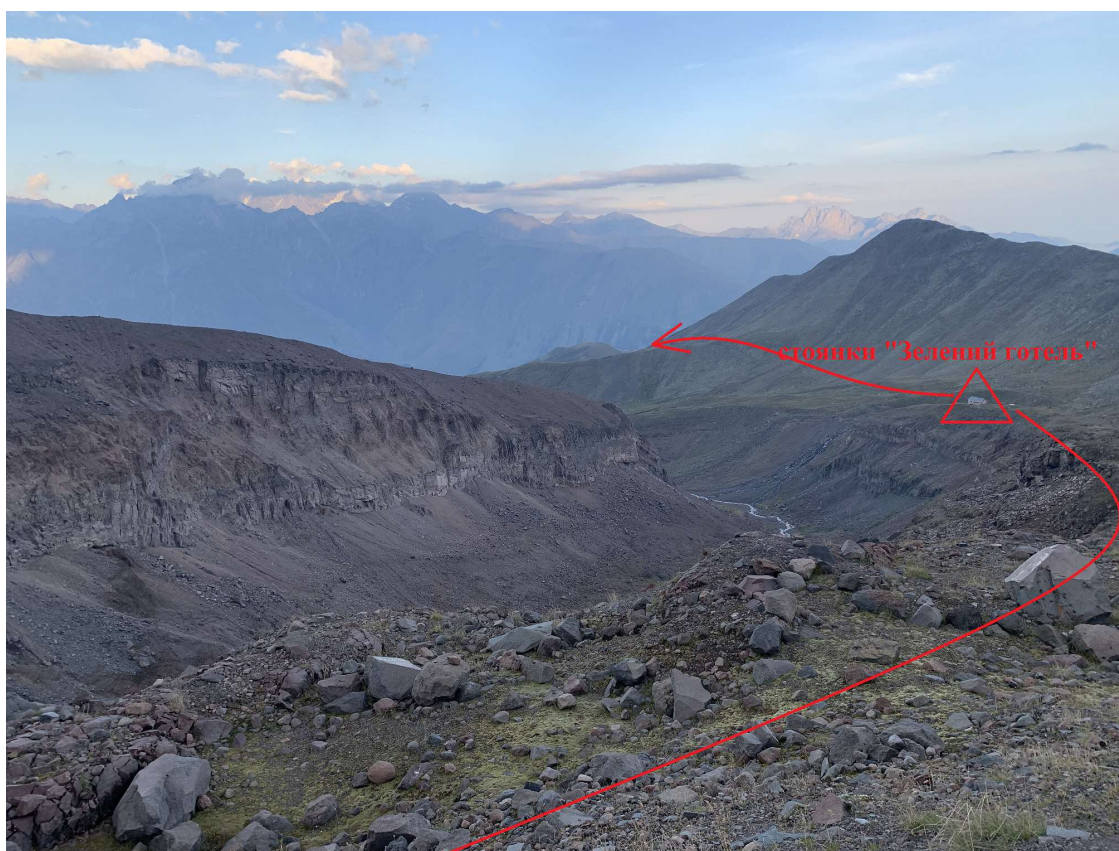

Фото 3.14.25 - Рух до перевалу Соберце повз стоянки "Зелений готель"

Фото 3.14.26 - Рух до перевалу Соберце повз стоянки "Зелений готель"

Фото 3.14.27 - На жаль, гора Казбек знову сховалася у хмарах

Фото 3.14.28 - Нарешті бачимо церкву Гергеті та вогні міста Степанцмінда

3.4. Технічні перешкоди

Вид та назва перешкоди	Категорія складності	Характеристика перешкоди	Шлях подолання
пер. Чаухі	1A	Висота 3338 м. Підйом – в обхід водоспадів по лівому борту крутим трав'яним схилом, далі осипний схил, 8-45°, +1091 м / -123 м. Спуск – осипний схил, далі трав'яний схил вздовж витоку р. Чаухісцкалі, 9-36°, +16 м / -434 м.	р. Чаухі (р. Джута, р. Сносцкалі, р. Терек) - р. Вуделаурі (р. Рошка, р. Кмости, р. Хевсурська Арагві)
пер. Кібіші Центральний	1B	Висота 3500 м. Підйом – крутий осипний схил, дрібна та середня осип, 21-34°, +138 м. Спуск – осипний схил, відкритий льодовик, 10-15°, -112 м.	р. Шарвнісцкалі (р. Джута, р. Сносцкалі, р. Терек) - льод. Кібіші, р. Кістінка (р. Терек)
пер. Шаванський	2A	Висота 3600 м. Підйом – відкритий льодовик, крутий осипний схил, дрібна та середня осип, 8-45°, +231 м / -9 м. Спуск – крутий осипний схил, дрібна та середня осип, 9-41°, +12 м / -748 м.	р. Кора (р. Сносцкалі, р. Терек) - р. Кістінка (р. Терек)
пер. Нарвані Хибний	1A	Висота 3010 м. Підйом – крутий трав'яний схил з дрібним осипом, 8-34°, +637 м / -6 м. Спуск – крутий осипний схил, трав'яний схил, ґрунтова дорога, військово-грузинська дорога, 9-36°, +101 м / -1220 м.	р. Артмосцкалі (р. Сносцкалі, р. Терек) - р. Нарвані (р. Терек)

пер. Орцвері	2А	Висота 4106 м. Підйом – відкритий льодовик, 4-32°, +514 м. Спуск – закритий льодовик, покривна морена льодовика, 5-23°, +25 м / -251 м.	р. Мнаісі - льод. Гергеті
в. Казбек	2А	Висота 5034 м. Підйом – покривна морена льодовика Гергеті, закритий льодовик, сніжно-фірновий схил, 5-49°, +1136 м / - 8 м. Спуск – сніжно-фірновий схил, закритий льодовик, покривна морена льодовика Гергеті, 5-49°, + 8 м / -1136 м.	льод. Гергеті

3.5. Розрахунок категорії складності походу

В залік походу 3 к.с. пішли шість перешкод:

1. пер. Чаухі (1А, 3338);
2. пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500)
3. пер. Шаванський (2А, 3600);
4. пер. Нарвані Хибний (1А, 3010);
5. пер. Орцвері (2А, 4106);
6. в. Казбек (2А, 5034, рад.).

Згідно з Таблицею 1 “Методики визначення категорії складності маршрутів гірських туристських спортивних походів”: протяжність маршруту для гірського походу 3 к.с. у високогір’ї має становити 140 км, також має бути пройдено визначальних перевалів: 1Б - 1 шт, 2А - 2 шт, мінімальна кількість перевалів має становити 4 шт.

По факту пройдено перевали: 1А - 2 шт, 1Б - 1 шт, 2А - 3 шт.

Згідно з Таблицею 2 “Методики визначення категорії складності маршрутів гірських туристських спортивних походів” рекомендоване зменшення протяжності походу в залежності від збільшення кількості категорійних перевалів понад мінімальну:

- На основній частині маршруту:
 - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - 10 км;
 - пер. Чаухі (1А, 3338) - 10 км;
- На допоміжній частині маршруту:
 - в. Казбек (2А, 5034) - 8 км;

Тобто протяжність маршруту для 3 к.с. у даному випадку має становити $140 - 28 = 112$ км.

По факту групою пройдено 112,08 км - 5 км (в. Казбек, рад.) = 107,08 км, що з урахуванням коефіцієнту (1.2) становить 128,49 км.

Учасникам Каріка А. О., Музичко О. М., Никонов А. В., що пройшли маршрут: с. Джута - д.р. Джута - пер. Чаухі (1А, 3338) - д.р. Чаухі - пер. Кібіші Центральний (1Б, 3500) - льод. Кібіші - пер. Шаванський (2А, 3600) - д.р. Кора - с. Сно - д.р. Артмосцкалі - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - д.р. Нарвані - с. Кобі - д.р. Мнаїсідон - пер. Орцвері (2А, 4106) - льод. Гергеті - стоянки “Чорний хрест” - Казбекська метеостанція - д.р. Чхері - с. Степанцмінда також може бути зарахований похід 3 категорії складності.

По факту пройдено перевали: 1А - 2 шт, 1Б - 1 шт, 2А - 2 шт.

Згідно з Таблицею 2 “Методики визначення категорії складності маршрутів гірських туристських спортивних походів” рекомендоване зменшення протяжності походу в залежності від збільшення кількості категорійних перевалів понад мінімальну:

- На основній частині маршруту:
 - пер. Нарвані Хибний (1А, 3010) - 10 км;
 - пер. Чаухі (1А, 3338) - 10 км.

Тобто мінімальна протяжність маршруту для 3 к.с. у даному випадку має становити $140 - 20 = 120$ км.

По факту учасниками пройдено 112,08 км - 10 км (без сходження на в. Казбек) = 102,08 км, що з урахуванням коефіцієнту (1.2) становить 122,49 км

3.6. Картографічний матеріал

Картографічний матеріал надано окремим файлом для збереження його якості.

Картографічний матеріал являє собою мапу району проведення походу, на якій вказано шлях групи. Старт та фініш маршруту позначені трикутником і підписані.

Місця ночівель також позначені трикутником. Біля позначок ночівель підписано, коли саме була ночівля (м.н. 09.08.2021 - означає, що ночівля з 09.08.2021 на 10.08.2021).

На мапі також позначені і підписані головні перешкоди - їхня назва, категорія складності та висота.

Детальний трек маршруту розміщений у [розділі 5.12](#).

4. Висновки та рекомендації щодо проходження маршруту

Групі, що прийме рішення щодо організації походу в районі Приказбеччя, слід бути готовою до проходження наступних перешкод: осипних схилів, льодовиків (як відкритих, так і закритих), зтяжних підйомів та спусків, траверсів крутих трав'яних схилів, також варто мати навички базового скелелазіння, мати добре спланований графік акліматизації.

Слід зазначити, що район достатньо освоєний з непогано розвиненою інфраструктурою, що дозволяє підготувати добре сплановані закидки - таким чином, нехтувати такою можливістю не варто. Як показав досвід цього походу, продумана логістика та таймінг закидок - це бонус до безпеки походу, гарного настрою групи, приємних спогадів та навіть спортивного довголіття учасників.

Район Приказбеччя гір Кавказу - це великі гори, ймовірноше за все, ваш маршрут міститиме ночівлі на висоті 3000+ м, що вимагатиме від учасників певної акліматизації. Якщо взяти до уваги зтяжні підйоми та спуски - то і якісно помітної фізичної підготовки. Що ж до льодовиків - то це й певні технічні навички та алгоритми дії. При відсутності досвіду піш.походів 2+ к.с. або схожого досвіду, круті протяжні трав'яні схили можуть втомлювати навіть фізично сильних учасників.

Окремо варто виділити популярну вершину Казбек - сходження на неї може додати вашому походу «вишеньку на торті», якщо ваші учасники ще там не були або ж не мали досвіду підйому на висоті 5000+ м. В останньому випадку, ця вершина є гарним стартом для підйомів на ще більші висоти в інших гірських районах у майбутньому.

5. Додатки

5.1. Перелік особистого спорядження

Назва	Середня вага, г
Рюкзак	1609
Накидка на рюкзак	138
Термарест	457
Взуття	
Гірські боти	2011
Бахіли	249
Ліхтарики	105
Бівачні капці	223
Одяг ходовий	
Шкарпетки(ходові + теплі)	255
Білизна	162
Штани вітрозахисні	337
Футболка ходова	117
Анорак	204
Термобілизна	328
Фліска	360
Рукавиці ходові	42
Верхоньки	78
Баф (1 - 2)	76
Футболка для сну	147
Утеплення	
Пуховка	634

Штани теплі самоскиди	528
Мембрана/силіконова куртка	257
Рукавиці флісові	59
Шапка чи балаклава	66
Аварійні рукавиці	102
Технічне спорядження	
Система нижня	353
Система верхня + блокіра + 2 вуса	412
Карабіни муфтовані 5 шт.	274
Карабін без муфти	40
Прусік 2шт. + стремено	126
Жумар	176
Льодобур	138
Спусковий пристрій	73
Льодоруб з темляком	504
Каска	326
Кішки	988
Трекінгові палиці	506
Інше	
Ліхтарик+комплект запасних батарейок	94
Окуляри гірські(фактор 3+) в чохлі	89
Горнятко, ніж, ложка, миска	180
Аптечка+вмивалка та інше	1246
В середньому всього особистого	14069

5.2. Перелік командного спорядження

Назва	К-сть, шт	Загальна вага, г	Подробиці
Бівак			
Шатро		1995	тент
Шатро		1579	внутрянка + чохол
Шатро		902	дно
Шатро		900	шток
Спальник №1		1991	Pinguin Expert 185см, блискавка пр.
Спальник №2		2050	Pinguin Expert 185см, блискавка лв.
Спальник №3		2875	трьохмісний "Горинич" + компреска
Спальник №4		1450	Cumulus Panyam 600 (пуховий) + конденсатник 450г
Спальник №5		1700	Pinguin Spirit 185см, блискавка лв.
Пальник №1		115	Pinguin Mantis Titan газова зі шлангом 3кВт h=6,5см
Пальник №2		70	Kovea Supralight Titanium газова накрутна (без п'єзо)
Пальник №3		233	Primus Mimer DUO газова накрутна 2,8кВт
Вітрозахист	1	57	алюмінієва фольга
Склотканина №1		130	з біндерами/защіпками
Склотканина №2		110	з біндерами/защіпками
Підставка під пальник	1	188	жестянка (кусок відлива)
Підставка під балон		28	
Балони газові (зі старту)	3	3 * 667	Kovea 450г ¹
Балони газові (1 заброска)	3	3 * 667	Kovea 450г
Балони газові (1 заброска)	1	1 * 670	MSR ISO PRO 450г ²
Балони газові (2 заброска)	3	3 * 667	Kovea 450г
Балони газові (3 заброска)	2	2 * 667	Kovea 450г

1

<https://sportmaster.ge/en/product/%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%98-kgf-0450-450%E1%83%92%E1%83%A0/>

² <https://shop.mplus.ge/products/1334>

Назва	К-сть, шт	Загальна вага, г	Подробиці
Балони газові (3 забороска)	4	4 * 670	MSR ISO PRO 450г
Каструля №1		344	Fire Maple FMC-K2 1,5л з радіатором
Каструля №2		376	Tramp TRC-119 2,2л з радіатором
Автоклав		1622	GSI Halulite 5,7л без ручок, з тросиком
Ополоник		70	пластиковий
Губки, мочалки, миюче		125	миюче (1 бут.)
Губки, мочалки, миюче		35	2 звичайних + 2 жорстких для тефлону
Пилка		232	ланцюгова
Спецпорядження - загальне			
Мотузка №1		2910	9мм x 53м "Кані Євро" (зелений маркер)
Мотузка №2		3185	9мм x 58м "Кані Євро" (червоний маркер)
Мотузка №3		2915	9мм x 53м "Кані Євро" (синій маркер)
Здйорг на катушці		327	Dyneema 2,7мм 60м + катушка + підвіс
Карабін дюраль великий	2	173	Kong HMS синій
Карабін дюраль великий	2	155	Singing Rock Hypnos, CT
Карабін дюраль малий	1	74	Ринг чорний
Карабін дюраль малий	2	108	XAlp червоний
Льодобур довгий	1	199	BD 22см з ручкою + екстрактор
Льодобур звичайний	1	137	Irbis зі здйоргом
Льодобур звичайний	1	81	Irbis
Петля 240 см	1	145	BD сіра нейлон 240
Петля 180 см	1	125	FA салатова нейлон 180
Петля 180 см	1	45	Rock Empire жовто-біла дайніма 150
Петля 120 см	1	80	червона дайніма 120
Петля 60 см	1	45	FA салатова нейлон 60
Петля 60 см	1	30	FA червона дайніма 60
Корделет №1		250	7м x 8мм kanat-tekc.ua
Репшнур розхідний		330	15м x 6мм kanat-tekc.ua
Лопата для снігу №1		504	Tramp 87 см (TRA-249)

Назва	К-сть, шт	Загальна вага, г	Подробиці
Апаратура			
Фотоапарат №1		220	смартфон Xiaomi Mi10T Pro
Фотоапарат №2		600	Sony NEX-6 + 28.2.8 об'єктив + 3x NP-FW50 1050 мАг
Павербанк №1		495	Anker "PowerCore 26800" (in: 2*micro 2A, out: 3*USB 3A)
Павербанк №2		358	Xiaomi 20000 мАг (in: micro, out: 2*USB)
Павербанк №3		445	Xiaomi 20000 мАг (in: micro+type-C, out: 2*USB)
Живлення USB		50	трійник на мережу 230В
Живлення USB		40	БЖ 230 VAC => 4*USB=5V/5.1A QC3.0 (model CJ-F16C) ³
Живлення USB		52	БЖ 230 VAC => 1*USB 18W QC3.0 (Ugreen CD122) ⁴
Живлення USB		18	крос-кабель USB type-C*2 / micro / lighting 4A 10+10см
Живлення USB		30	кабель USB micro
Живлення USB		25	кабель USB type-C
Телефон супутниковий		440	Thuraya + датакабель у чохлі
Рація №1		238	Baofeng BF-UV82 5W
Рація №2		241	Baofeng BF-UV82 8W
Живлення рацій		45	Baofeng CH-5 (к BF-UV82 5W) зарядка Li-ion від 10VDC
Живлення рацій		49	БЖ 230 VAC до зарядного Baofeng CH-5
Живлення рацій		50	перехідник USB => 10VDC до зарядки
Термометр електронний		25	TPM-10 (для оточуючого сер., із виносом) + 2*LR44
Плеєр		67	Qumo NEON 4Gb 300 мАг + USB mini + AUX
Переносна колонка		210	Aspiring Hitbox 150 600 мАг 6Вт
Освітлення бівака		113	Гірлянда синя 5м + 3хАА
Освітлення бівака		82	Акумуляторний світильник із сонячною батареєю

³ <https://www.aliexpress.com/item/1005001727535898.html?spm=a2g0s.9042311.0.0.27424c4dZMd7HK>

⁴ https://www.aliexpress.com/item/32723120029.html?af=506321&utm_campaign=506321&aff_platform=link-c-tool

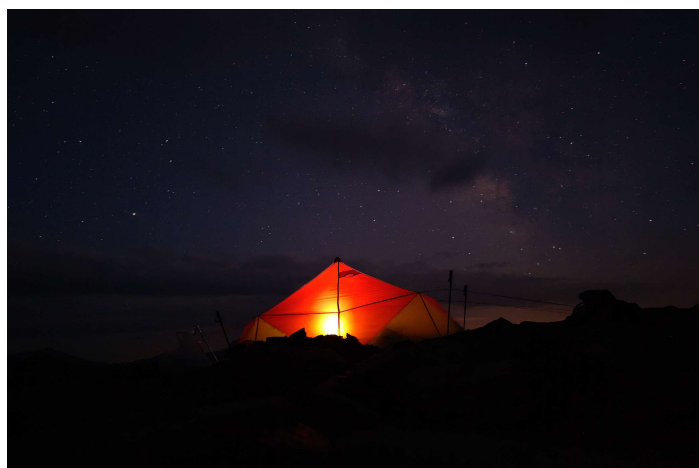
Назва	К-сть, шт	Загальна вага, г	Подробиці
Різне			
Ремнабір		1355	
Ремнабір		69	Запасні окуляри у чохлі
Аптечка екстренна (зв'язочна 1)		380	
Аптечка основна (зв'язочна 2)		2250	
Аптечка основна (зв'язочна 2)		94	репелент
Аптечка основна (зв'язочна 2)		17	додаткові речовини (заброска №1)
Аптечка основна (зв'язочна 2)		169	1 туба IsoDrinx Tabs по 12 табл. (заброска №1)
Аптечка основна (зв'язочна 2)		326	додаткові речовини (заброска №2)
Аптечка основна (зв'язочна 2)		169	1 туба IsoDrinx Tabs по 12 табл. (заброска №2)
Аптечка основна (зв'язочна 2)		288	додаткові речовини (заброска №3)
Аптечка основна (зв'язочна 2)		169	1 туба IsoDrinx Tabs по 12 табл. (заброска №3)
Аптечка зв'язочна 3		380	
Командирський набір		600	Мапи, “мурзілки”, GPS + зарядний кабель
Прапор України		32	60 x 100см
Прапор ТКГ		71	великий
Всього		51944	

5.3. Оцінка придатності інвентарю, рекомендації по спорядженню

Шатро

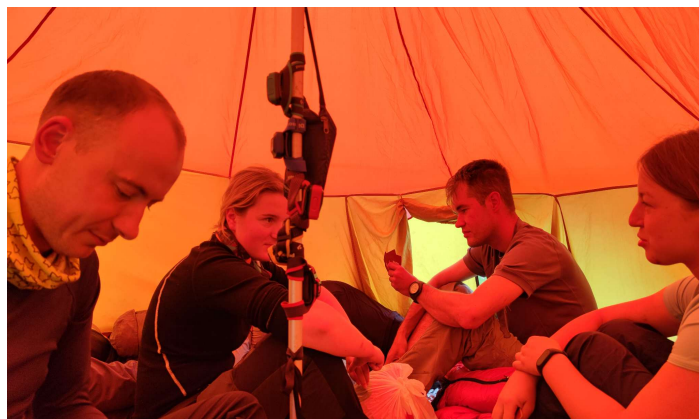
У нашому поході ми використовували восьмимісне шатро виробництва “Fram Equipment”. Шатро складається із зовнішнього тенту (2 кг)⁵, внутрішнього шару без дна (1,6 кг), водозахисного дна (0,9 кг) та розбірного алюмінієвого штоку (0,9 кг). Для точок опори натягу шатра можна використовувати трекінгові палиці, льодоруби, каміння, дерева, тощо.

Використання шатра суттєво оптимізує вагу командного спорядження - виходячи із сумарних 5,4 кг на 8 людей маємо середнє навантаження бл. 0,67 кг/чол., у той час як у разі використання наметів ця цифра зазвичай становить щонайменше 1-1,2 кг/чол. Фактично на таку кількість людей довелося б використовувати три одиниці 2-3-місних наметів - а це вже 9-10 кг чи навіть більше.

Шатро дає змогу зібратися усій групі разом - маємо своєрідну “кают-компанію”, що, поміж іншим, позитивно впливає на психологічний настрій у групі, а отже і на безпеку.

Звертаємо увагу на те, що шатро можна встановлювати без внутрішнього шару та дна - таким чином отримуємо само-розтягнутий тент, у тіні якого група може перечекати спекотні години або пересидіти невелику зливу.

Серед нюансів використання шатра зазначаємо необхідність розділяти його на частини поміж учасниками для транспортування, оскільки у мокрому

⁵ тут і далі вагу надано у сухому стані

стані (наприклад після дощу, мокрого снігу, тощо) тканини тенту, внутрішнього шару та дна набирають воду і можуть важити у 1,5-2 рази більше (проте це все одно краще за вагу мокрих наметів), а у разі обледеніння поверхні тенту, він починає займати помітно більше об'єму у наплічнику. Ці ж частини шатра через очевидні обставини має сенс доручити нести моцним хлопцям. Для полегшення розміщення у наплічниках ми пакували ці частини у компресійні мішки.

Також варто звернути увагу на те, що для встановлення шатра необхідно мати більший майданчик, ніж для звичайних наметів, та що не завжди є можливість встановити його на традиційних місцях ночівлі на складному рельєфі як-от кам'яний осип, схил, тощо. Наша група використовувала такі okazji для поліпшення висотної акліматизації шляхом виконання певного об'єму низько-кваліфікованої, проте веселої фізичної праці, для побудови майданчиків - так, наприклад, одного разу ми для шатра мали вистелити на середньому осипу геть нову площину місцевим “кахлем”, іншого разу мали “вгризтися” у трав'янисто-камінний схил “мотигами” задля розширення існуючого майданчика, який початково міг вмістити лише один намет.

У передпохідний час учасники складали іспит на швидкість встановлення шатра. Для підгрупи з трьох осіб контрольний час становив 10 хв, та зазвичай було достатньо близько 9 хв.

У нашому поході шатро чудово себе зарекомендувало. Але мусимо звернути увагу на те, що треба обережно ставитись до нього, оскільки тканина доволі ніжна і через необережність при складанні шатра одного разу нам довелось лагодити тент.

Спальники

Задля чергової оптимізації ваги командного спорядження для розміщення трьох осіб ми використовували зшивку із двох спальників-коконів із достатнім внутрішнім об'ємом (Penguin Expert). Нюанси використання такого роду зшивок заздалегідь відомі, тож можна/треба при звичаїтись.

Ключовий момент - підбір сумісних учасників :)

Також нам поталанило позичити у знайомих туристів спеціально розроблений для виконання тієї ж задачі нероз'ємний трьохмісний спальник-зшивку "Горинич" виробництва Волкова. Вага "Горинича" разом з компресійним мішком склала усього 2,875 кг. Цей спальник-зшивка фактично являє собою у верхньому та нижньому шарі широкі прямокутні ковдри з синтетичним наповнювачем, а також окремий "вхід" для кожного з мешканців у головах. Конструкція чудово себе зарекомендувала раніше - зокрема у зимових походах, тож ніяких нюансів не виникало і в нашому.

Решта двоє учасників жили у спальниках-"жлобниках". Один зі спальників був з пуховим наповнювачем, тож для нього також додатково мали конденсатник.

Пальне

Одним з ключових рішень щодо організації кухні в поході став вибір - газ чи бензин. Серед переваг кухні на газу є відсутність необхідності весь час чистити пальники (тож менше авралів та більш точно можна планувати час), відсутні ризики на маршруті щодо проливу бензину в наплічнику із подальшим псуванням речей, їжі та настрою, а також більш надійна система газових пальників загалом. Серед недоліків кухні на газу, певно, можна назвати більш високу вартість самого палива та його можливу відсутність у районі проведення походу, а також вагу тари (балонів), що складає близько 200..220 г для ємності на 450 г газу.

Грузія за рівнем розвитку інфраструктури давала привід сподіватись, що нам поталанить і не доведеться мати справу з бензином. Після певних пошуків були знайдені такі магазини, що мали газові балони в наявності:

Магазин	Вид балона	Вартість
Спортмайстер ⁶	KOVEA 450 грамм	24 ларі (за умови придбання ≥10 шт)
Geoland ⁷	MSR IsoPro 250 грамм	40 ларі
	C500 Performance gas	45 ларі
Mplus ⁸	MSR IsoPro 450 грамм	51 ларі
Туристический Инвентарь ⁹	“Нургаз” 450 грамм	35 ларі
Magellan ¹⁰	MSR IsoPro 250, Coleman Extreme	40 ларі

Також існує варіант придбання балонів безпосередньо в Казбегі (наприклад: в офісі Mountain Freaks недалеко від центральної площі), проте такий варіант виявився дорожчим і з обмеженим асортиментом (1 балон KOVEA, 450 грамів коштує 40 ларі).

З огляду на реальну можливість придбати балони необхідного типу та об'єму, було прийняте остаточне рішення пройти похід із використанням газу.

Для групи, згідно з розрахунком (див. далі), були потрібно 16 газових балонів. Оскільки один з учасників прибував до Тбілісі раніше решти групи, з'явилася можливість придбати все необхідне додатково не витрачаючи на це час походу. Таким чином були куплені 11 балонів KOVEA KGF 0450 (450 грам) в магазині "Спортмастер" - 264 ларі (з доставкою 270 ларі) і 5 балонів MSR IsoPro (висотні, 450 грам) в магазині Mplus (255 ларі).

⁶ <https://sportmaster.ge/en>, 31 Grigol Robakidze str., Tbilisi

⁷ <https://geoland.ge/>, 3 Telegraph Dead End, Tbilisi, +995 32 292 25 53. Режим роботи: 10:00 - 19:00, Понеділок-п'ятниця

⁸ <https://shop.mplus.ge/>, 25 Vazha-Pshavela Ave., Tbilisi. Режим роботи: 10:00 - 19:00

⁹ <http://tent.ge>, 6a Vakhtang Chabukiani Street Tbilisi, 11:00 - 21:00, щодня

¹⁰ <https://www.facebook.com/MagellaniGeorgia/>, 2 Shota Rustaveli Avenue, Galleria Tbilisi, Floor # 3, 10:00 - 19:00, будні,
E-mail: info@megasport.ge

Кухня

Для приготування їжі на маршруті було обрано таке основне спорядження:

- дві каструлі з радіаторами-теплообмінниками об'ємом 1,5 л (вага бл. 340 г) та 2,1л (вага бл. 380 г);
- автоклав об'ємом 5,7 л (вага бл. 1620 г);
- шланговий газовий пальник;
- два накрутних газових пальники;
- додатково для каструль та накрутних пальників мали два комплекти вітрозахисту, зробленого із шматків склотканини;
- також мали низький вітрозахист для шлангового пальника та автоклаву зроблений із цупкої фольги;
- мали шматок оцинкованого відливу у якості підставки, та спеціалізовану трьохлапу підставку під балон.

Ми запланували використовувати таку процедуру при приготуванні варимої їжі:

1. В одній або одночасно в обох каструлях із використанням накрутних пальників доводиться до кипіння вода;
2. Далі вона зливається до автоклаву де на малому вогні на шланговому пальнику й відбувається основне дійство;
3. Ті ж самі каструлі тепер можна паралельно використовувати для приготування чаю чи інших напоїв.

Власне, перевага такої схеми безпосередньо пов'язана з тим, що вода в каструлях із вбудованим теплообмінником закипає відчутно швидше, ніж в звичайних. З іншого боку, щоб закип'ятити той самий об'єм води в автоклаві знадобиться значно більше часу, ніж в звичайних каструлях, оскільки автоклав має власну вагу, яку ще треба прогріти.

До початку походу (в червні) ми провели випробування і встановили, що при температурі +15...+25 С зовні на "свіжому" балоні для закипання води в 2.1 л каструлі на наших пальниках достатньо 5-6 хвилин, а в 1.5 л каструлі - приблизно на хвилину менше. Якщо розсіювач пальника не може повністю увійти в отвір теплообмінника - тобто каструля стоїть теплообмінником (а не дном) на пальнику - маємо більш повільне закипання (на 1-2 хв). За три доби випробувань загалом за наших умов було встановлено розхід газу бл. 35-43 г/чол./добу, що суттєво менше бл. 60 г/чол./добу, які зазвичай закладають за

схожих умов. Тобто маємо вірогідну економію палива у розмірі 15-30% відносно використання традиційних каструль та котлів, що й було пізніше підтверджено в поході.

При плануванні походу був додатково закладений запас палива, а також враховані обставини високогір'я та запланованого меню - тож вийшли на кінцеву розрахункову цифру 50 г/чол./добу. Отже, з розрахунку $(8 \text{ чол.} * 18 \text{ діб заплановано}) * 50 \text{ г/чол./добу} = 7,2 \text{ кг}$ мали потребу у 16 повних балонів по 450 г. Вага тари при цьому складає бл. 3,5 кг, але не всю цю вагу несемо одночасно.

По факту ми завершили похід після 14 діб і в нас залишилось 6 повних балонів. Тобто середній розхід склав $((16 \text{ шт. було} - 6 \text{ шт. залишилось}) * 450 \text{ г}) / (8 \text{ чол.} * 14 \text{ діб}) = \text{бл. } 40 \text{ г/чол./добу}$. Це за умови доволі теплої погоди, висот до 3800, та відсутньої необхідності топити сніг бо завжди мали воду у рідкому стані.

За від'ємних температур із топкою снігу зазвичай закладають 80-100 г/чол./добу, але, вельми вірогідно, що за умови використання нашої схеми цю цифру можна відмасштабувати відповідно. Проте для уточнення та підтвердження рекомендуємо провести додаткові випробування за цільових умов.

Із нюансів використання кухонного приладдя:

1. В нашій схемі приготування потужність пальників для каструль з теплообмінниками має ключове значення. Усі наші пальники мали приблизно однакову номінальну потужність 2,8-3 кВт (за паспортом) - цього виявилось вистачало для наших потреб;

2. На жаль, на місці першої ж ночівлі через невизначену причину прогорів шланг шлангового пальника, який нам не вдалось відремонтувати. Тож далі ми використовували один з накрутних пальників для приготування безпосередньо в автоклаві. Як пізніше виявилось, для того пошкодженого пальника відсутня можливість заміни шлангу взагалі, оскільки вони окремо не продаються. Отже, при підготовці до походу, можливо, має сенс звернути увагу на цю подробицю. Загалом, втрата шлангового пальника майже не вплинула на успішність схеми з каструлями з теплообмінниками;

3. До походу з автоклаву зняли штатні бакелітові ручки та натомість встановили тросик для підвішування та переноски - це допомогло заощадити бл. 400 г ваги;

4. Загалом модель автоклаву добре себе зарекомендувала, але очевидно, що об'єм 5,7 л замалий на групу з більше, ніж 8 людей. Власне, на наш склад його ледь вистачало;

5. Для чистки автоклаву та каструль додатково до звичайних м'яких успішно використовували жорстку губку для чистки кухонного посуду з тефлоною чи керамічною поверхнею. Також стала у нагоді титанова ложка, якою довелось відшкрябувати з дна автоклаву рештки підгорілих макарон шаром завтовшки 2-3 см. З пластиковою чи алюмінієвою ложкою так не вийде;

6. Конструкція вітрозахисту для накрутних пальників вийшла не надто вдалою - передбачалося, що її можна буде фіксувати заціпками чи офісними біндерами навкруги ємності (каструлі або автоклаву), проте сама склотканина не мала достатньої жорсткості та час від часу під вітром потрапляла у полум'я пальника. Іноді намагалися фіксувати її до льодорубів як екран (див. фото) - зі змінним успіхом, ще й незручно. Має сенс спробувати додатково посилити склотканину цупкою фольгою;

7. Газові балони KOVEA KGF 0450 добре працювали навіть на висоті 3800 м, за що ми трохи переймались.

Фото 5.3 - Типова кухня туриста на обід

Гірське спецспорядження

Ми використовували статичні мотузки діаметром 9 мм (виробник “Кані”, клас “євро”) у ролі основних для зменшення ваги командного спорядження. Із жодними особливостями їх використання не зіштовхнулися окрім того, що до походу треба перевіряти щоб прусіки учасників спрацьовували та не провсковзував саме на цих мотузках, у тому числі у їх мокрому стані.

Також мали здьорг із Dyneema 2.7 мм 60м на катушці, проте не виникло необхідності ним користуватись.

Все інше спец.спорядження згідно з таблицею якщо і використовувалось, то без жодних особливостей.

Електроніка та її живлення

Похід почали з повністю зарядженою парою рацій Baofeng BF-UV82 5W та 8W. Майже ними не користувалися аж до власне сходження на Казбек на 14-й день. Весь цей час заряд рації тримали добре. Зв'язок між базовим табором на ночівлях “Чорний хрест” та штурмовою групою була на 4-5 балів аж до повороту при виході на передвершинне плато після чого зв'язку не було до повернення групи в той же район. Більшість часу рація у БТ знаходилась у режимі прийому. Приблизно після 8 години сходження ця рація потребувала дозаряджання. Звертаємо увагу на те, що є можливість придбати окремо додаткові акумулятори до цих рацій.

Під час передпохідної підготовки нами було проведено перевірку дальності зв'язку саме цієї пари рацій та було встановлено, що над поверхнею Київського моря у прямій видимості вона складає щонайменше 20 км при застосуванні штатних антен.

Для підзаряджання рацій використовувався штатний комплектний заряджальний “стакан” (модель Baofeng CH-5), який має вхід живлення від напруги 10 VDC. Таку напругу було отримано від павербанки завдяки додатковій платі підвищуючого імпульсного перетворювача постійної напруги¹¹ на базі мікросхеми MT3608, відрегульованої відповідно на вихід 10 VDC. Такі плати (та їх аналоги) є доволі дешевими (<\$1) та їх легко знайти у будь-якому магазині, що торгує arduino-крамом. Все, що треба зробити - допаяти кабелі зі штекерами (USB на вхід та “бочка 5,5x2,1” на вихід до “стакану”), відрегулювати викруткою напругу на виході та помістити у захисний корпус. Варто зазначити,

¹¹ <https://arduino.ua/prod1559-regyliyemii-povishaushhii-preobrazovatel-2a-28v-mt3608>

що деякі аналоги плати мають проблему з небезпечним для електроніки суттєвим завищенням вихідної напруги якщо вмикати їх без навантаження. Це можна “вилікувати” додаванням навантажувального резистора з опором 5-30 кОм паралельно виходу, проте краще одразу перевірити інформацію за моделлю в інтернеті та придбати плату без цієї вади.

Група активно користувалася портативною колонкою¹² 6 Вт для прослуховування музики на бівачу. Колонку підключали AUX-кабелем до МРЗ-плеєра¹³, а також безпроводно за допомогою BlueTooth до смартфонів. Практика використання колонок гарно себе зарекомендувала вже не в одному поході.

Ми також користувалися електронним термометром¹⁴ з виносним датчиком температури. Сенсор досить швидко показує температуру, працює навіть з однією батарейкою, проте перед походом слід звірити його показники з перевіреним (або повіреним) приладом. Коли не користувалися, батарейки виймали, задля економії, адже з батарейками він є постійно увімкнений. З урахуванням його малої ваги (усього 25 г) такий термометр однозначно варто брати у похід для отримання більш повних даних щодо метеоумов для звіту.

Окремо звертаємо увагу на складаний ліхтарик на сонячних батареях¹⁵ вагою 82 г, який впродовж дня заряджався від Сонця у одного з учасників висячи на рюкзаку, а ввечері та зранку освітлював нашу “кают-компанію” в шатрі впродовж щонайменше 2-3 годин. Дуже зручна дрібничка, яка стала у нагоді.

Окрім рацій, вся інша електроніка (включаючи персональні налобні ліхтарі) мала або батарейне живлення, або можливість заряджатись безпосередньо від павербанок через той чи інший варіант роз'єму USB. При собі завжди мали 2 комплекти кабелів¹⁶ та 2 павербанка, які за потреби мали можливість передати на дозарядження у момент проходження точок заброски. Від банок в першу чергу заряджали супутниковий телефон, GPS, фототехніку та рації, у другу - акумулятори ліхтарів та смартфони учасників, плеєр, колонку.

¹² <https://aspiring.ua/product/zashhishhennaya-kolonka-aspiring-hitbox-150/>

¹³ <https://4pda.to/2011/06/15/43139/>

¹⁴ <https://arduino.ua/prod1279-miniaturnij-cifrovij-termometr-tpm-10>

¹⁵ <https://www.aliexpress.com/item/1005001467845951.html?spm=a2g0n.shopcart-amp.item.1005001467845951&>

¹⁶ один з них - крос-кабель <https://rozetka.com.ua/ua/238023697/p238023697/>

Перед походом було розглянуто варіант використання сонячної панелі для заряджання павербанок. Проте з огляду на те, що при підготовці логістики стало зрозуміло, що матимемо можливість передавати самі банки на дозаряджання, відмовились від цієї ідеї. Попередньо, оцінка ваги сонячної панелі разом з пов'язаним устаткуванням мала скласти бл. 1,5 кг - це по суті складає вагу, більшу за вагу 2 павербанок ємністю 20000 мАг кожна.

Індивідуальне спорядження

Індивідуальне спорядження підбиралося з урахуванням минулого досвіду та тестувалося в командних виїздах та ПВД. Частина була позичена у знайомих. Все технічне спорядження тільки від перевірених виробників та відповідно сертифіковане. Дорікань не було. Більшість учасників зробили просочення взуття до походу, а також зробили після його другої частини. На Кавказі доволі часто опади тож просочення та адекватний дощозахист бажано мати. У одного учасника були не гострі позичені кішки та льодоруб, прийшлося точити в поході.

5.4. Склад та використання рем.набору

Склад

Назва	Кількість	Коментарі
Чохол для ремнабору	1 шт	тканева торбинка, 37г
Інструменти		
Мультитул Leatherman	1 шт	плоскогубці, кусачки, ніж, викрутки фігурна та плоска, напилек плоский
Натфіль круглий	1 шт	
Полотно по металу, половинка	1 шт	
Шило з крючком	1 шт	
Ножиці	1 шт	
Витратні матеріали		
Дріт сталевий, в'язальний	2 м	
Скотч звичайний	1 шт	
Скотч армований	1 шт	
Ізолента синя	1 шт	
Стяжки пластикові	20 шт	
Саморізи різні	21 шт	
Гвинти, гайки, шайби	4 шт	
Бумага наждачна дрібна	1 шт	
Хомути сталеві	2 шт	
Репшнур 4 мм	15 м	

Клей		
Клей момент/88й, 30 мл	2 шт	
Суперклей, 2г	4 шт	
Швейна фабрика, фурнітура		
Шматок тканини силіконка	1 шт	40х40см
Шматок тканини кордура	1 шт	40х40см
Нитка капронова, моток	1 шт	
Нитка тонка для шиття, моток	1 шт	армована, чорна
Голки малі, набір (10 шт)	1 шт	
Голка циганка	2 шт	
Наперсток	1 шт	
Шпильки англійські, набір (10 шт)	2 шт	
Стропа 25мм	2 м	
Стропа 20мм	1 м	
Стропа 15мм	1 м	
Липучка велкро	0.5 м	
Резинка кругла	4 м	
Резинка пласка	2 м	
Фастекс 50мм	2 шт	
Фастекс 25мм	4 шт	
Трьохщільовка 25мм	4 шт	
Бігунки для блискавки, різні	6 шт	
Фіксатор резинки	6 шт	
Гудзики	3-4 шт	
Інше		
Запальничка	1 шт	
Ложка	1 шт	пластик
Окуляри	1 шт	
Шнурки для взуття	2 пари	

Свічка/Парафін	1 шт	
Планка для кішок	1 шт	1 шт(спарена) Grivel
Батарейки	3 шт	AAA літієві

Загальна вага ремнабору становила приблизно 1400 г.

Ремонт спорядження

- Командне спорядження:

Шатро:

- 1) Відірвалась стара латка - переклеїли;
- 2) Вигоріла невелика частина на зовнішньому шарі, тамбурна секція (під час маніпуляцій із пальником вітром кинуло тканину на гаряче). Приклеїли латку, але вона через декілька днів відірвалась. Зашили та проклеїли знову - трималось. Рекомендується краще підбирати тканину для склеювання;
- 3) Відразу в 2-х місцях порвалась зовнішня частина (На ніч закріпили відтяжки до камінців, а зранку не уважно збирали шатро, не прибравши спочатку всі камінці на стропах). Зашили та промастили шов з двох сторін клеєм момент класік. До кінця походу відпрацювало нормально.

Пальник (газовий пальник Pinguin Mantis Titan):

На старті походу, під час приготування їжі, загорівся шланг (ймовірно пошкодився під час перельоту/транспортування). Ремонт успіхів не приніс, а запасного шлангу не було. Перейшли на користування накрутними пальниками (додатковим та запасним). Під час найближчої заброски передали непрацюючий пальник через водія до Степанців (до наших речей).

Висновки післяпохідних спроб відремонтувати пальник:

- Pinguin свої пальники не виготовляє, а замовляє вже існуючі (Китай) під свій бренд. Товари з "піднебесної" часто не мають запасних частин у продажу і, як наслідок, не завжди ремонтуються;
- Все інше командне спорядження не виходило з ладу протягом всього часу та повністю впоралось із поставленими задачами.

- Особисте спорядження:

у одного із учасників під час перельоту до Тбілісі надірвався клапан рюкзака. Підшили і підклеїли латку. У іншого учасника була проблема з черевиками. Відносно не вживані, але багато років без використання. Велика щілина на обрешинці (ремонтували вдома за допомогою силікону, але не допомогло). Клеїлись боти клеєм момент класік у першій половині походу. До кінця відходили нормально. Ще для одного із учасників проводилась заточка льодоруба та кішок. Робота виконувалась напилком із мультитулу. Не надто швидко, але результат заточки був добре помітний.

У інших п'яťох учасників походу нічого не ламалось.

Враховуючи інформацію, що наведена вище, можна зробити висновок: ремонтних робіт проводилось не багато. Підбір особистого та загального спорядження до походу був виконаний на хорошому рівні.

5.5. Медицина

5.5.1. Склад аптечок

Кожен учасник походу заповнював анкету про стан здоров'я. Виявилось що у більшості є проблеми з колінами, відповідно кількість препаратів для зняття больового синдрому та запалення в суглобах було збільшено та розширено їх перелік. Алергічні реакції на різні види алергенів також були зазначені у суттєвій кількості відповідно відредаговано кількість антигістамінного препарату Лоратадин.

Загалом було сформовано перелік ліків для трьох аптечок: особистої, екстремальної, загальної.

Про всі ліки в особистих аптечках учасники попередньо повідомили медика та керівника: що за ліки та в яких випадках потрібні саме їм.

Особиста аптечка

Назва	Кількість на 1 людину	Коментар
Бинт кобан (самофіксуючий)	2 шт.	швидко накладається, не сповзає
Бинт нестерильний	1 шт.	
Серветка марлева	2 шт.	розміри 7,5x7,5см (8 складень), або - 16x14 см (4 складень)

Гемостатична серветка (кровоспас) 25*25 см	1 шт	Гемостатик www.ambulance.in.ua
Нітрилові захисні рукавички	1 пара	Не чорні, не латексні
Еластичний бинт	по 1 шт. на кожен хворий або потенційно хворий суглоб	Можна бандаж, еластичний бинт, бинт кобан
Антисептик на вибір	50 мл	Не брати в склі
Знеболювальне	5-10 таблеток	Не брати аспірин, цитрамон, анальгін.
Крем для рук	за необхідності	Опціонально, якщо вам потрібно
Гігієнічна помада для губ (з показником SPF)	1шт	Наприклад www.dekatlon.ua aptonia sport
Лейкопластир, краще на тканинній основі	20 шт (мінімум)	Широкий. Можна декілька великих довгих пластирів, від яких можна відрізати потрібний розмір. Краще мати тканевий рулончик (ширина 2-2.5см) та декілька лейкопластирів доволі великих і різних розмірів.
Ізофолія (термоковдра)	1 шт	Бажано звернути увагу на розмір, має накривати повністю тіло та голову людини у верхньому одязі, краще мати запас
Особисті препарати на ваш розсуд	Мінімальна необхідна кількість на випадок загострення	не більше 100г, дівчатам саме для особливого кейсу - можна більше. Для іншого теж не більше 100г

Основна та екстремальна аптечки

Учасники групи були розподілені на три зв'язки та відповідно аптечки між ними. Перша зв'язка - екстремальна аптечка №1, друга зв'язка, в якій йшов медик - основна аптечка, третя зв'язка - екстремальна аптечка №2.

Ізотонік NUTREND ISODRINX TABS купували тут:

https://pro100gym.com.ua/nutrend-isodrinx-tabs.html?fbclid=IwAR1WxaeruzGmxDg1G0cHbV0xmrPkEWic8oJ5lvsGYyUn6-Qmt1pjcv_MKJg

Гемостатичні серветки купували тут: www.ambulance.ua

Склад основної та екстремальної аптечок

Назва	Діюча речовина	Доза	Лікарська форма	Фармакологічна група	Показання	Загальна к-сть	Де знаходиться і кількість	
							Основна аптечка	Екстремальна аптечка
Дерматологічні засоби								
Герпевір	Ацикловір	25 мг/г	Мазь	Противірусні засоби	від герпеса	1 туба, 5 г	1 туба, 5 г	
Бетадин	Повідон-йод	100 мг	Розчин	Антисептик для зовнішнього і місцевого застосування	для обробки ран	2 фл по 30 мл, 1 фл, 120 мл	1 фл, 120 мл	1 фл, 30 мл,
Банеоцин	Бацитрацин цинку, неоміцину сульфату	250 МО, 5000 МО	Порошок нашкірний	Антибіотики для місцевого застосування	мокрі рани у тому числі із наявністю гною, тощо	1 флакон, 5 г	1 флакон, 5 г	
Синафлан	Флуоцинолону ацетонід	0,25 мг/ 1 г	Мазь	Кортикостероїди для застосування у дерматології	Нетривале місцеве лікування гострих та тяжких неінфекційних захворювань шкіри (сухі форми)	1 туба, 15 г	1 туба, 15 г	
Левомеколь	Хлорамфенікол Діоксометилтетрагідропіримідин (метилурацил)	7,5 мг/1г 40 мг/1г	Мазь	Протимікробний комбінований засіб	запальні рани	1 туба, 40 г	1 туба, 40 г	

Пантестин	Декспантенол (D-пантенол) Мирамистин	50 мг/1г 5мг/1 г	Гель	Лікарські засоби, що сприяють загоєнню (рубцюванню) ран	опіки, укуси комах, запальні рани	1 туба, 30 г	1 туба, 30 г	
Пантенол	Декспантенол	50 мг/г	Аерозоль	Стимулятор регенерації тканин	опіки	1 флакон, 58 г	1 флакон 58 г	
Засоби для лікування захворювань очей/вух								
Окомістин	Бензилдиметил [3-(мірістоіламі но) пропіл] амонію хлорид моногідрат	0,1 мг / 1 мл	Краплі очні, вушні, інтраназал ьні	Антисептик для місцевого застосування.	антисептик для промивання очей, у тому числі при травмах	1 флакон, 5 мл	1 флакон, 5 мл	
Декса- метазон	Дексаметазон	1 мг / 1 мл	Краплі очні	Протизапальні засоби, що застосовуються в офтальмології.	лікування запальних та алергічних станів очей	1 флакон, 5 мл	1 флакон, 5 мл	
Отинум	Холін саліцилат	0,2г/ 1мл, 10 мл	Краплі вушні	Засоби, що застосовуються в отології. Чинить протизапальну та знеболюючу дію	лікування запальних захворювань вуха	1 флакон, 10 мл	1 флакон, 10 мл	
Засоби, що діють на шлунково-кишковий тракт								
Атоксіл	Кремнію діоксид безводний	2 г	Порошок	Ентеросорбенти	при отруєннях	9 пак	9 пак	
Сорбекс Ультра	Високодисперс не активоване вугілля	330 мг	Капсули	Ентеросорбенти	при отруєннях	10 капсул (1 блістер)	10 капсул (1 блістер)	
Лоперамід	Лоперамід гідрохлорид	2 мг	Таблетки	Препарати, що пригнічують перистальтику	від діареї	10 таб.	10 таб.	

Маалокс	Алюмінію гідроксид Магнію гідроксид	400 мг 400 мг	Таблетки	Антациди	лікування печії	10 таб.	10 таб.	
Мето-клопранід	Метоклопранід	10 мг	Таблетки	Стимулятор перистальтики центральної дії	нудота, блювота	10 таб.	10 таб.	
Драміна	Дименгідринат	50 мг	Таблетки	Антигістамінні засоби для системного застосування	Запобігання та усунення нудоти та блювання внаслідок проявів морської та повітряної хвороби. Симптоматичне лікування порушень вестибулярного апарату.	10 таб.	10 таб.	
Альфа нормікс	Ріфаксимін	200 мг	Таблетки	Антибіотик, ріфаксимін	антибіотик при отруєннях	12 таб	12 таб	
Панкреа-зин	Панкреатин	240 мг	Таблетки	Травний ферментний засіб	при тяжкості в шлунку після їжі, особливо жирної, надмірному вживанні їжі	20 таб	20 таб	
Піколакс	Натрій пікосульфат	5 мг	Таблетки	Стимулятор перистальтики	при закрепах	10 таб	10 таб	
Нольпаза	Пантопразол натрію сесквігідрату	40 мг	Таблетки	Інгібітор Н + -К + -АТФ-ази. противиразковий препарат	загострення гастриту, рефлюкс-езофагіті, профілактично	7 таб	7 таб	

					при прийомі нестероїдних протизапальних засобів при хронічних захворюваннях шлунку			
Смекта	Діосмектит	3 г	Порошок	Протидіарейні препарати, що застосовуються при інфекційно-запальних захворюваннях кишечника. Ентеросорбенти	при отруєннях, від діареї	3 пак.	3 пак.	
Ношпа	Дротаверину гідрохлорид	40 мг	Таблетки	Засоби, що застосовуються при функціональних шлунково-кишкових розладах	біль та спазми гладкої мускулатури	12 таб.	12 таб.	
Спазмалгон	Метамізол натрію, Пітофенон (у формі гідрохлориду), фенпіверинію бромід	500 мг 5 мг 100 мкг	Таблетки	Анальгетик ненаркотичний + спазмолітик	біль та спазми гладкої мускулатури	10 таб.	10 таб.	
Регідрон	Калію хлорид, натрію хлорид, натрію цитрат, декстроза	3,5 г 2,5 г 2,9 г 10 г	Порошок	Препарати електролітів з вуглеводами. Сольові складі для пероральної регідратації.	для відновлення сольового балансу організму при зневодненні: рвоті, проносі, тепловому ударі	9 пак.	9 пак	
Регідрон оптм	Калію хлорид, натрію хлорид, натрію цитрат,	0,75 г 1,3 г 1,45г 6,75 г				6 пак	6 пак	

	глюкоза безводна							
Протимікробні засоби для системного застосування								
Аугментин	Амоксицилін (у формі тригідрату), клавуланова кислота (у формі калієвої солі)	875 мг 125 мг	Таблетки	Антибіотик групи пеніцилінів широкого спектра дії з інгібітором бета-лактамаз	пневмонія, бронхіт, рани із значним запаленням та вираженим гнійним процесом	14 таб. (2 блістера)	14 таб.	
Засоби, що впливають на опорно-руховий апарат та нервову систему								
Німесил	Німесулід	100 мг/ 2 г	Порошок	Нестероїдний протизапальний засіб	знеболююче	10 пак.	10 пак.	
Кетанов	Кеторолаку трометаміну	10 мг	Таблетки	Нестероїдний протизапальний засіб	знеболююче	10 таб.	10 таб.	
Аспірин	Ацетил-саліцилова кислота	500 мг	Таблетки	Нестероїдний протизапальний засіб. Антиагрегант	знеболююче; при незначних обмороженнях у комплексі з іншою допомогою	10 таб.	10 таб.	
Диклофенак / Вольтарен	Диклофенак	50 мг/1 г гелю	Гель	Нестероїдний протизапальний засіб для місцевого застосування	больовий та запальний процес в суглобах	3 туби по 50 г, 2%, вольтарен 100 г	3 туби по 50 г, 2%, вольтарен 100 г	
Анальгин	Метамізол натрія	500 мг	Таблетки	Анальгетик та антипіретик	знеболююче, жарознижуюче	9 таб.	9 таб.	
Цитрамон-Дарниця	Ацетил-саліцилова кислота,	240 мг 180 мг 30мг	Таблетки	Анальгетики та антипіретики	знеболююче	10 таб.	10 таб.	

	Парацетамол, Кофеїн							
Засоби, що діють на респіраторну систему								
Нафтизин	Нафазолін	0,5 мг - 0,1% розчин	Краплі	Судинозвужувальн ий препарат для місцевого застосування в ЛОР-практиці	при закладенні носу	1 флакон, 10 мл, 0,1%, пластик	1 флакон, 10 мл, 0,1%, пластик	
Віброцил	Диметиндену малеату, Фенілефрину	0,25 мг 2,5 мг	Краплі	Протинабрякові та інші ринологічного препарати для місцевого застосування.	при закладенні носу, алергічному нежиті	1 флакон, 15 мл	1 флакон, 15 мл	
Декатилен	Декваліну хлорид, Цинхокаїну гідрохлорид	0,25 мг 0,03 мг	Таблетки	Препарати для лікування захворювань горла. Антисептики.	біль у горлі	17 таб.	17 таб.	
Фарма- цитрон	Парацетамол (ацетамінофен) Фенілефрину гідрохлорид Феніраміну малеат Аскорбінова кислота	500 мг 10 мг 20 мг 50 мг	Порошок для орального розчину	Анальгетики та антипіретики. Парацетамол, комбінації без психолептиків.	при симптомах застиуди із підвищенням температури	9 пак.	9 пак	
Фаринго- септ	Амбазона моногідрат	10 мг	Таблетки	Препарати для лікування захворювань горла. Антисептики.	біль у горлі	10 таб.	10 таб.	
Протиалергічні засоби								
Лоратадин	Лоратадин	10 мг	Таблетки	Антигістамінні препарати	при алергії	42 таб.	42 таб.	

Засоби, що впливають на серцево-судинну та нервову систему

Валідол	Розчин ментолу в ментиловому ефірі ізовалерінової к-ти 25%	60 мг	Таблетки сублінгвальні	Кардіологічні препарати	біль у серці	10 таб	10 таб	
Корвалтаб	Етиловий ефір α-бромізовалеріанової кислоти, фенобарбітал, м'ятна олія	8,2 мг 7,5 мг 0,58 мг	Таблетки	Снодійні та седативні препарати.	біль у серці, заспокійливий, снодійний засіб	10 таб.	10 таб.	
Віта-мелатонін	Мелатонін	3 мг	Таблетки	Снодійні та седативні препарати. Агоністи рецептора мелатоніну.	при проблемах із сном	10 таб	10 таб	
Кетанов	Кеторолаку трометамол	30 мг/ 1 мл	Розчин для ін'єкцій	Нестероїдні протизапальні засоби	сильновиражений больовий синдром	7 амп.	3 амп.	2 амп.
Нітрогліцерин	Нітрогліцерин	0.5 мг	Таблетки сублінгвальні	Вазодилітатор	біль у серці сильновиражений	6 таб.	2 таб.	2 таб.
Трентал	Пентоксифілін	100 мг	Таблетки	Периферичний вазодилітатор	при обмороженнях	10 таб.	10 таб.	

Гірська хвороба/шокові стани								
Декса-метазон	Дексаметазону фосфатат	4 мг/1 мл	Розчин для ін'єкцій	Кортикостероїд	гірська хвороба, набряк легень, мозку, шокові стани при травмах, анафілактичний шок, генералізована кропив'янка, набряк Квінке	28 амп.	12 амп.	8 амп
Вітаміни та ізотоніки								
Ізотонік NUTREND ISODRINX TABS	Ізомальтулоза, вітаміни С, В3, Е, В5, В6, В2, В1, фолієва кислота, біотин, В12, мінерали натрій, калій, кальцій, магній, залізо, цинк			розчинні таблетки для приготування ізотонічного напою	поповнення запасів рідини та електролітів, втрачених під час фізичної активності, зниження ризику м'язової втоми та судом	3 уп по 12 таб.	3 уп по 12 таб.	
Інші вироби медпризначення								
Термометр електронний						1 шт	1 шт	
Рукавички розмір М, L, нестерильні, нітрil або вініл (не латекс, не чорні)						12 пар	8 пар	2 пар
Шприці, бажано з двома голками		5 мл				14 шт	6 шт.	4 шт
		2 мл				4 шт	2 шт	1 шт
Джгут (турнікет)						3 шт	1 шт	1 шт
Сумка для основної аптечки						1 шт	1 шт	

Сумка для екстреної/зв'язочної аптечки					2 шт		1 шт
Маркер або олівець					3 шт.	1 шт.	1 шт.
Папір	1 лист А4				2 шт.	1 шт.	1 шт.
Атравматичні ножиці					1 шт.	1 шт.	
Пінцет					1 шт.	1 шт.	
Планшетка для видалення кліщів life system					1 шт.	1 шт.	
Еластичний бинт	80 мм * 1,5м				1 шт	1 шт	
Серветки спиртові IGAR	6*3 см				19 шт	7 шт	6 шт
Серветки марлеві	7*7,5 см (8 шарів)				8 шт	4 шт	2 шт
Серветки марлеві	16*14 см (4 шари)				8 шт	4 шт	2 шт
Гемостат. салфетки (кровоспас)	25*25				1 шт	1 шт	
Бинт стерильний/нестерильний	5*10 см				6 шт	2 шт	2 шт
	7*14 см				6 шт	2 шт	2 шт
Бинт кобан	6см*4 м				4 шт	22 шт	1 шт
Ватні диски					20 шт	20 шт	
Ватні палички					20 шт	20 шт	
Пластир LongMed				для ран, що потребують зашивання	2 шт	2 шт	

Пластир бактерицидний, на тканинній основі	2,5 см				50 шт	50 шт	
Пластир тканинний	рулон				1 рулон	1 рулон	
Пластир паперовий	рулон				1 рулон	1 рулон	
Шина sam splint	90 см*15 см				1 шт	1 шт	
Пульсоксиметр					1 шт	1 шт	
Напальчник					2 шт.	2 шт.	
Аерозоль-репеллент від комарів та мошок					1 шт, 50 мл	1 шт, 50 мл	

5.5.2. Захворювання в поході та використання ліків

Серйозних захворювань та травм в поході не було.

У одного учасника від початку був нежить, без гіпертермічного синдрому. Використовувався нафтизин. Це погано впливало на його показники оксигенації від початку походу (оксигенація в перші дні походу 94-93).

У перший день походу пізно ввечері у одного учасника погіршилося самопочуття: розлад травлення, рвота. Використовувався Атоксіл та Регідрон. На ранок стан покращився.

На другий день, після спуску з пер.Чаухі (3338 м) до висоти ночівлі (2351м) у декількох учасників сильно боліла голова, це було пов'язано з акліматизацією. Знеболюючі ліки не застосовувалися. Намагалися якомога більше рухатися.

Один з учасників під час чергування на кухні порізав палець. Поріз був глибоким, промили водою, використовували Кутасепт, пластир. Періодично рану обробляли.

У одного з учасників через декілька днів походу з'явився нежить. Використовувався нафтизин.

У однієї з учасниць був тепловий удар декілька разів, обумовлений індивідуальними особливостями терморегуляції організму. Зазвичай робили привал у тіні, мочили одяг холодною водою, обтирання, в спекотні дні учасниця вживала набагато більше води, ніж інші. Намагалися виходити з місця ночівлі раніше, до того, як стане сильно спекотно вдень. Чомусь гірше ставало саме на висотах 2300-3000 м, вище цієї відмітки стан був задовільний навіть у спекотні дні.

У однієї з учасниць утворився великий водяний натоптиш. Прокололи голкою з шприца, видалили воду, обробили Кутасептом (з особистої аптечки учасника).

При спуску по трав'янистому схилі одна з учасниць послизнулась і впала, забила руку, ознак перелому не виявлено, зафіксували еластичним бинтом, больовий синдром був не сильно виражений, тому застосували Вольтарен гель.

Під час останнього спуску у сутінках одна з учасниць упала, забила коліно. Використано 1 таб кетанову, зафіксували еластичним бинтом. Йти далі могла повільним темпом.

Щовечора майже всі учасники використовували Вольтарен для зняття болю в колінних суглобах та профілактики запальних процесів. Цей препарат

має незручну кришечку, що спонтанно може відкритися (у тубах 200 г), про додаткову кришечку/захист варто подумати до походу.

Мозолі відразу обробляли антисептиком, використовували пластир, тому нагноєнь вдалося уникнути. На практиці антисептик Кутасепт себе дуже добре зарекомендував.

5.5.3. Медична підготовка групи та дослідження висотної акліматизації

1) За три місяці до походу:

учасники заповнили медичні анкети. З кожним проведено бесіду, надані рекомендації щодо профілактичної, диспансерної діагностики, та необхідності планового лікування хронічних захворювань. Санації ротової порожнини, здачі загального аналізу крові (на предмет анемії, для лікування якої необхідно не менше трьох місяців; відсутності запальних процесів);

2) За два місяці до походу:

група пройшла одноденний тренінг із надання першої медичної допомоги в аутдор умовах. Загалом, кожний учасник здобув практичні навички виконання непрямого масажу серця, зупинки кровотечі, використання гемостатичної губки, жгута, допомоги при закупорці дихальних шляхів та утопленні;

3) За місяць до походу:

відпрацьовані ситуаційні задачі на тему: настання нещасного випадку, обговорено алгоритм дій кожного учасника у тому числі відповідно до його функцій в поході (медик, логіст тощо). Зроблено контрольні заміри АТ, пульсу, оксигенації в спокої та після фізичного навантаження. Повторна здача загального аналізу крові, у разі відхилення показників два місяці тому (при відсутності тяжких захворювань за цей період);

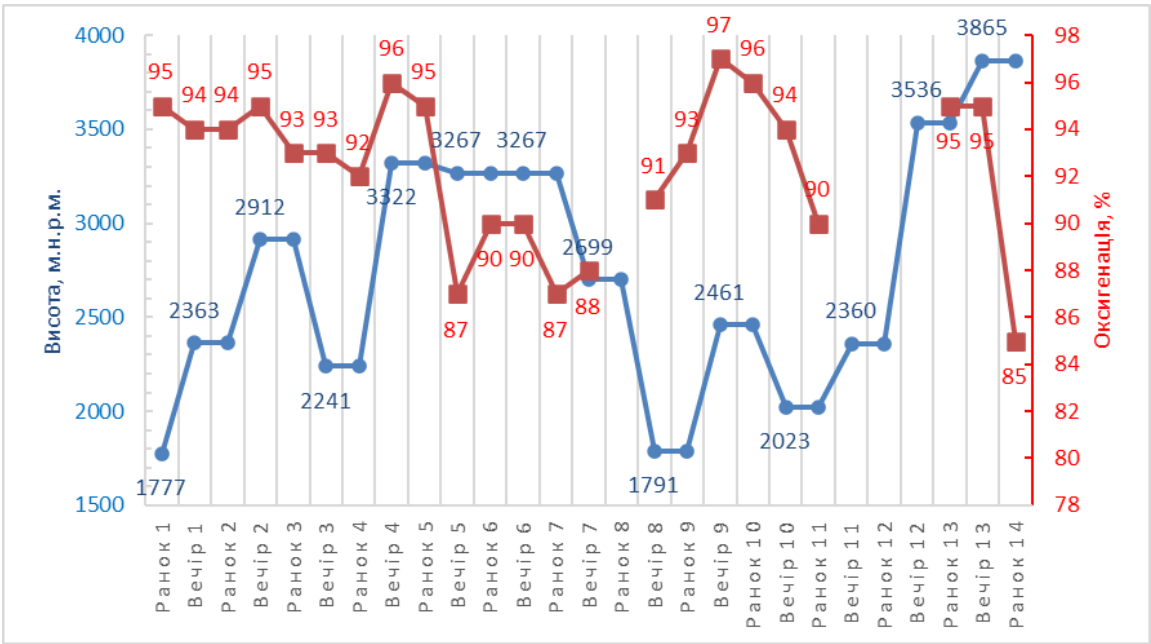
4) За тиждень до походу:

проведено опитування кожного учаснику на предмет стану здоров'я, повторно. Надано рекомендації щодо особистої аптечки та перелік препаратів/груп, ліків які заборонено брати в похід (наркотичні анальгетики, психотропні, спазмолітики, антибіотики і тп). Наголошено, про необхідність в поході обов'язково сповістити медика або керівника походу про прийом ліків з особистої аптечки, роз'яснено причини.

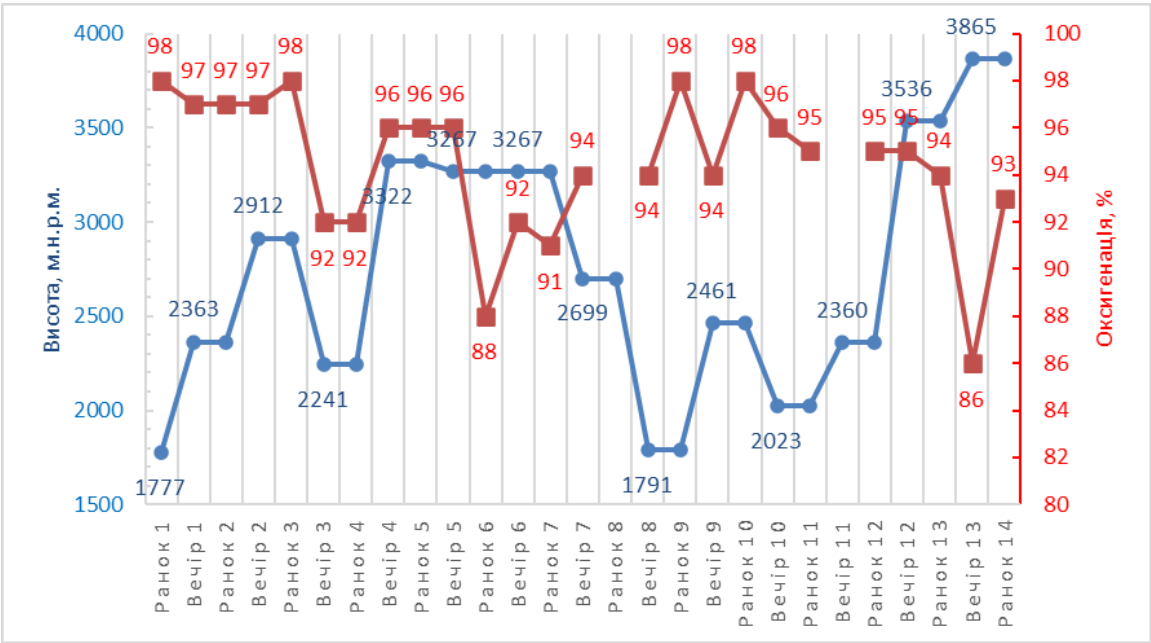
По приїзду в м. Степанцмінда 07.08.2021 було розпочато вимір пульсу та оксигенації щоденно вранці та ввечері усім учасникам походу, тривало до закінчення походу.

08.08.2021 здійснено тренувальний контрольний радіальний вихід до пер. Соберце. Вимір показників під час сходження та на висоті. За станом здоров'я вся команда була готова для виходу на маршрут. Після виходу на маршрут відстежувалася акліматизація кожного учасника, графік приведений нижче (5.5.4).

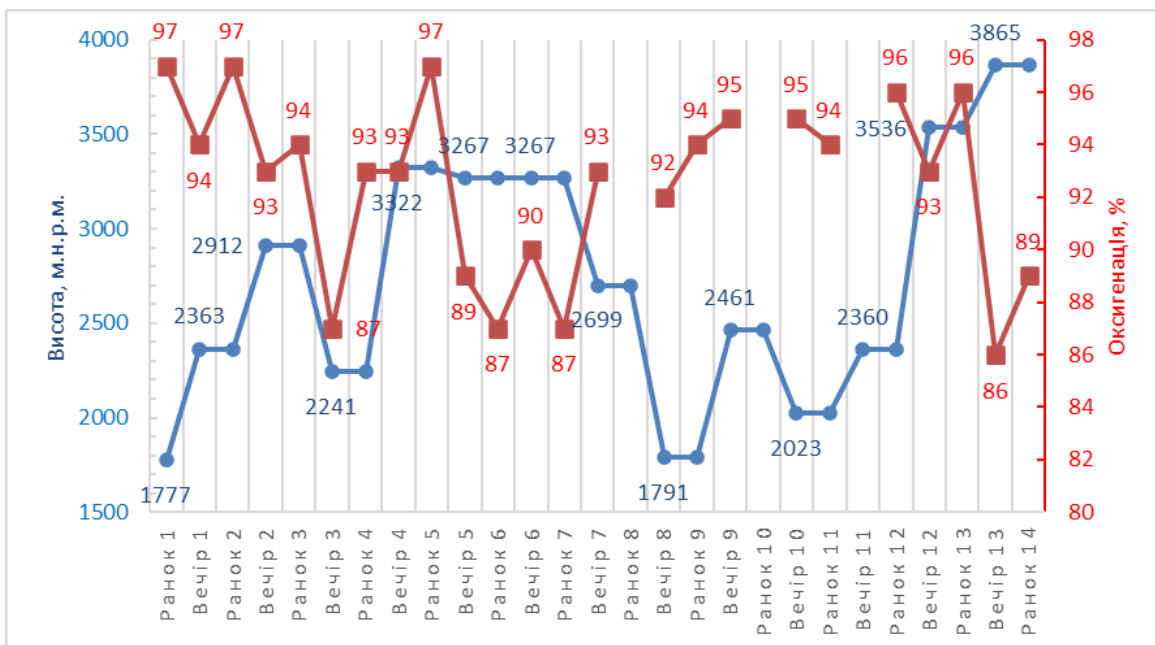
5.5.4. Графіки оксигенації учасників

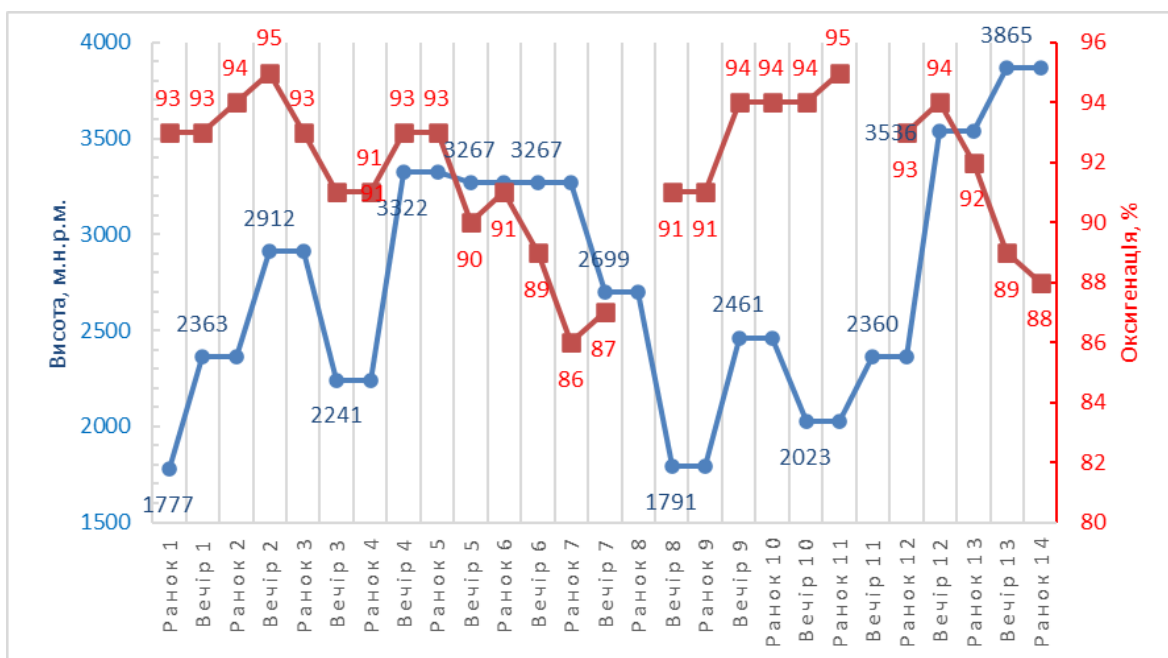
Поворознюк А.

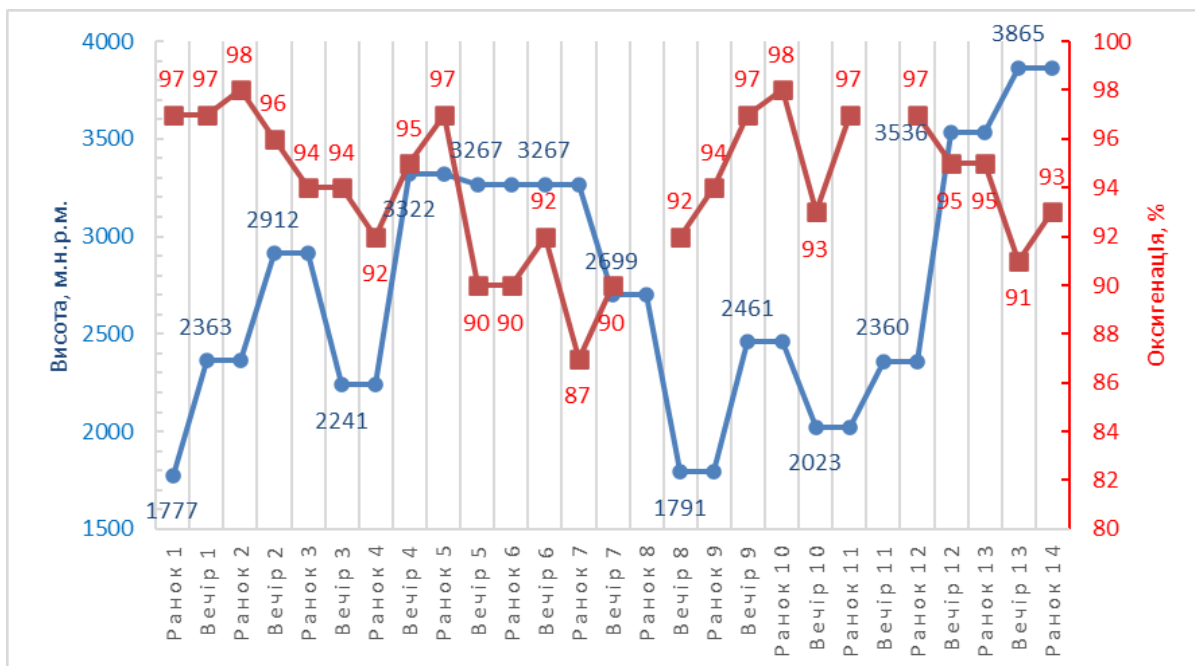
Каріка А.

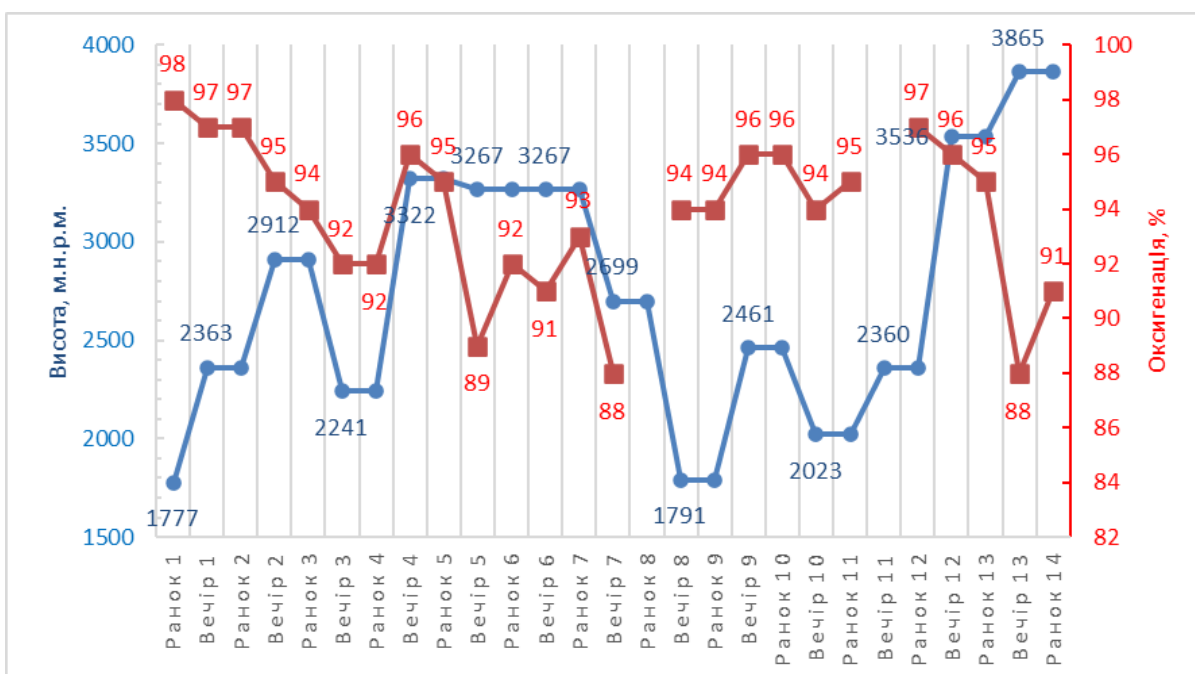
Очкур О.

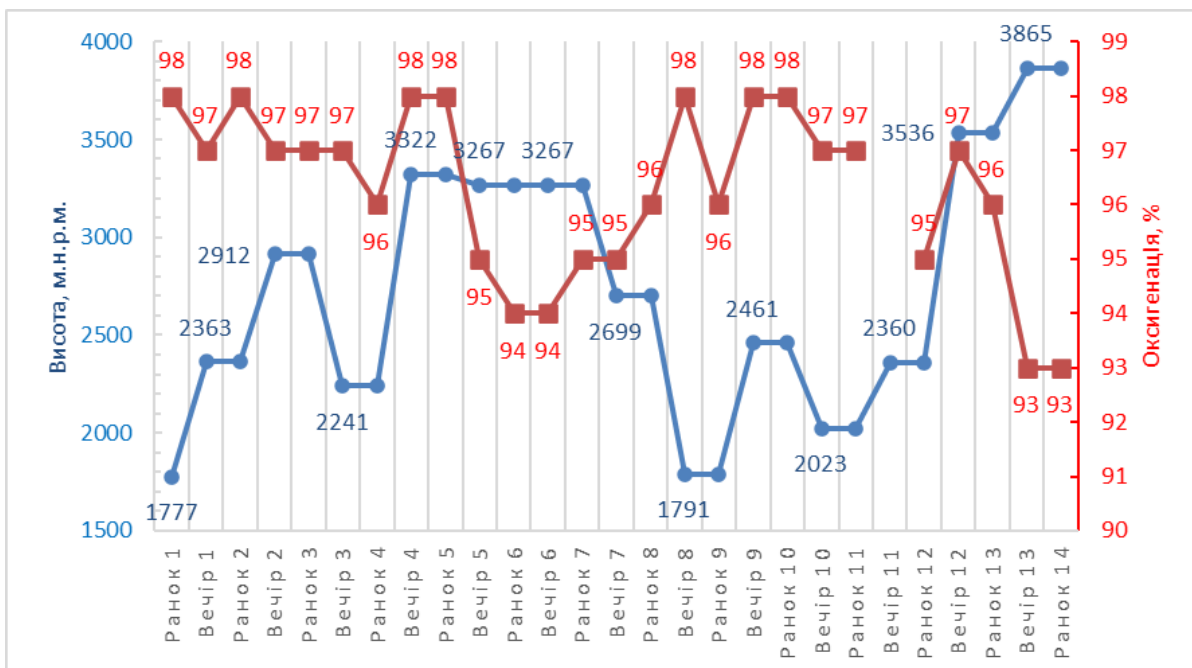
Никонов А.

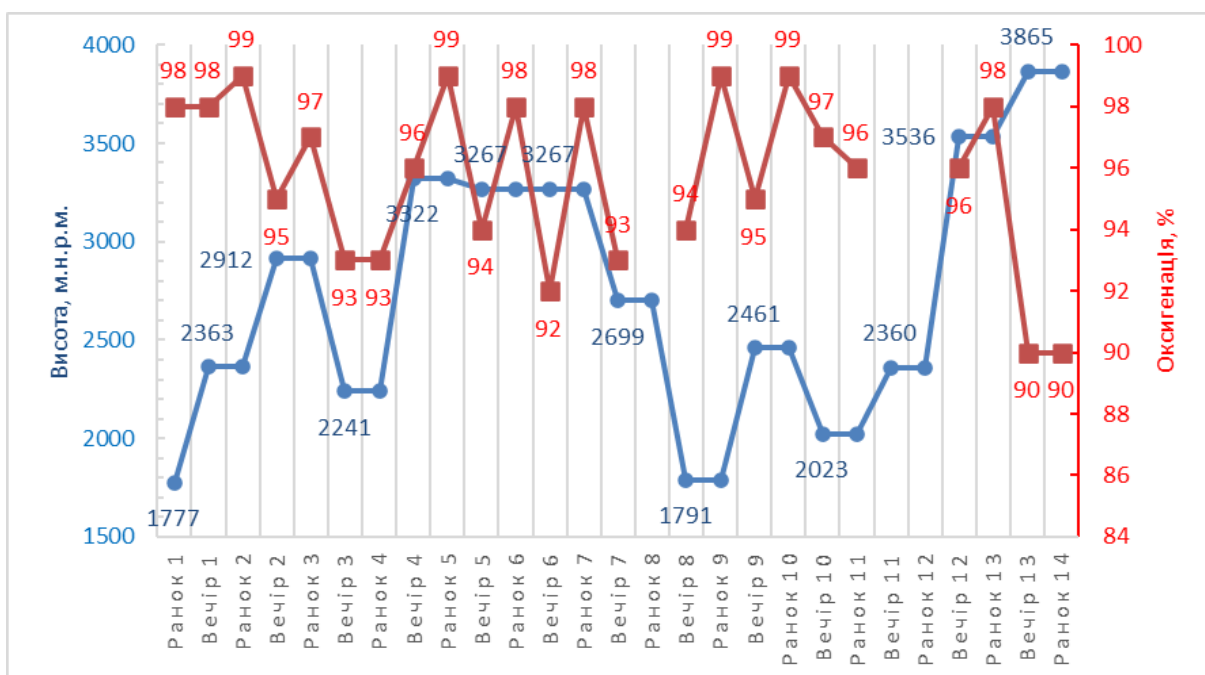
Кулагін В.

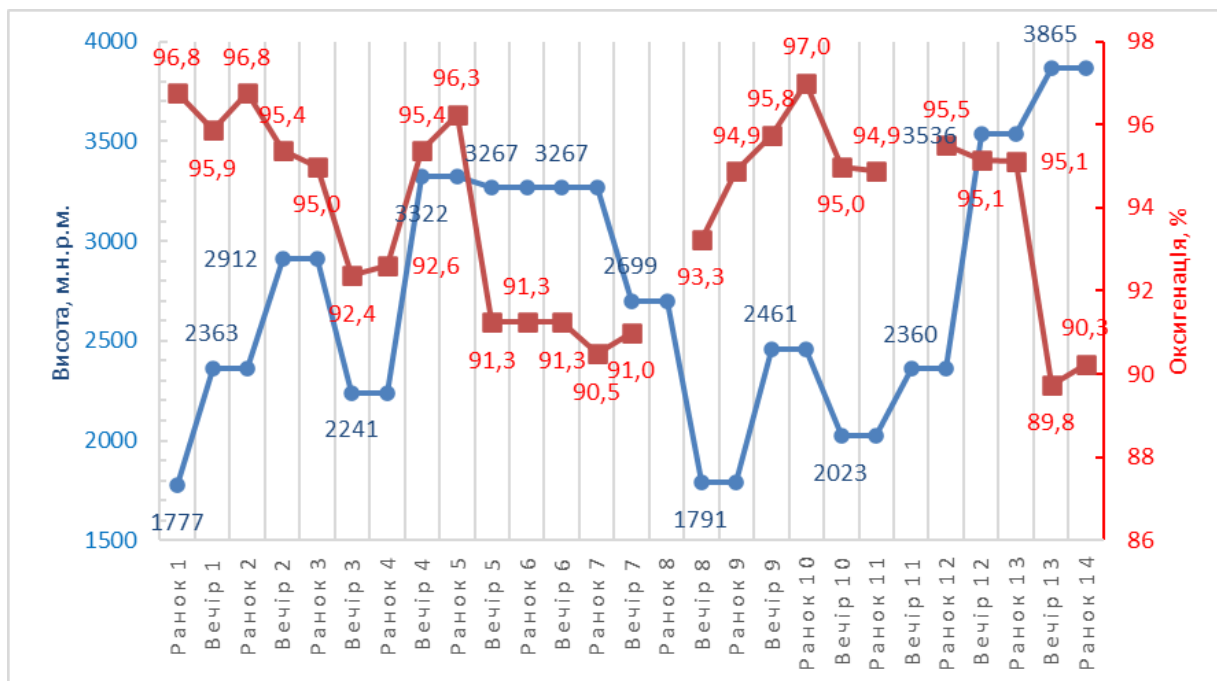
Білоус Л.

Музичко О.

Буднік О.

Середні значення

На графіках можна прослідкувати залежність насичення крові киснем від висоти. На графіку середніх значень гарно видно зниження оксигенації при зменшенні висоти ночівлі (вечір 3-го дня ранок 4-го), після чого відмічається її підвищення із збільшенням висоти, це пояснюється тим, що запускався механізм адаптації організму до розрідженого повітря. Якщо порівняти середні значення ранку 7-го дня на висоті 3267м (90,5%) та ранку 14-го дня на 3865 м (90,3%), то різниця становить 0,3 одиниці. У двох учасників походу жодного разу оксигенація не була нижчою за 90 (Музичко О. Буднік О), середні значення за всі дні походу 96,27 та 95,71 відповідно. Цікаве із індивідуальних особливостей: у одного учасника (Буднік О.) на ранок майже завжди кращі показники, зміни на 4-5 одиниць, що говорить про хорошу адаптацію організму та швидке відновлення. Оксиметр обов'язково потрібно брати в похід та відстежувати зміни оксигенації, щоб була можливість вчасно змінити маршрут, або знизити висоту ночівлі. У нашому випадку, з огляду на акліматизацію, маршрут був побудований згідно з кращими практиками щодо акліматизації.

5.6. Перелік продуктів, раціон харчування і їх вага

В ході підготовки було проведено опитування/анкетування всіх учасників походу.

Головна мета анкетування: виявлення алергенів, особистих неприязней до продуктів та харчових звичок учасників (вегетаріанці, вегани, напів-вегетаріанці :) і т.д.).

Для зручності всі ці продукти були віднесені до “червоного списку” та не включались у розкладку взагалі.

Також за результатами опитування зібрався перелік круп, сушених овочів, різних видів сухарів, з яких в результаті і складалась розкладка.

З керівником було погоджено кількість запланованих ходових днів, запасних на випадок негоди (нз\чп), сухих та повноцінних обідів.

Враховуючи, що було заплановано 3 заброски, взяли курс на повноцінну та різноманітну розкладку. Так стартувала вага з 500гр/людину. Під фініш вага на людину вдень складала 800гр. Дещо складною ситуація була з наповненням карманки: у всіх дуже різні смаки, уподобання і категоричне ставлення до різних сухофруктів з одного боку, та алергени з іншого - залишили дуже мало варіантів по наповненню карманки. Тому розглядались три варіанти:

Особиста - кожен збирає карманку самостійно виходячи з особистих уподобань. (Проблемно проконтролювати чи взято оголошену кількість прийомів і чи не взято з надлишком).

Командна - готується на кожного учасника по дням і у всіх однакова. (Легко проконтролювати на фасовці наявність і вагу)

Комбінована - певні учасники беруть особисту карманку, на решту організовується командна. Так, як були учасники, які активно голосували за особисту карманку і виключивши їх з колективної можна було розширити перелік продуктів для наповнення, цей варіант і був взятий у похід.

Сама розкладка планувалась максимально різноманітно, повторення меню/страв на кожен 6 день.

З 5-го та 10-го дня заплановані збільшення ваги основних продуктів на +5 та +10 гр на людину.

Також, було заплановано три запасних дня, що були розподіленні по маршруту згідно з ймовірно найбільш проблемних частин маршруту.

Оскільки вага продуктів була значною, вирішили частину продуктів(сир, солодке) придбати вже по місцю у Грузії.

З досвіду передпохідних виїздів (цукром не користувались або практично не користувались) та після обговорення з групою було вирішено зменшити кількість цукру в розкладці. Частково цукор замінили цукрозамінником (гарна економія ваги: 1 таблетка еквівалентна 5 гр цукру), та на більшу половину залишили цукор, оскільки з часом навіть хороший цукрозамінник приїдається. Також половина групи повідомила, що чай і каву будуть пити без цукру, але на них також брався певний запас (про всяк випадок той самий цукрозамінник міг стати у нагоді).

Меню на похід ([Посилання на таблицю](#) в Google Doc)

Дата	Ход. день	Вага/люд, г	Вага/день, г	Сніданок	Обід	Вечеря
09.08.2021	1	389	3 112	-	гречаний суп, сухарики, чай з вафлями	макарони з вершково-часниковим соусом, ковбаса + кріспи, какао з цукерками
10.08.2021	2	572	4 576	рис з сушеною рибою, твердий сир + сухарі, цукерки, трав'яний чай	кабаноси + копчений сир + крекери + цибуля, снікерс насіння гарбуза	куліш, сало, кріспи, печиво, чорний чай
11.08.2021	3	551	4 408	булгур з грибами та овочами, сулугуні, мармелад + мате	морський суп, твердий сир + сухарі, цибуля, пастила, чорний чай з лимоном	кус-кус з овочами та кальмаром, сало + крекери, шоколад, трав'яний чай
12.08.2021	4	575	4 600	банаш+бастурма, сухарі, цукерки + кава з вершками	сочевичний суп з сухариками, копч. сир, чорний чай + халва	рис з м'ясом, сало + сухарі, какао з печивом
13.08.2021	5	610	4 880	пшоняна каша з тушню, сулугуні + крекери, мармелад + чорний чай з лимоном	мисливські ковбаски + твердий сир + сухарі, солоний арахіс, M&M's	гречана каша з сушеним м'ясом, сухарі, масала + печиво
14.08.2021	6	625	5 000	макарони по флотськи, сулугуні, бублики, чорний чай з мармеладом	ковбаса, копчений сир, крекери, цибуля, снікерси, насіння гарбуза	борщ з салом+часником, галети, халва + трав'яний чай з лимоном
15.08.2021	7	611	4 888	куліш з тушню, сулугуні, крекери, цукерки + кава з вершками	гречаний суп, тв.сир, сухарики, чай з вафлями	Булгур з грибами, сало, сухарі, трав'яний чай + мармелад
16.08.2021	8	605	4 840	банаш + бастурма, крекери, цукерки + кава з вершками	морський суп, копчений сир + сухарі, цибуля, вафлі, чорний чай	кус-кус з овочами та кальмаром, сало + кріспи, цукерки, трав'яний чай з лимоном
17.08.2021	9	667	5 336	пшоняна каша із сушеним м'ясом, сулугуні, сухарі, масала + печиво	кабаноси + твердий сир + крекери + цибуля, снікерс, арахіс	рис з м'ясом, сало + галети, компот + чурчхела
18.08.2021	10	746	5 968	гречка з сушеною рибою,	мисливські ковбаски +	пшеничка з тушонкою, крекери,

				тв.сир, сухарі, пастила+кава	сулугуні + галети, солоний арахіс, M&M's	сало, какао+ цукерки
19.08.2021	11	717	5 736	булгур з грибами та овочами, коп.сир, сухарі, цукерки+мате з лимоном	солянка, галети, халва, трав.чай	макарони з вершково- часниковим соусом, сало+крекери, чай+цукерки
20.08.2021	12	769	6 152	кус-кус з овочами та суш.м'ясом, сулугуні, кріспи, цукерки+чай з лимоном	морський суп, твердий сир+кріспи, печиво+мате	куліш, сало, кріспи, печиво, компот
21.08.2021	13	764	6 112	рис з суш.мясом, копчений сир + сухарі, цукерки, какао	борщ, ковбаса,галети, цукерки, чорний чай з лимоном	банаш, сало, кріспи,масала, шоколад
22.08.2021	14	753	6 024	булгур з мясом, тв.сир, сухарі, вафлі, трав'яний чай	кабаноси, сулгуні, крекери, цибуля, цукерки, M&M's, чай з лимоном	сочевичний суп, копчений сир
23.08.2021	15	793	6 344	макарони по флотськи, твердий сир, бублики, шоколад, какао	гречаний суп, сулугуні, кріспи, пряники,	пшеничка з мясом, омлет, крекери, сало, чай з лимоном + цукерки
Запасний день 1		627	5 016	рис із сушеною рибою, твердий сир, сухарі, цукерки, кава	кабаноси, коп.сир, крекери, снікери, насіння гарбуза	макарони з верш-часниковим соусом, ковбаса, кріспи, цукерки, какао
Запасний день 2		644	5 152	пшоняна каша з м'ясом, сулугуні, кріспи, цукерки + трав'яний чай	гречаний суп з суш.мясом, твердий сир, сухарики, вафлі з чаєм	булгур з грибами, сало, сухарі, трав'яний чай + мармелад
Запасний день 3		789	6 312	рис з мясом, копчений сир, сухарі, цукерки, какао	борщ, мисливські ковбаски, галети, цукерки, чорний чай	банаш, сало, кріспи, масала, шоколад

Висновки:

Розкладка вийшла ситною та доволі важкою. На майбутнє вирішили, що для економії ваги потрібно її полегшити. Н-д, стартувати з 450гр, а далі в залежності від складності та протяжності маршруту планувати збільшення ваги.

Серед кулінарних експериментів групі дуже сподобався “Морський суп”, за численними проханнями нижче приведена орієнтовна рецептура:

- рис 65гр/особу;
- сушені кальмари та крабові палочки по 10гр/особу;
- сушена морква 6гр/особу;
- сушена картопля 10гр/особу;
- сушена цибуля 2гр;
- листя норі 2,5гр;
- водорості Вакаме 2,5гр;
- спеції - суміш перців, сіль, кріп та італійські трави за смаком.

5.7. Загальна вага продуктів та спорядження на групу, розподіл ваги по людям

Старт маршруту

ПІБ, ролі в поході	Перелік командного спорядження	Вага (кг) командного спорядження	Вага (кг) продуктів	Вага (кг) особистого спорядження	Загальна вага (кг)
Поворознюк А.М. (керівник)	шток шатра, спальник 1, рація 1, командирський набір	3,8	2,5	13,9	20,2
Білоус Л. О. (зав.харчуванням)	спальник 3, аптечка екстрена (зв'язочна 1)	3,3	1,7	14,4	19,4
Буднік О. В. (зав. інд. спорядженням)	пальник 1, вітрозахист, склотканина 1, підставка під пальник, балон газовий, каструля 1, автоклав, ополоник, губки, мочалки, миюче, фотоапарат	3,7	2,3	12,2	18,2

	1, живлення USB, освітлення біваку				
Каріка А. О. (літописець)	пальник 3, пилка, термометр електронний, аптечка основна (зв'язочна 2), прапор України, прапор ТКГ	2,9	1,8	13,9	18,6
Кулагін В. Ю. (фотограф)	спальник 4, пальник 2, склотканина 2, підставка під балон, балон газовий, каструля 2, фотоапарат 2 павербанк 1, живлення USB	4,3	2,2	16,6	23,1
Музичко О.М. (медик)	спальник 2, балон газовий, аптечка екстрена (зв'язочна 3)	3,2	1,8	12,8	17,8
Никонов А.В. (зав. груповим спорядженням)	спальник 5, живлення USB, рація 1, живлення рацій, плеєр, переносна колонка, освітлення біваку, ремнабір	3,9	2,4	15,9	22,2
Очкур О. Ю. (ремонтник, логіст)	шатро (тент, внутрянкa, дно)	4,5	2,6	14,8	21,9

Всього вага командного спорядження та продуктів на старті маршруту склала 46,8 кг. З них вага продуктів складає 17,2 кг. Загальна вага продуктів та колективного спорядження на чоловіків складає 32,1 кг, на жінок – 14,7 кг.

Середня вага на одного 5,85 кг.

Після заброски 1

ПІБ, ролі в поході	Перелік командного спорядження	Вага (кг) командного спорядження	Вага (кг) продуктів	Вага (кг) особистого спорядження	Загальна вага (кг)
Поворознюк А.М. (керівник)	шток шатра, спальник 1, рація 1, командирський набір, мотузка 1	6,6	3,1	13,9	23,6
Білоус Л. О. (зав.харчуванням)	спальник 3, аптечка екстрена (зв'язочна 1)	3,2	3,0	14,4	20,6
Буднік О. В. (зав. інд. спорядженням)	пальник 1, вітрозахист, склотканина 1, підставка під пальник, балон газовий, каструля 1, автоклав, ополоник, губки, мочалки, миюче, фотоапарат 1, живлення USB, освітлення біваку, мотузка 3	6,6	3,2	12,2	22
Каріка А. О. (літописець)	пилка, термометр електронний, аптечка основна (зв'язочна 2), прапор України, прапор ТКГ, балон газовий	3,3	2,7	13,9	19,9
Кулагін В. Ю. (фотограф)	пальник 3,спальник 4, пальник 2, склотканина 2, підставка під балон, балон газовий, каструля 2, фотоапарат 2 павербанк 1, живлення USB, карабіни дюраль 7	6,5	3,3	16,6	26,4

	шт, льодобури 3 шт, петлі 6 шт, корделет 1, репшнур розхідний				
Музичко О.М. (медик)	спальник 2, балон газовий, аптечка екстрена (зв'язочна 3)	3,3	3,1	12,8	19,2
Никонов А.В. (зав. груповим спорядженням)	спальник 5, живлення USB, рація 1, живлення рацій, плеєр, переносна колонка, освітлення бівачу, мотузка 2, здьорг на катушці, лопата для снігу 1	6,5	3,3	15,9	25,7
Очкур О. Ю. (ремонтник, логіст)	шатро (тент, внутрянкa, дно), балон газовий, ремнабір	6,5	2,7	14,8	24

Всього вага командного спорядження та продуктів після заброски 1 склала 66,9 кг. З них вага продуктів складає 24,4 кг. Загальна вага продуктів та колективного спорядження на чоловіків складає 48,3 кг, на жінок – 18,6 кг.

Середня вага на одного 8,36 кг.

Після заброски 2

ПП, ролі в поході	Перелік командного спорядження	Вага (кг) командного спорядження	Вага (кг) продуктів	Вага (кг) особистого спорядження	Загальна вага (кг)
Поворознюк А.М. (керівник)	шток шатра, спальник 1, рація 1, командирський набір, мотузка 1	6,6	2,3	13,9	22,8
Білоус Л. О. (зав. харчуванням)	спальник 3, аптечка екстрена (зв'язочна 1), пальник 3	3,5	1,5	14,4	19,4
Буднік О. В. (зав. інд. спорядженням)	пальник 1, вітрозахист, склотканина 1, підставка під пальник, балон газовий, каструля 1, автоклав, ополоник, губки, мочалки, миюче, фотоапарат 1, живлення USB, освітлення біваку, мотузка 3	6,6	2,3	12,2	21,1
Каріка А. О. (літописець)	пилка, термометр електронний, аптечка основна (зв'язочна 2), прапор України, прапор ТКГ, павербанк 2	3,3	1,3	13,9	18,5
Кулагін В. Ю. (фотограф)	спальник 4, пальник 2, склотканина 2, підставка під балон, балон газовий 2 шт, каструля 2, фотоапарат 2 павербанк 1, живлення USB, карабіни дюраль 7	6,9	2,5	16,6	26

	шт, льодобури 3 шт, петлі 6 шт, корделет 1, репшнур розхідний				
Музичко О.М. (медик)	спальник 2, балон газовий, аптечка екстрена (зв'язочна 3)	3,3	1,5	12,8	17,6
Никонов А.В. (зав. груповим спорядженням)	спальник 5, живлення USB, рація 1, живлення рацій, плеєр, переносна колонка, освітлення бівачу, мотузка 2, здьорг на катушці, лопата для снігу 1	6,6	2,4	15,9	24,9
Очкур О. Ю. (ремонтник, логіст)	шатро (тент, внутрянкa, дно), балон газовий, ремнабір	6,5	2,6	14,8	23,9

Всього вага командного спорядження та продуктів після заброски 2 склала 59,8 кг. З них вага продуктів складає 16,5 кг. Загальна вага продуктів та колективного спорядження на чоловіків складає 45,4 кг, на жінок – 14,4 кг.

Середня вага на одного 7,47 кг.

Після забороси 3

ПІБ, ролі в поході	Перелік командного спорядження	Вага (кг) командного спорядження	Вага (кг) продуктів	Вага (кг) особистого спорядження	Загальна вага (кг)
Поворознюк А.М. (керівник)	шток шатра, спальник 1, рація 1, командирський набір, мотузка 1, балон газовий	7,3	5,0	13,9	26,2
Білоус Л. О. (зав. харчуванням)	спальник 3, аптечка екстрена (зв'язочна 1), пальник 3	3,5	4,1	14,4	22
Буднік О. В. (зав. інд. спорядженням)	пальник 1, вітрозахист, склотканина 1, підставка під пальник, балон газовий 2 шт, каструля 1, автоклав, ополоник, губки, мочалки, миюче, фотоапарат 1, живлення USB, освітлення біваку, мотузка 3	7,3	5,2	12,2	24,7
Каріка А. О. (літописець)	пилка, термометр електронний, аптечка основна (зв'язочна 2), прапор України, прапор ТКГ, павербанк 2	3,6	4,1	13,9	21,6
Кулагін В. Ю. (фотограф)	спальник 4, пальник 2, склотканина 2, підставка під балон, балон газовий 2 шт, каструля 2, фотоапарат 2 павербанк 1,	7,4	5,0	16,6	29

	живлення USB, карабіни дюраль 7 шт, льодобури 3 шт, петлі 6 шт, корделет 1, репшнур розходний, павербанк 3				
Музичко О.М. (медик)	спальник 2, балон газовий, аптечка екстрена (зв'язочна 3)	3,4	4,3	12,8	20,5
Никонов А.В. (зав. груповим спорядженням)	спальник 5, живлення USB, рація 1, живлення рацій, плеєр, переносна колонка, освітлення біваку, мотузка 2, здьорг на катушці, лопата для снігу 1, балон газовий	7,2	4,8	15,9	27,9
Очкур О. Ю. (ремонтник, логіст)	шатро (тент, внутрянкa, дно), балон газовий 2 шт, ремнабір	7,2	5,0	14,8	27

Всього вага командного спорядження та продуктів після заброски 3 склала 84,4 кг. З них вага продуктів складає 37,5 кг. Загальна вага продуктів та колективного спорядження на чоловіків складає 61,4 кг, на жінок – 23 кг. Середня вага на одного - 10,55 кг.

5.8. Фінанси

№	Витрати	Сума, грн (аналог у валюті) на групу	Витрати на 1-го учасника походу, грн
1	Поліс виїзжаючих закордон	10 640 грн	1330 грн
2	Квитки на літак Київ-Тбілісі-Київ	44 744 грн	5593 грн
3	Трансфер Тбілісі-Степанцмінда-Тбілісі	5376 грн (200\$)	672 грн
4	ПЛР аналіз на Covid-19 в Києві	7360 грн	920 грн
5	ПЛР аналіз на Covid-19 в Степанцмінді, лабораторія Сінево	5895,6 грн (680 ларі)	736,95 грн (85 ларі)
6	Витрати на організацію забросок із Степанцмінди в Сно - 20ларі; Джута - 60 ларі; Алмасіані - 70 ларі	1300,5 грн (150 ларі)	162,56 грн (18,75 ларі)
7	Проживання в Степанцмінді із 2х разовим харчуванням	16 299 (1880 ларі)	2037,45 грн (235 ларі)
8	Супутниковий зв'язок (річна абон.плата + витрати на смс повідомлення та дзвінки)	1270,08 грн (47,25\$)	158,76 грн(5,91 \$)
9	Поповнення командної аптечки	2578,25 грн	322,28 грн
10	Ремонт шатра	905 грн	113,12 грн
11	Тренінг із домедичної допомоги в аутдор умовах	4000 грн	500 грн
12	Командне спорядження (мотузки, здьорг, петля тощо)	2476,5 грн	309,56 грн
13	Ремнабір поповнення+батарейки	652,8 грн	81,6 грн
14	Газ	4581,77 (2370,92 грн+255 ларі)	572,72 грн (296,36 грн + 31,88 ларі)
15	Продукти, закупівля в Україні	23190 грн	2898,75 грн
16	Продукти, закупівля в Грузії	4878,78 (562,72 ларі)	609,84 грн (70,34 ларі)
	Загалом, на 1-го учасника		17018,60 грн

Висновки та рекомендації:

Витрати на кожного учасника походу: 17 018,60 грн, що становить 633 \$. Курс валют в розрахунках наступний: (1\$=26,88 грн, 1 ларі=8,67 грн). Загалом сума витрат була відповідною до прогнозів на початку підготовки до походу.

5.9. Зв'язок та страхування учасників

5.9.1. Зв'язок

Для зв'язку із зовнішнім світом група використовувала сім-карту місцевого оператора "Магті" (з найкращим покриттям в гірських умовах). Тариф склав 7 ларі \ тиждень безлімітного інтернету, для оформлення якого було необхідно під'їхати в офіс Магті в Тбілісі. При внесенні на рахунок 30 ларі сім-карта безкоштовно. За словами співробітників Магті таку карту можна купити в аеропорту Тбілісі, в одному з кіосків біля виходу. Сім-карти, пропоновані в точці free-sim, мають підключеним незручний і дорогий тариф (наприклад карта Магті, яка діє всього 15 днів з 3 гб інтернету. (<https://www.magticom.ge/ru/useful-info/sim-cards-for-tourists-in-georgian-airports>)).

Для організації зв'язку в умовах відсутності мобільного покриття використовувався супутниковий телефон Турая з тарифом "Нова". Неприємною особливістю, яка з'ясувалася в процесі використання була неможливість розмови (одностороння чутність) з абонентами Магті, а отже зв'язок з нашим водієм довелося тримати через зв'язкового в Україні. Також супутниковий телефон використовувався для запиту у зв'язкового прогнозу погоди (через сайт meteoblue по надісланим координатам). Прогноз в ближній перспективі (на сьогодні і завтра) показав достовірність близькою до високої.

5.9.2. Страхування

Поліси медичного страхування були оформлені в Страховій компанії (далі СК) PZU Україна.

Вибір програми страхування:

Завжди необхідно ознайомитися з розділом договору "Визначення", звернути особливу увагу на такі речі, як спорт, заняття спортом. Як правило, вказуються аббревіатури програм і поряд деталізація, що саме входить в

покриття. В нашому випадку для гірського походу підійшов п.3.10.1.2 Sport class E»: перебування, відпочинок на гірськолижних курортах, заняття зимовими видами спорту; альпінізм; гірський туризм, трекінг, скелелазіння (висота сходження 3 000 м та вище); підводне плавання (в т.ч. дайвінг, кейв-дайвінг) в т.ч. на професійному рівні; а також види спорту, які відносяться до «Sport class A, B, C, D». То ж обрана програма передбачала надання медичної допомоги відповідно до характеристик маршруту.

Покриття медичних витрат:

Інформація зазначається в програмі страхування, додаток до договору страхування виїжджаючих за кордон, в якому вказано страхову суму та ризики які покриваються. Із важливого - невідкладне стаціонарне лікування - передбачено, репатріація (в даному випадку повернення тіла, у разі смерті) - передбачено, транспортування - передбачено, але не завжди, це у тому числі сан.авіація, уточнення було в текстовій частині договору, а саме передбачено транспортування за допомогою санітарної авіації у випадках екстреної медичної допомоги в умовах поганої транспортної доступності або великої віддаленості від медичних установ, якщо існує загроза життю Застрахованої особи. Страхова виплата за умовами договору здійснюється з франшизою 20% .

Текстова частина договору:

Як наведено вище, не вся інформація зазначається в таблиці із програмою. Звернули увагу на період, протягом якого необхідно повідомити про настання страхової події. Якщо Страхувальник/Застрахована особа протягом 24-х годин з моменту настання події, що має ознаки страхового випадку, не повідомив(-ла) в Асистуючу компанію про настання такої події, не маючи на це поважних причин, Страховик має право оплатити лікування в сумі, яка не перевищує: при амбулаторно — поліклінічному лікуванні — 200 (двісті) ЄВРО, при стаціонарному лікуванні — 500 (п'ятсот) ЄВРО. Та додатковий нюанс що міг вплинути на вибір страхової суми: при травмі надається невідкладна допомога, яка не може бути відстрочена до повернення в країну проживання. Розмір відшкодування не повинен перевищувати 30% від страхової суми. Так як ми подорожували країною із невисокою вартістю медичних послуг, вирішили залишити її стандартною - 30 000 Євро.

Наш поліс передбачав виплату 50 000 грн при настанні нещасного випадку. Нещасним випадком вважається: травматичне ушкодження, в тому

числі внаслідок дій третіх осіб, гостре отруєння отруйними рослинами, грибами, хімічними речовинами (промисловими або побутовими), ліками (крім випадків самолікування), утоплення, асфіксія внаслідок попадання сторонніх тіл або рідин у дихальні шляхи, укуси тварин, у тому числі, змій, отруйних комах, захворювання кліщовим енцефалітом (енцефаломієлітом), правцем, сказом, ботулізмом, позаматкова вагітність (якщо вона призвела до видалення органів малого тазу), опіки, ураження блискавкою або електричним струмом, обмороження, переохолодження. То ж на випадок настання вищезазначених подій було додаткове страхування.

Якщо на сайті страхової компанії відсутня текстова частина договору і при зверненні відмовляють надати посилання або ж направити документ в електронному вигляді, не варто далі її розглядати. Така ситуація виникла із СК Гардіан на етапі підготовки до походу.

Організаційне:

При купівлі полісів в філії страхової компанії вартість була нижча приблизно на 200 грн, ніж при калькуляції на сайті. Оформлювали індивідуальні, щоб у кожного був при собі оригінал.

Важливо було отримати листа з підтвердженням, що СК отримала оплату за всі поліси. Після сплати надіслали квитанції, виявилось, що два учасника команди вказали некорректні дані в призначенні платежу, і в базі їх поліси відображалися як несплачені. Це було швидко виправлено при комунікації з СК.

При виникненні страхового випадку, СК може попросити надіслати:

1. фото поліса;
2. фото загран. паспорту;
3. фото паспорту із штампом про перетин кордону.

Ця інформація знаходилась в окремій папці з хмарному сховищі (Google Drive), про наявність якої повідомили зв'язних. Також передали інформацію зв'язним куди телефонувати/писати при настанні страхової події. Один примірник тексту договору страхування під час походу був у медика в паперовому вигляді.

5.10. Оформлення дозволу у прикордонників

Наш маршрут декілька разів проходив біля кордону з іншою країною. Враховуючи це, необхідно було заздалегідь звернутися до прикордонної служби та отримати пропуски. Приблизно за місяць до походу ми написали лист до прикордонної служби (bpol@mia.gov.ge), де вказали причину нашого звернення, нитку нашого маршруту, список учасників, копії їх паспортів та дати походу. Є сенс писати хоча б за декілька тижнів до походу, бо відповідають не відразу та буде час щоб нагадувати. Нам відповіли: “Дозволи для відвідування прикордонної зони Грузії будуть видані або в регіональному управлінні Прикордонної Поліції Грузії в Степанцмінді (біля контрольно пропускного пункту “Даріалі”) або на прикордонному секторі “Джута”.

Так як КПП Даріалі знаходиться в стороні від нашого маршруту, було вирішено забрати перепустки на прикордонному секторі Джута. Старт нашого маршруту проходить повз них, тож це було досить зручно. Прикордонник взяв наші паспорти та залишив нас на деякий час щоб зайнятися перевіркою. Він та його напарник були досить привітні до нас, але їхні собаки не дуже. Згодом чоловік повернув документи та побажав гарного походу. Ми здивовано перепитали, чи не маємо “на руки” отримати дозвіл на відвідування прикордонних територій. У відповідь почули, що згідно з нашим маршрутом найближчими днями ми не маємо заходити у прикордонну зону, а коли до цього дійде час - отримаємо дозвіл у інших прикордонників. Про всяк випадок взяли номер телефону цього чоловіка та, керуючись отриманою інформацією, рушили далі. Це було нашою помилкою (потрібно було все ж наполягати на отриманні дозволів), бо коли ми наступного разу дістались прикордонної служби в Земо-Окрокана, то виявилось що там перепустки не видають. Довелось ночувати на місці. Зранку наступного дня двоє учасників разом із працівниками прикордонної служби поїхали до найближчого КПП в ущелині Труссо, біля цікавого селища-фортеці Закагорі (район Труссо загалом дуже гарний та заслуговує щоб його відвідали). Там взяли наші паспорти, зробили копії, виписали перепустки. Двоє учасників повернулись до основної групи і лише тоді ми змогли без проблем перетнути КПП в с. Земо Окрокана і вирушити в сторону гори Казбек.

5.11. Список літератури, туристичних звітів та інших джерел інформації

1. Методика визначення категорії складності гірських походів та вимоги до керівників та учасників гірських походів у малих горах та у високогір'ї з досвідом походів у малих горах. Затверджено Президією ФСТУ від 11 лютого 2012 р., постанова - 14, введено в дію рішенням Виконкому ФСТУ від 25 березня 2012 р., постанова - 18 <https://www.tkg.org.ua/node/29344>;
2. Паспорт перевалу Чаухі <http://westra.ru/passes/Passes/2406> ;
3. Паспорт перевалу Кібіші Центральний <http://westra.ru/passes/Passes/2334>;
4. Паспорт перевалу Шаванський <http://westra.ru/passes/Passes/2332> ;
5. Паспорт перевалу Нарвані Хибний <http://westra.ru/passes/Passes/15150> ;
6. Паспорт перевалу Нарвані Хибний <https://www.tkg.org.ua/node/24347> ;
7. Паспорт перевалу Орцвері <http://westra.ru/passes/Passes/4003> ;
8. Паспорт вершини Казбек <http://westra.ru/passes/Passes/8622> ;
9. Карта грузинського Приказбечья з позначеним місцезнаходженням перевалів. Масштаб 1:100000 <https://www.tkg.org.ua/node/5153> ;
10. Звіт про гірський похід 3 к.с. Центральним і Східним Кавказом (Грузія), керівник Данилов С., літо 2011, <https://www.tkg.org.ua/node/24249> ;
11. Звіт про гірський похід 3 к.с. Центральним і Східним Кавказом (Грузія), керівник Завадський К., літо 2017, https://www.tkg.org.ua/files/3cau17kz.pdf?fbclid=IwAR3--VpLOBj2rLQ1x1Tp9vYs_iEflkTppxml5B5xrkk8qULLuwwEmlnpxU8A ;
12. Звіт про гірський похід 3 к.с. Приказбечьям (Грузія), керівник Старіков Д., літо 2019, <https://www.tkg.org.ua/files/3cau19sd.pdf> ;
13. Карта та перелік перевалів грузинського Приказбечья, Богдан Савчинський, <https://www.tkg.org.ua/node/5152> ;
14. Карта Грузії 1см = 2км. Детальна топографічна карта, <http://www.raster-maps.com/map-of-russia-534> ;
15. Карта Грузии 4 (Khevi, Mt.Kazbegi, Gudauri, Truso), (1см=500м), <https://elcap.com.ua/turizm/aksessuary/knigi-karty/karty/karta-gruzii-4-khevi-mt.kazbegi-gudauri-truso/>

5.12. Трек маршруту

Доступний за посиланням:

<https://drive.google.com/drive/folders/1dzt6AVapkBf6Y3Yaod2QYw0m31o7AwKS?usp=sharing>

5.13. Фото знятих перевальних записок

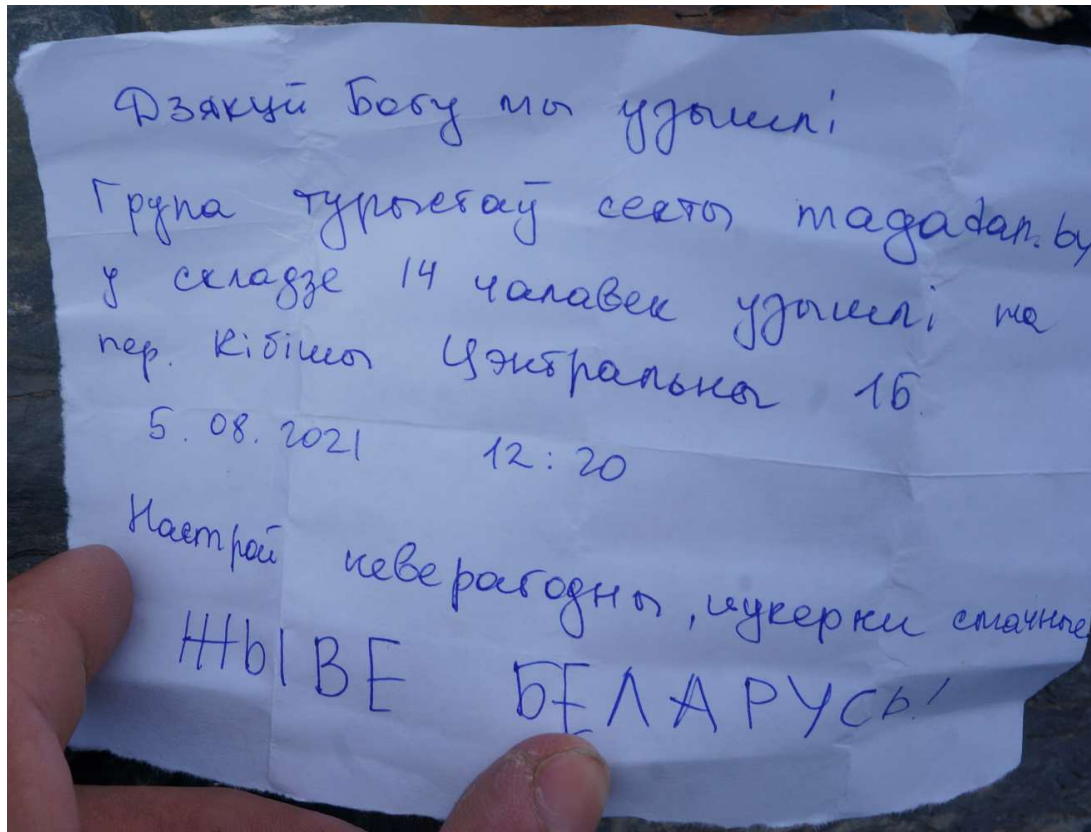

Фото 5.13.1 - Записка, знята на пер. Кібіші Центральний (3500 м)

Контрольна записка

Гірська спортивна Команда МКС, Україна, м. Київ,
здійснюючи гірський похід 3 к.с, піднялась на перевал
Шаванський 2А, 3600
в 7:50, 14.08.2021р зі сторони Модриця
Кібіші

Метеорологічні умови сонячно
Продовжуємо рух в напрямку фел. Кора

Знято записку групи ТК "Глобус" м. Київ
під керівництвом Старішова Дмитро від 4.09.19

Керівник групи Андрущенко С.С.
Маршрутна книжка № 8/2021

Фото 5.13.2 - Записка, знята на пер.Шаванський (3600 м)

Нарвані Хибний доли, але ми вирішили
на нього не йти:) , але ми вирішили

Група туристів турклубу КПІ "Глобус", здійснюючи похід 3 к.с. в складі
5_ чоловік

вийшла на перевал (до туру): Хохог, 1А, 3100
(назва, категорія, висота)

"4" 08 17 року в 08 г. 30 хв. зі сторони д.р. Артемівське
(напрямок)

Метеорологічні умови: сонячно, вітер в. 10-15 км/год

Стан групи: відмінний, їмо шоколад

Група рухається в напрямку: С. Коби
(куди)

час виходу "4" 08 17 року 9 г. 00 хв.

Керівник групи: Завадський К.О. <https://www.facebook.com/kozaklevko>

Маршрутна книжка № 16/17

Знята записка групи: ТК "Романтик", м. Одеса, N 19/14
(тур. клуб, секція, місто, № м/к)

від "05" 08 17 року під керівництвом Мухометджикова А.Р.

Фото 5.13.3 - Записка, знята на пер. Нарвані Хибний (3010 м)

Контрольна записка

Гірська спортивна Команда МКС, Україна, м. Київ,
здійснюючи гірський похід 3 к.с. піднялась на перевал
Озерувєр 2А 4106 у складі 4 чоловік
в 8:40, 18.08 2021р зі сторони долина Мия

Метеорологічні умови ясно сонячно
Продовжуємо рух в напрямку С. Коби

Знято записку групи ТК Глобус, 3 к.с.
під керівництвом Старікова від 30.08.2019

Керівник групи Андрущенко С.С.
Маршрутна книжка № 8/2021

Фото 5.13.4 - Записка, знята на пер. Орцвері (4106 м)